

GENEALOGIE VAN MEIRHAEGHE

Vooraleer in onze boom te klimmen, volgt hier nog enige nuttige informatie over twee belangrijke instellingen – de poortერი en de wezerij – die cruciaal waren bij het opbouwen van deze genealogie. Daarna volgen nog enige praktische tips om u wegwijs te maken in onze familiegeschiedenis en het consulteren makkelijker te maken.

POORTERIJ

Tijdens het laatste kwart van de 13de en de eerste helft van de 14de eeuw verwierven ook heel wat *onvrije* Wortegemnaars en cijsboeren van Walem hun *poorterschap*, d.w.z. hun burgerrechten of vrijheid. Zij werden *buitenpoorters* – dat zijn poorters of burgers die buiten de stad wonen – van Oudenaarde, de hoofdplaats van de *kasselrij* of het toenmalige arrondissement of district. Ook het tweelingstadje Pamele had een eigen poortერი. Daar treffen we alleen de oudste naamgenoten aan. De meerderheid werd naderhand poorter van Oudenaarde. De belangrijkste geslachten uit de kasselrij werden daarnaast ook nog, op basis van de poortersboeken, opgenomen in het *Struuckboek* van Oudenaarde dat vanaf halfweg de 16de eeuw werd bijgehouden. Ook daarin treffen onze naamgenoten aan, zoals hierna zal blijken. Zij die uitweken naar Kanegem en zijn buurdorpen, die binnen de kasselrij van Kortrijk lagen, werden buitenpoorters van Kortrijk. Hier past een korte toelichting bij die belangrijke instelling, de poortერი, waartoe ook onze voorouders behoorden vanaf het begin van de 14de eeuw tot op het einde van de 18de eeuw, toen de poortერი werd opgeheven door de hervormingen van de Franse Revolutie.

Er waren verschillende manieren om het poorterschap van een bepaalde stad te verwerven. Men werd poorter *van verzitte* door één jaar en één dag binnen de stad te gaan wonen. Soms werd het poorterschap ook *als gunst geschonken* aan verdienstelijke personen. De eenvoudigste manier bestond erin het poorterschap te *kopen* en dat is wat de Van Meirhaeghes deden. De kinderen van een poorter erfden het poorterschap van hun vader en werden dan poorters *van hoirie (oirie, hoere)* of door overerving. De namen van de poorters werden eeuwenlang en generatie na generatie opgetekend in de stedelijke poortersboeken en deze bevatten dan ook een schat aan genealogische informatie.

Men werd poorter omdat aan dat statuut een aantal niet te versmaden voorrechten was verbonden. We vermelden hier alleen enkele voorrechten die specifiek voor onze voorouders-buitenpoorters van belang waren. Zeer belangrijk was de vrijstelling van *issue* of *tiendepenning*. Dit was een belasting van 10% op alle goederen die de stad bij overlijden opeiste van niet-poorters. Het poortersrecht beschermde ook tegen het opeisen van het *beste cateil* of het *beste hoofd*, wat een soort successierecht was. De heer mocht immers in niet-poorterlijke sterfhuizen het beste huismeubel (cateil) of het beste stuk vee (hoofd) uit de erfenis opvorderen... Het is duidelijk dat dit voor de kleine man, die al met weinig moest zien rond te komen, vaak nefaste gevolgen had. Een ander belangrijk voordeel, was het recht op beroep bij de stedelijke rechtspraak in geval van een geschil. Hierdoor probeerden de buitenpoorters zich te beschermen tegen de almacht van de dorpsheren. Als poorters konden zij hun geschillen of processen voor de meer onbevooroordeelde stadsrechtbank laten behandelen, i.p.v. voor de plaatselijke schepenenbank, waar de heer uiteraard een dikke vinger in de pap had en zijn invloed kon laten gelden. Naast rechten had een poorter uiteraard ook plichten. Deze wogen echter zeker niet op tegenover de hiervoor genoemde voordelen. Als verplichting vermelden hier alleen het jaarlijks te betalen inschrijvings- of poortersgeld aan de stad waar men poorter van was.

Hierna volgt een overzicht van de inschrijvingen van de Van Meirhaeghes in de poortersboeken van Oudenaarde, Pamele en in het *Struuckboek* van Oudenaarde.

❖ **Groot Poortersboek van Oudenaarde** ¹

- Folio 1 v : *Jan, Piet Joeris sone die hi hadde bi Marie van Meerhaghe.*
- F° 18 v : *Jan van Meerhaghe van Wartighem cochte sijn poertersceep Int Jaer m.ccc.& xiiij svriendages naer sente Martints dach in den Winter.*
- F° 39 v : *Gillis van meerhaghe van Wartighem cochte sijn portersceep Int Jaer ons heeren m.ccc ende xlvj In sente matheeus daghe ende heeft vuldaen datter toe behoert.*
- F° 184 : *Wortighem: Willem, Fransois zone van Merhaghe; Joes, Fransois, Casin, Kateline, alle Willems ghetraude kindre van Merhaghe; Wouter, zijn bastarde zone bi Callen van der broucke.*
- F° 189 : *Wortighem: Jan van Merhaghe fs Gillis; Gillis van Merhaghe, Jans zone; Jan van Merhaghe fs Gillis.*
- F° 205 : *int xxi° blat hier voren (=fo 184) inde prochie van Worteghem staen overghescreven: Joes, Nicasis, beede Willems kindre van Merhaghe, ghetraude; Frans van Meraghe, Nicasis zone; Jan, Loy, Pietre, alle Joes kindre van Meraghe; Jacob, Jan, Joes, Gilles, alle Frans Van Meraghe kinderen, Nicasis sone; Jan, Gillis, beede Gillis van Meerhaghe kinderen fs Franchois, Nicasis zone; Franchois van Meerhaghe fs Jacobs, Franchois zone fs Nicasis; Pieter, Roegier, Loyc, Franchois, alle Loycx van Merhaeghe kindren fs Joes; Roegier, Jan, Pietre, alle drie Loycx van Merhaghe kinderen fs Loijcx, Joos zone; Orconden : Pieter van Merhaghe up de nieumaerct ende Joes de Temmerman in Worteghem.*
- F° 222 : *Wartighem: Jan van Meerhage.*

❖ **Poortersboek van Pamele** ²

- F° 3 r *Olivier van Meerhaghe, van oere*
- F° 8 v *Goesin van Meerhaghe, van oere*
- F° 14 r *Mergriete van Meerhaghe Jans Hoedemakers wijf was, van oere.*

❖ **Struuckboek van Oudenaarde** ³

- Folio 10 : *Struuck vandie Van Meerhaeghen:*

Inden audden poorters bouck f° ij-c v staen onder meer andere bekend de naervolghende (zie supra Poortersboek Oudenaarde f° 205) :

*Franchoijs van Meerhaghe fs Jacobs, Franchois zone fs Nicasis;
Jacob van Meerhaeghe fs Fransoij, Jacobs zone;
Remeeus van Meerhaeghen fs Fransoij, Jacobs zone;
Peetre van Meerhaeghen fs Fransoij, Jacobs zone;
Fransken ende Copken van Meerhaeghe filij Jacobs, Francois zone.*

¹ P. VAN BUTSELE, Het Groot Poortersboek van Oudenaarde (GPO) of Poortersbouc der Stede en Caele van Audenaerde (a°1288-a°1550), Familia et Patria, Handzame,1977.

² P. VAN BUTSELE, Poorter- en Struuckboek van Pamele-Oudenaarde, 1314-1529, deel V, Familia et Patria, Handzame,1972; P. VAN BUTSELE, Poortersboek van Oudenaarde-Pamele (1319-1593),1993.

³ P. VAN BUTSELE, Poorterboeken van Oudenaarde, Deel I, Struuckboek, Familia et Patria, Handzame,1966.

Inden zelve poortersbouck f° ij-c v staen als poorters bekent:

*Rogier, Jan, Pieter, alle dri Loijx van Meerhaeghe kinderen filius Loijx, Jooszone;
Arent van Meerhaeghe, filius Pieter, Loijxzone;
Willem, Franchois, Beernaert van Meerhaghe, Jans kinderen fs Loijcx;
Ollivier, (zoon van voornoemde Willem);
Loijs van Merhaghe fs Jan pbre (priester);
Danniel (=Samuel) van Merhaghe fs Loijs b(astard);
Loijs van Meeraghe fs Frans fs Jans;
Jan, Joos, Pieter, Frans, Loijs, alle Loijs van Meeraghe kinderen fs Frans;
Jacques van Meirhaghe fs Guillaeme, Willems zone fs Jans ;
Phillipe van Meirhaeghe fs Jacques, Guillaeme zone fs Willems, Janszone ;
Franchois van Meraghe fs Rogiers, Loix sone ;
Pieter, Jan, Rouge, Frans van Meraghe filij Franchois, Rogierszone, fs Loix ;
Frans, Lion van Meerhaeghe, filij Pieters, Frans zone;
Pieter, Arent van Meerhaghe filij Frans, Pieterszone;
Pieter van Meerhaghe fs Arents, Pieterszone;
Pieter, Frans, Arent van Meerhaghe filij Pieters, Arentszone;
Arent van Meerhaeghe fs Frans, Pieterszone;
Rougier, Jooris, Joos, Jacques van Meerhaghe filij Rougiers, Franszone.*

Deze geslachts- of stamreeksen bevatten enkele fouten, onduidelijkheden en/of verschrijvingen :

- Zo is *Danniel* een verkeerdelijk geïnterpreteerde vorm van *Samuel* (de S werd voor een D genomen en de vele *beentjes* van *mu* in Sa-mu-el kunnen in het oude handschrift van toen, makkelijk gelezen worden als “nni” van Da-nni-el). Andere bronnen wijzen uit dat pastoor Loy van Meerhaeghe inderdaad een bastaardzoon had die Samuel (en niet Danniel) heette ⁴.
- Vóór 1600 noteren we binnen het geslacht Van Meirhaeghe in klassieke bronnen als staten van goed, acten&contracten, renteboeken e.a., niet één keer de voornaam *Philippe*. Toch treedt op 11 sprokkel 1527 ene *Phelips van Meerhaghe*, samen met Loy Van Meerhaghe, op als *orconde* of getuige bij de poorterlijke inschrijving van de zoon en de kleinzoon van Gillis De Moor uit Nokere ⁵. Wellicht gaat het hier om Pieter Van Meerhaghe (IX.3.4), broer van Loy.

WEZERIJ

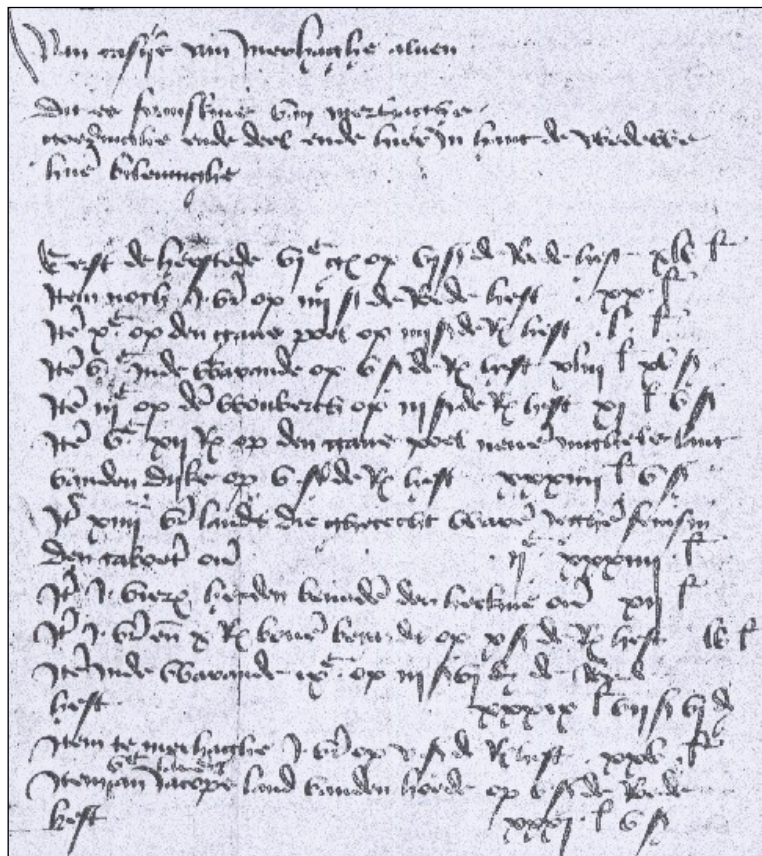
Tenslotte nog een woordje over de *poorterlijke sterfhuizen* of de *wezerij*. Wanneer er bij het overlijden van één der ouders minderjarige kinderen achterbleven, werd een boedelbeschrijving of *staat van goed* van het poorterlijk sterfhuis opgemaakt. Daarin werden alle roerende en onroerende goederen opgesomd en geschat, om zo het wezengeld te berekenen en de erfenis te kunnen verdelen. Terzelfdertijd werden voor de weeskinderen en het sterfhuis de voogden en borgstellers aangewezen. De weesheren of oppervoogden van Oudenaarde keken erop toe of alles volgens de regels verliep. Als men rekening houdt met de toenmalige, relatief korte levensverwachting, dan is het duidelijk dat er bij het vroegtijdig overlijden van één der ouders bijna altijd minderjarige kinderen achterbleven. Ook boedelbeschrijvingen waarin de erfgenamen meerderjarige poorters waren, werden vaak voor de weesheren overgebracht. Daarbij komt nog dat ook bij eventuele onenigheid of bij wijziging van de familiale situatie, niet zelden een extra staat van goed werd opgesteld.

⁴ H. MEIRHAEGHE, Nog over de Beverse pastoor Loij van Merhaeghe, Jaarboek van de Geschied- en Heemkundige Kring “De Gaverstreke” (JB.Gaverstreke), jrg 9, 1981, pp 484-485.

⁵ P. VAN BUTSELE, GPO, p. 452, f° 289 r.

Al die staten van goed werden gebundeld in volumineuze *wezerijregisters* die wat Oudenaarde betreft vanaf het einde van de 14de eeuw tot op het einde van de 18de eeuw bewaard zijn gebleven! Deze registers, met de daarbij behorende *minuten*, vormen uiteraard een onschatbare bron van informatie omtrent de gezinssamenstelling, de woonplaats, het vermogen en de bezittingen en dus de maatschappelijke positie van onze voorouders. Wat onze familie betreft, vonden we van ongeveer ieder voorouderpaar dat leefde tussen 1400 en 1800 één, vaak twee en soms wel drie staten van goed terug! Als de poortersboeken van Oudenaarde ons het geraamte, de structuur van onze genealogie schonken, dan leverden de gegevens uit de wezerij ons het materiaal om een flink gestoffeerde, levende familiegeschiedenis te schrijven.

Hierna volgt, bij wijze van voorbeeld, een uittreksel uit de staat van goed van Nicasis Van Meerhaeghe die in 1436 te Wortegem overleed en waarbij zijn enige zoon Frans als erfgenaam genoemd wordt. Deze erft een reeks percelen grond waarvan de oppervlakte en de prijs per roede opgegeven en de totale waarde geschat wordt.

Van casijs van merhaghe alven

Dit es franskins van merhaghe
goedinghe ende deel ende hierin
haut de wedewe
huer bilevinghe

eerst de herstede VI-c (6
honderdlands), op VI s(chellingen)
de roe(de), heft XLV p(onden);
item noch I vd (vierendeel), up IIIJ
s. de roe, heft XX p;
item X-c op den ganspoel, op IIIJ s.
de roe, heft L p;
item V-c in de warande, op V s. de
roe, heft XLIIJ p XV sch.
item op de wouberch, op IIJ s. de
roe, heft XI p V sch.;
item V-c XIIJ roe op den ganspoel
neven inghels lant vanden dijcke,
op V s de roe, heft XXXIIJ p V s.
item XIIJ vd lands die ghecocht
waren jegehen Feinsin den
caboeter, over VIJ-c XXXIIJ p.
item I vd heiden benden den
heckine over XIIJ p.
item I vd ende X roe boven
beyards, op X s de roe, heft LV p.

item inde warande IX-c, op IIJ s VI d(eniers) de roe, heft XXXI p VIJ s, VI d;
item te merhaghe I vd, op V sch de roe, heft XXV p;
item V-c lands an jacops land vanden hoede, op V s de roe, heft XXXI p, V s.

PRAKTISCH

- We hebben ervoor gekozen om in het eerste deel van deze studie - behalve in de titel van dit werk en daar waar we letterlijk uit de originele acten citeren - onze geslachtsnaam in het eerste deel van dit boek eenvormig als *Van Meerhaghe* te spellen. We kozen voor *déze* en niet voor *Van Meirhaeghe* of enige andere schrijfwijze, omdat de spellingsvorm *Van Meerhaghe* het dichtst de oorspronkelijke schrijfwijze benadert. De vormen *meir* en *haeghe* komen vóór de 17de eeuw trouwens slechts sporadisch voor; die “ei” en “ae” in “Meir-haeghe” zijn dus duidelijk van jongere datum.
- Ooit begonnen we ons onderzoek in het heden, bij onze grootouders, en gingen we systematisch in het verleden terug tot we uiteindelijk bij de oorsprong aanbeldden. In dit boek maken we precies de tegenovergestelde beweging: we beginnen bij de oorsprong – begin 13de eeuw - en stappen generatie na generatie naar het heden toe, waarbij we in principe alle naamgenoten die tot één en dezelfde generatie behoren – of die althans in de archieven vermeld worden - en passant *oprapen* en hun rechte plaats geven. Dit betekent dat we dus niet alleen onze rechtstreekse voorouderreeks, maar ook alle zijtakken behandelen die in de loop der tijden *uitgestorven* zijn en dat we ook aandacht besteden aan de vrouwelijke naamgenoten én hun gezin. Elke generatie kreeg een *Romeins cijfer* als volgnummer: vb. *GENERATIE VII*. Op deze manier vormt iedere generatie a.h.w. een apart hoofdstuk.
- Binnen iedere generatie krijgt elke *stamhouder* – dit is een mannelijke Van Meerhaghe die het geslacht heeft voortgezet en de familienaam heeft doorgegeven - een *volgnummer*. Dit volgnummer is samengesteld uit een *Romeins* en een *Arabisch* cijfer.
 - Het Romeins cijfer is identiek aan het nummer van de generatie waartoe de stamhouder behoort.
 - Het Arabische cijfer vormt zijn volgnummer binnen die welbepaalde generatie.

Voorbeeld. **VII.1. WILLEM VAN MEERHAGHE** : Willem Van Meerhaghe behoort dus tot de VII^{de} generatie en is aldaar terug te vinden onder het volgnummer 1.

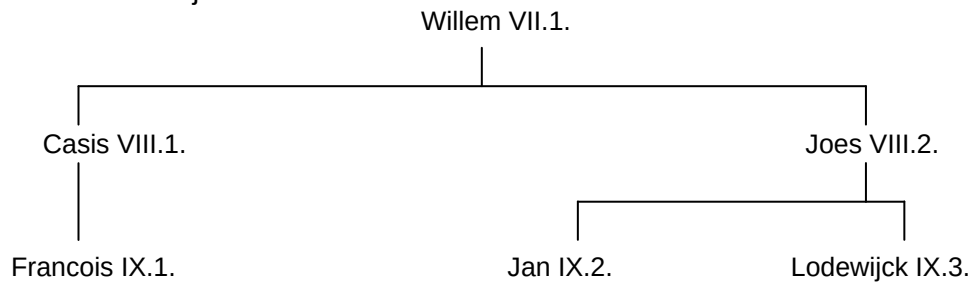
Om alles nog overzichtelijker te maken, werd de naam van de stamhouder én die van zijn echtgenote in vetjes en in hoofdletters gezet, zoals in het voorbeeld.

- Binnen het gezin van elke stamhouder worden de ongehuwde zonen, de gehuwde maar kinderloze zonen én de dochters – dus allen die de familienaam niet continueerden - *ter plaatse behandeld*, d.w.z. binnen de generatie en het gezin waarin ze geboren werden.

Bij de zonen die de familienaam *wél* doorgaven - bij de stamhouders - vindt u de vermelding : volgt onder... Het levensverhaal van deze stamhouder wordt dan in het volgende *generatie-hoofdstuk* verteld.

Voorbeeld: Bovenvermelde VII.1 Willem Van Meerhaghe had een, zoon Casis Van Meerhaghe, die het geslacht heeft verdergezet. Achter Casis' naam staat vermeld : volgt onder VIII.1. Het verhaal van Casis is dus in de VIII-ste generatie te vinden onder het volgnummer VIII.1. Voor alle duidelijkheid verwijzen we aldaar dan ook nog eens (tussen haakjes) terug naar het gezin waaruit hij stamt : (VII.1). Die dubbele wegwijzer moet voor een moeiteloze oriëntatie zorgen.

- Om in het dichte stamboombos toch nog de bomen te kunnen zien, lassen we regelmatig een overzichtelijke stamtafel in:

- U zal merken dat we ook onderzoek hebben gedaan naar de familiale achtergrond van de echtgenotes van onze Van Meerhaghes, naar de *aangetrouwde families* dus. Dat resulteerde in fragmenten van de genealogie Vande Woestijne, Vande Wiele, Tsammels, Tsantele, Tsiobbels, Bertijn, Dierins, Locket, Wittebroot, Van Cauwenberghe, De Schietere, Baert, Vanden Bossche enz. De familie waaruit de huwelijkspartner stamde zegt immers heel wat over de maatschappelijke positie en status. In wat volgt zullen we ten overvloede geconfronteerd worden met de bewuste huwelijkspolitiek die onze voorouders er op na hielden. *Sociale endogamie*, heet dit met een moeilijk woord, of in mensentaal: *soort zoekt soort*.
- In onderstaande genealogie citeren we vaak letterlijk teksten uit de wezerij en andere eeuwenoude bronnen die in het *Oud Vlaams* gesteld zijn en die dus voor de 21ste eeuwse mens niet altijd meteen te begrijpen zijn. Om het lezen en het begrijpen te vergemakkelijken, hebben we, waar nodig, de tekst herschikt, er leestekens in aangebracht en ter plaatse tussen haakjes de moderne *hertaling* geplaatst. Vaak ook volgt na dergelijke tekst meteen een samenvatting in hedendaags Nederlands. De integrale copies van deze originele acten berusten in ons familie-archief.

Probeer deze teksten, die in het dialect van toen geschreven zijn, niet letter na letter uit te spellen, maar lees ze nonchalant in het dialect dat u eigen is. U zal merken dat dit de toegankelijkheid en de leesbaarheid erg ten goede komt. Het is echt de moeite waard om een kleine inspanning te leveren en kennis te maken met de schitterende *Vlaemsche* uitdrukkingen die onze voorouders in de mond lagen.

- Oude oppervlaktematen, inhoudsmaten en munten:**

Oppervlaktematen: 1 vierendeel = 1 dagwand = 100 roeden = 4 honderdlands
 1 vierendeel = 35 are 84 ca.
 1 bunder = 4 vierendelen = 16 honderdlands
 1 bunder = 1 hectare 43 are

Inhoudsmaten: 1 rasier = 2 halsters = 4 havot = 84,28 liter
 1 mud = 12 rasieren = 6 zakken
 1 halster = 1 vat

Munten: 1 pond parisis = 20 schellingen = 240 deniers
 1 schelling = 12 deniers of penningen
 1 pond groot = 12 pond parisis = 6 gulden
 1 pond groot = 250 euro

- In het **voetnotenapparaat** is sprake van **Rijksarchief Ronse**, dat inmiddels niet meer bestaat. De betrokken archiefstukken werden tijdelijk overgebracht naar **Rijksarchief Kortrijk**, maar krijgen hun definitieve bestemming in het **Rijksarchief Gent**.

GENEALOGIE VAN MEIRHAEGHE DEEL I

DE VAN MEIRHAEGHES IN HET OUDENAARDSE 1200 - 1800

Deel I van deze genealogie behandelt *alle* Van Meirhaeghes uit de periode 1200 – 1800 die in de het Wortegemse of Oudenaardse geleefd hebben. In Deel II komt dan de West-Vlaamse of Kanegemse tak vanaf 1635 tot op vandaag aan bod.

De onderlinge relaties tussen de personen uit de hierna volgende eerste vijf generaties, die tijdens de 13de en 14de eeuw te Wortegem leefden, moeten in de voorwaardelijke wijze gelezen worden. Hoewel onze veronderstellingen gebaseerd zijn op logische deductie, vonden we wat hen betreft onvoldoende archiefstukken met onbetwistbare informatie omtrent hun bloedverwantschap. Ongetwijfeld waren al deze naamgenoten, die zo kort na het ontstaan van onze geslachtsnaam allemaal in en rond Walem leefden, nauwe bloedverwanten, maar het is niet met zekerheid te zeggen op welke wijze ze *familie zijn* van elkaar. Toch suggereren en formuleren we, op basis van het beschikbare archiefmateriaal, mogelijke onderlinge relaties, die een grote waarschijnlijkheid bezitten. Vanaf het einde van de 14de eeuw, d.w.z. vanaf de vijfde of zesde generatie, zijn alle familiale banden en verwantschappen 100% bewezen en waterdicht en kan alles met authentieke documenten gestaafd worden. Wat hier over de eerste vijf generaties gezegd wordt, verschilt overigens – zij het niet fundamenteel - van wat ik publiceerde in de Handelingen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Oudenaarde ⁶. Nieuwe vondsten brachten nieuwe inzichten en noopten mij ertoe om een en ander te herschikken. De informatie over onze naamgenoten van de eerste drie à vier generaties is beperkt, maar het is al een wonder dat we hun naam in een zo ver verleden terugvonden.

Het mag u ook niet verbazen dat we de geboorte-, huwelijks- en overlijdensdata van onze naamgenoten die leefden tussen 1200 en 1600, slechts bij benadering kunnen bepalen. Dat komt omdat die gegevens toentertijd gewoon niet officieel werden geregistreerd. Pas met het door de kerk verplichte bijhouden van de *parochieregisters* eind 16de - begin 17de eeuw, werden geboorten en doopsels, huwelijken en overlijdens door de dorpspastoors redelijk nauwgezet bijgehouden. Gelukkig beschikken we, zoals gezegd, voor de periode vóór 1600 over andere bronnen, zoals o.m. de registers van de *poortერი*, de *wezerი* en de *acten en contracten*, om de familieverbanden te kunnen leggen, de afstamming te bewijzen en de gezinssamenstelling te reconstrueren.

Wat de poortერი betreft : het is opvallend dat we de eerste Van Meerhaghes die poorter van Oudenaarde waren, pas aantreffen in 1314 en 1346. Het gaat om slechts twee vermeldingen. We noteren eveneens twee vroege poorters van Pamele. Dat is al bij al verdacht weinig, vooral als we zien dat zoveel andere Wortegemnaars, die qua status minder hoog op de maatschappelijke ladder stonden, hun poorterschap wél verwierven. Het is o.i. onmogelijk dat een vermogend geslacht als dat van de Van Meerhaghes niet méér poorters zou geleverd hebben, zoals dat het geval is bij geslachten met dezelfde achtergrond zoals bij de De Schieteres, Vanden Dorpes, De Stautes e.a. Het kan niet anders of een aantal inschrijvingen moet verloren gegaan zijn. We weten dat er een vroege poortersrol van Pamele verloren ging en dat in die van Oudenaarde inschrijvingen her en der uitgebleekt of onleesbaar werden. Het komt ons voor dat deze verloren stukken enkele poorterlijke

⁶ H. MEIRHAEGHE, Genealogie Van Meirhaeghe – Deel I, Handelingen Geschied- en Oudheidkundige Kring Oudenaarde (HGOKO), dl. 42, 2005, p 233-320.

inschrijvingen van Van Meerhaghes moeten bevat hebben. Aangezien poortersboeken in deze vroege periode ongeveer de enige bron zijn waarin personen in familieverband genoemd worden, bemoeilijkt dit verlies uiteraard het identificeren van onze naamgenoten. Daarom blijven sommige van die familierelaties die we gelegd hebben hypothetisch.

GENERATIE I

I.1. WILLEM VAN MEERHAGHE

De eerste *Van Meirhaeghe* duikt halfweg de 13de eeuw uit de anonimiteit op te *Oedeke* of *Ooike*, buurdorp van Wortegem. Hoewel er argumenten te bedenken zijn om ook Gertrudis van Meerhaghe (zie II.1) in de eerste generatie te plaatsen, opteerden we er toch voor om Willekin of Willem Van Meerhaghe, die toch een goeie dertig jaar eerder genoemd wordt, als enige in de eerste generatie te situeren. Was hij een verre nakomeling van Heillewif en haar zoon Appolonius of van Werembold, Berta of Fretheswindis die anderhalve eeuw eerder op *de Meerhage* woonden (zie supra)?

In mei van het jaar 1243 werd door Raes, heer van Gavere, en Alardus van Heule aan ridder Willem Bloc alias Willem van Eine, baljuw van Oudenaarde en Kortrijk, een stuk ongecultiveerd land van 18 bunder overgemaakt : *decem et octo boneria vastine, parum plus vel minus, jacentia inter Hodeke et Wortenghem, in loco qui dicitur Varent* ⁷. Deze woestine van omtrent 25 hectare – de oppervlakte van een groot landbouwbedrijf – was dus gelegen tussen Ooike en Wortegem, meer bepaald op de *Varent*. Voor de ontginning van deze woeste gronden werden *hospites* aangetrokken. Dit waren vrije lieden die aan voordelige voorwaarden aan de slag konden op die nog niet-ontgonnen terreinen. Een in het Latijn gestelde oorkonde van de abdij van Ename uit 1248 vermeldt de namen van een dertigtal *Varent-hospites* die bij de eigenaar ridder Willem Bloc in het krijt stonden vanwege het land dat ze gebruikten *in parochia de oedeke de wastina* ofwel *in de parochie van Ooike van de woestine* ⁸. Eén van die *hospites* of pioniers was *Willekin de Merhage* die iets meer dan 1 pond parisis betaalde. Willekin of Willekinus is een vleivorm van Willem en het Latijnse voorzetsel *de* betekent *van*.

Aangezien de *Varent* en de bezittingen van Ename te Ooike zich, net als het plekje *Meerhage*, in het grensgebied met Wortegem situeren, was Willekin, zoals zijn toenaam zegt, afkomstig van het nabije *Meerhage* waar hij vandaan werd gelokt om mee te helpen aan het in cultuur te brengen van de nabijgelegen *Varent*. Andere familienamen van *hospites* die op de *Varent* actief waren, zoals Vander Cruce (Danel, Woitin), Vande Varent (Lizabetha, Gossin), Van Heesterbeke (Eustaecin, Remar) en Potewin (Gossin), treffen we veertig jaar later ook aan tussen de cijsboeren van Walem : Vander Cruce (Mergriete), Vande Varent (Oste, Emma), Van Heesterbeke (Woitin), Potewin (Boidin). Deze pioniers kwamen dus niet uit den vreemde, maar werden in de onmiddellijke omgeving gerecruteerd.

Willekin Van Meerhaghe moet, toen hij besliste om op de *Varent* te gaan pionieren, een volwassen en zelfstandig man geweest zijn en zou dan omstreeks 1210, maar misschien ook een decennium eerder, omstreeks 1200, geboren kunnen zijn.

⁷ C. PIOT, Cartulaire de l' Abbaye d' Eename, Bruges, 1881, p. 215, nr 246.

⁸ Rijksarchief Ronse (RAR), Archief Abdij Ename, nr 2217, charter. Nu overgebracht naar Rijksarchief Kortrijk en later Rijksarchief Gent.

Hoewel we deze eerste *Meerhaghe* te Ooike aantreffen, is het in ieder geval zo dat de stam Van Meerhaghe niet in Ooike, maar in Wortegem wortel schoot en er zich verder vertakte. Pas 350 jaar later doken de Van Meirhaeghes opnieuw te Ooike op. Dit wijst erop dat Willem te Ooike een geïsoleerde Van Meerhaghe was en dat zijn naamgenoten, zoals we meteen zullen zien, in het naburige Wortegem woonden, waar ook hij wellicht vandaan kwam. Willem Van Meerhaghe had wellicht ook zijn vaste woonplaats op de *Meerhaghe*, maar pachtte een paar boogscheuten verder, op de Varent te Ooike, enkele percelen te ontginnen *woestine*.

GENERATIE II

II.1. GERTRUDIS VAN MEERHAGHE

Gertrudis Van Meerhaghe wordt vermeld in de Inventarissen van 1281 en 1288 waarbij de Gentse Sint-Pietersabdij haar bezittingen in de heerlijkheid van Walem te Wortegem liet te boek stellen. We zegden reeds dat die Walemse rentegronden – de census van Walem – werden opgesplitst in een twintigtal sectoren, *terrae* (gronden) of *roepen* ⁹, die qua oppervlakte varieerden tussen 5 en 22 hectaren. De op twee na grootste roep, die om en bij de 17 hectaren groot was, droeg de naam van Gertrudis Van Meerhaghe. We concluderen daaruit dat Gertrudis, als verantwoordelijke voor de roep, de belangrijkste hoeve binnen haar roep uitbaatte en dat ze één van de meer vermogenden van Walem moet geweest zijn ¹⁰.

- Gertrudis betaalde, *cum sui* of samen met *de haren*, op het feest van Sint-Michiel in baar geld vier schellingen en één denier en ze leverde in natura één mud evene of haver ¹¹.
- Met Kerstmis leverde zij acht broden en vier hoenders en midden maart betaalde zij nog eens vier deniers rente ¹².
- Gertrudis moest daarenboven instaan voor twee *lede*, dit zijn transport- of karrendiensten en in de maand augustus moest zij één *servitium* of *dienst* leveren, wellicht om de oogst op het centrale hof van Walem te helpen binnenhalen ¹³.

Opvallend is dat het aantal gebruikers van gronden in haar roep heel beperkt is en dat het bijna uitsluitend Van Meerhaghes zijn. In de overige Walemse roepen worden vaak vijf, zes en meer gebruikers genoemd die verschillende familienamen dragen, namen die dus niet overeenstemmen met de roep-naam. Het uitbaten van de uitgestrekte roep van Gertrudis Van Meerhaghe was blijkbaar een familiale aangelegenheid, een zaak van Gertrudis en haar erfgenamen. Vooral Woitinus Van Meerhaghe, die vermoedelijk haar oudste zoon was, was naderhand in de roep van Gertrudis prominent aanwezig.

In de Inventaris van 1281 is er, wat de Meerhaeghe-pachters van de census van Walem betreft, alleen sprake van *Gertrudis de Merhaghe et sui* (Gertrudis Van Merhaghe en de haren) en *Gertrudis de Merhaghe et coheredes* (Gertrudis van Merhaghe en mede-erfgenamen). De Inventaris die een kleine tien jaar later werd opgemaakt, spreekt niet meer van *de haren* of *mede-erfgenamen*, maar vermeldt in haar gezelschap vier mannelijke naamgenoten ¹⁴. Er zijn dus redenen om aan te nemen dat laatstgenoemden beschouwd mogen worden als *de haren* en *de mede-erfgenamen* uit 1281 en dat het hier om haar vier zonen gaat, die ondertussen meerderjarig en zelfstandige landbouwers waren geworden :

⁹ Roep, genoemd naar de roepnaam van een uitbater.

¹⁰ RAG, St.-Pieters, I, 125.

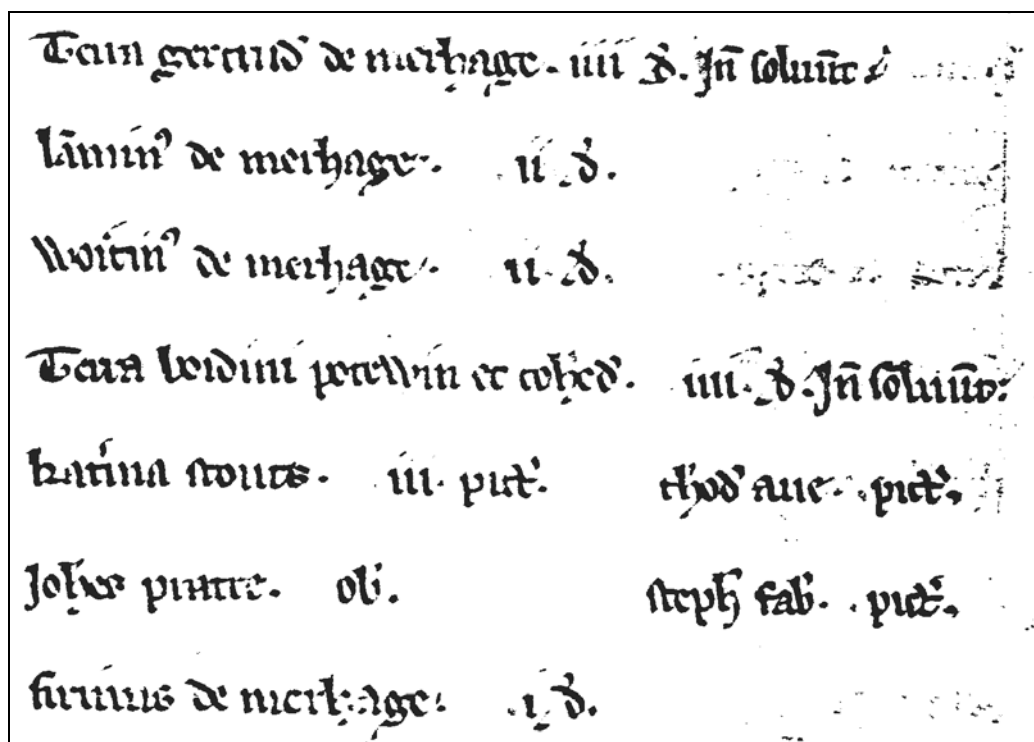
¹¹ RAG, St.-Pieters, I, 125, f° 30.

¹² RAG, St.-Pieters, I, 125, f° 31, 34.

¹³ RAG, St.-Pieters, I, 125, f° 33.

¹⁴ RAG, St.-Pieters, I, 459, gedateerd circa 1288.

1. WOITINUS VAN MEERHAGHE,	<u>volgt onder III.1.</u>
2. LAMMINUS VAN MEERHAGHE,	<u>volgt onder III.2.</u>
3. COPPINUS VAN MEERHAGHE,	<u>volgt onder III.3.</u>
4. FIRINUS VAN MEERHAGHE,	<u>volgt onder III.4.</u>

Inventaris & renteboek van Walem 1281

De kans bestaat dat Gertrudis de familienaam droeg van haar inmiddels overleden echtgenoot, N. Van Meerhaghe, en dat haar vier zonen hun naam op de klassieke wijze van hun vader erfdien. Het zou echter ook kunnen dat de kinderen *de naam van hun moeder* droegen. Te Wortegem vinden we immers in diezelfde periode enkele gelijkaardige gevallen waarbij de geslachtsnaam via de moeder werd doorgegeven, zonder dat daarbij sprake is van ongehuwd moederschap of buitenechtelijke kinderen. Bastaardkinderen kregen toen overigens, in tegenstelling tot later, altijd de naam van hun natuurlijke vader, en niet van de moeder. Is het toeval dat we dit fenomeen van overerving via de moeder uitgerekend bij de gegoede clans De Stoute en De Schietere aantreffen? Zo lezen we in de poortersboeken van Oudenaarde: *Jan de scietre, Ver Maben sone*, die zijn poorterschap kocht in 1292¹⁵; *Willem de Stoute, Ver Katelinen sone* die zijn poorterschap kocht in 1334¹⁶ en zijn broers kinderen *Jan, Willem, Beele en Calle, Jan Stouten kindre, Ver Kateline sone*¹⁷ en verder *Jan de Smet, Ver Beelen soon* die zijn poorterschap kocht in 1327¹⁸. De aanspreektitel *Ver*, wat zoveel betekent als *Mevrouw* of *Vrouwe*, verwijst reeds naar de voorname status van deze dames. Voornoemde Willem de Stoute was in 1349 trouwens baljuw van de heerlijkheid van Walem en wellicht ook uitbater van het gelijknamige hof¹⁹. De clan De Schietere groeide uit tot een erg gefortuneerd geslacht dat sterk vertegenwoordigd was in de plaatselijke schepenenbanken en in de magistratuur van Oudenaarde, waarvoor het baljuws, schepenen, oppervoogden en ontvangers leverde²⁰. De namen van de echtgenoten van voormelde

¹⁵ P. VAN BUTSELE, GPO, p 39, f° 15v.

¹⁶ P. VAN BUTSELE, GPO, p 56, f° 30 r.

¹⁷ P. VAN BUTSELE, GPO, p 3, f° 1 v.

¹⁸ P. VAN BUTSELE, GPO, p 52, f° 26 v.

¹⁹ M. COORNAERT, De verkoop van renten in de heerlijkheid Walem en Wortegem, JB.Gaverstreke, jrg 14, 1986, pp 225-233; SAO, Fonds Varlez-Wortegem.

²⁰ A. de SCHIETERE de LOPHEM, Histoire de la Famille de Schietere, Tablettes des Flandres, Brugge, 1968, Recueil 9.

Vrouwen worden niet vermeld... Ver Kateline Stouts en Jan Scietere worden in de Inventaris van 1288, samen met Hannin Stoute, Petrus Scietere en Woitinus Van Merhaghe, vermeld in de roep van Stephanus Stoutkin ²¹. We vonden helaas nergens een tekst waarin expliciet sprake is van een Ver Gertrudis van Meerhaghe met haar vier zonen.

Afstamming langs vrouwelijke lijn wordt o.m. aangetroffen bij *lijfeigenen* die toebehoorden aan kerkelijke instellingen en abdijen en die, tegen betaling van een jaarlijkse *cijns*, van de kerk juridische vrijheid kregen en *vrijgewijden* werden. Aldus werden zij door de kerk beschermd tegen opdringerige lieden die hun grond wilden inpikken of hun bezit betwistten. De kerk van haar kant beschikte op die manier steeds over arbeidskrachten om de landerijen in hun uitgestrekte domeinen te bewerken. Kerkelijke instellingen die vrijgewijden bezaten, legden genealogische tabellen aan, om bij te houden wie de pacht moest betalen. Deze stamtafels werden uitsluitend opgesteld *via de vrouwelijke lijn*, van moeder op dochter; hun echtgenoot of vader werd nergens genoemd. Men mag dus stellen dat het juridisch statuut van de vrijgewijden langs vrouwelijke lijn werd bestendig ²².

Ook de Gentse Sint-Pietersabdij bezat vrijgewijden, o.m. in het naburige Waregem waarvan de vrouwelijke stamtafels tot omstreeks 1070 teruggaan ²³. Van het overdragen van lijfeigenen aan kerkelijke instellingen vinden we ook sporen te Walem. In de al eerder geciteerde tekst van omstreeks 1050, lezen we dat ene Appolonius, voor de zielenrust van zijn moeder Heillewif, twee bunders gelegen te *Merhaga* en drie lijfeigenen schenkt aan de Sint-Pietersabdij ²⁴. Deze drie lijfeigenen, met name Weremboldus, Berta en Fretheswindis, waren dus gebonden aan de grond waar ze op woonden – i.c. *de Meerhage* - en misschien verwierven zij naderhand de status van vrijgewijde. Helaas zijn, wat Walem betreft, dergelijke stamtafels van vrouwelijke vrijgewijden uit de 11de, 12de en 13de eeuw niet bewaard gebleven. We zouden Heillewif en Appolonius of Weremboldus, Berta en Fretheswindis die op de *Meerhage* woonden, Van Meirhaeghes avant la lettre kunnen noemen. Misschien behoorde Gertrudis tot hun nageslacht.

Vanaf de inschrijving in de poortერი – eind 13de eeuw - verdwijnt de vrouwelijke overerving en geldt voortaan het patriarchaat, waarbij de afstamming zich langs mannelijke lijn voortzet. Wél constateren we dat sommige van die oudste, Wortegemse, mannelijke poorters afstammen van o.m. de voornoemde Ver Maben Schieters, Ver Katelinen Stouts, Ver Beelen Desmet enz. Misschien waren deze *Vrouwen* de laatste bekende vrijgewijden van een lange reeks vrije vrouwen - misschien van adellijke oorsprong - wiens zonen zich lieten inschrijven als poorter van Pamele of Oudenaarde.

Het ziet er naar uit dat Gertrudis Van Meerhaghe in 1281 en zeker in 1288 volwassen kinderen had, die dus omstreeks 1260 geboren kunnen zijn. Bijgevolg moet Gertrudis omstreeks 1230 geboren zijn ²⁵. Misschien was zij de dochter van Willem Van Meerhaghe (I.1).

II. 2. WOUTER VAN MEERHAGHE

Walterus - d.i. de Latijnse vorm van Wouter - Van Meerhaghe treffen we aan in de twee al eerder genoemde Inventarissen van de abdijbezittingen te Walem anno 1281 en 1288. Hij werd vermoedelijk omstreeks 1230 te Wortegem geboren ²⁶. Was hij, als generatiegenoot

²¹ RAG, St.-Pieters, I, 459, f° 10.

²² R. CASTELAIN, brief 14.12.1984.

²³ M. DEBROUWERE en E. DUCATTEUW, Bevernaars en Desselgemnaars in de 12de, 13de en 14de eeuw (deel 2), JB.Gaverstreke, jrg 10, 1982, pp 183 e.v.

²⁴ A. FAYEN, o.c., p 116, 2.

²⁵ H. MEIRHAEGHE, Vrouwelijk en Vrijgewijd, 't Meerminneke, 1985, nr. 20, pp 3-5.

²⁶ RAG, St.-Pieters, I, 125, f° 32 r.

van Gertrudis Van Meerhaghe, haar broer en gaf hij, als peter, zijn doopnaam aan Woitinus (Wouter, III.1), één van Gertrudis' kinderen?

Wouter Van Meerhaghe gebruikte enkel rentegronden die gelegen waren op de *nova wastina* of de *nieuwe woestine*. In dit toponiem vangen we alweer een echo op uit de tijd toen er nog volop woeste gronden ontgonnen en in cultuur gebracht werden. De *nova wastina* behoorde niet tot de eigenlijke census van Walem waar Gertrudis met de haren woonde en was ook niet in roepen verdeeld. Wel waren er een zestigtal gebruikers actief, o.m. Walterus Van Meerhaghe en nog twee naamgenoten, die eveneens alleen op de *nova wastina* en niet op de Walemse rentegronden vermeld worden, en die zijn kinderen zouden kunnen zijn :

1. **HANNEKIN VAN MEERHAGHE,** volgt onder III.5
2. **IMMA VAN MEERHAGHE,** volgt onder III.6

Voor het gebruik van deze gronden, betaalde Wouter aan de abdij met Kerstmis één denier in baar geld. In natura leverde hij zes halsters en drie mud haver en 4,5 kapoenen of vetgemeste hoenders. Verder betaalde hij nog één denier baar geld *de fonte* of voor het gebruik van de bron ²⁷.

Net als Willem Van Meerhaghe (I.1) lijkt Walterus het oorspronkelijke woongebied – Meerhaghe - verlaten te hebben om als *pionier* de *nova wastina* te gaan cultiveren. Aangezien zowel Willem als Wouter Van Meerhaghe in verband staan met het *pionieren van woestinen*, zou er tussen beiden een nauwe familieband kunnen zijn. Misschien waren ze vader en zoon.

GENERATIE III

III.1. WOITINUS VAN MEERHAGHE

Woitinus (Woitin of Wouter) Van Meerhaghe wordt in de Inventaris van 1288 negenmaal genoemd. Hij werd vermoedelijk omstreeks 1260 te Wortegem geboren als oudste zoon van Gertrudis Van Meerhaghe (II.1). Kreeg hij zijn doopnaam van voornoemde Wouter Van Meerhaghe (II.2) die misschien, als broer van zijn moeder Gertrudis, zijn dooppeter was?

Wellicht had Woitin een zoon wiens naam in het renteboek van 1288, boven die van zijn vader, in een jonger handschrift genoteerd staat en die hier als opvolger of erfgenaam vermeld wordt :

1. **JAN VAN MEERHAGHE** volgt onder IV.1

Voor het gebruik van zijn gronden, die gelegen waren in de roep van *Gertrudis Van Meerhaghe*, betaalde Woitin Van Meerhaghe, net als zijn broer Lammin, twee deniers *wingard ghelde* en drie *obolen* baar geld in de roep van *Olbaldus Daie* (later verbasterd tot het toponiem *Hoolbodeye*). Verder betaalde hij één denier baar geld voor het gebruik van zijn akkers die zich in de roep van *Willem de Prato* (= Willem Vander Meersch) situeren. Op Sint-Stefansdag (26 december), omstreeks Kerstmis, leverde hij vier broden en twee kapoenen in de roep van *Gertrudis Van Meerhaghe* en twee broden en één hoen in de roep van *Willem de Prato*. Tenslotte moest Woitin, samen met Willem Clepstat, instaan voor twee transportdiensten in de roep van *Willem de Prato*; samen met Lammin Alewin voor twee

²⁷ RAG, St.-Pieters, I, 459, f° 11 r.

transportdiensten in de roep van *Gertrudis Van Meerhaghe*; en nog eens voor twee wagentdiensten in de roep van *Olbaldus Daie* ²⁸.

6	Coppin de merhage.	.i. d.
6	Witmus de merhage.	iii. pañ. ii. alt. Jñ soluit.
6	Woitinus de dorpe.	.ii. pañ. i. alt.
6	Firinus de mihage.	.ii. pañ. i. alt.
6	Stephanus de pto.	.iii. pañ. ii. alt. Jñ soluit.
	Firinus de mihage.	
6	Gertrud de mihage.	viii. pañ. iii. alt. Jñ soluit.
6	Witmus de merhage.	iii. pañ. ii. alt.

renteboek van Walem 1288 :
Coppinus, Woitinus, Firinus, Gertrudis en Woitinus de Merhage

III.2. LAMMINUS VAN MEERHAGHE

Lamminus (Lammin) Van Meerhaghe wordt slechts één keer vermeld in de Inventaris van 1288 en werd vermoedelijk omstreeks 1260 te Wortegem geboren als zoon van Gertrudis Van Meerhaghe (II.1). De persoonsnaam Lammin(us) is afgeleid van Lambrecht, maar kan ook een vleivorm zijn van Guiliamme of Willem. Mogen we hier opteren voor Willem en een mogelijk verband zien met de allereerste naamgenoot, Willem van Meerhaghe (I) uit Ooike? Was hij de kleinzoon van deze Willem die zijn voornaam aan zijn petekind schonk? Lamminus ressorteerde er onder de roep van *Gertrudis Van Meerhaghe*, waar hij midden maart, samen met broer Woitinus Van Meerhaghe, twee deniers *wingard ghelde* betaalde ²⁹.

III.3. COPPINUS VAN MEERHAGHE

Coppinus (Coppin of Jacop) Van Meerhaghe wordt een tweetal keer genoemd in de Inventaris van 1288 en werd vermoedelijk omstreeks 1260 te Wortegem geboren als zoon van Gertrudis Van Meerhaghe (II.1). Met Kerstmis betaalde hij de verschuldigde rente, een eerste maal in de roep van *Stephanus Stoutkin*, zonder opgave van de som, en een tweede maal in de roep van *Olbaldus Daie*, waar hij samen met Hannin Woubrecht en Lammin Alewin één denier betaalde ³⁰.

²⁸ RAG, St.-Pieters, I, 459, f° 3 r, f° 5 v, f° 6 v, f° 7 v, f° 8 r, f° 9 r, f° 10 r.

²⁹ RAG, St.-Pieters, I, 459, f° 8.

³⁰ RAG, St.-Pieters, I, 459, f° 2 r, f° 3 r.

III.4. FIRINUS VAN MEERHAGHE

Firinus (Fierin of Olivier) Van Meerhaghe duikt achtmaal op in de Inventaris van 1288. Hij werd vermoedelijk omstreeks 1260 te Wortegem geboren als één van de vier zonen van Gertrudis Van Meerhaghe (II.1).

Heel zeker mogen we Firinus identificeren met Olivier Van Meerhaghe die omstreeks 1300 in het poortersboek van Pamele genoemd wordt als poorter *van oere* of poorter door overerving³¹. Dit betekent dat zijn vader of moeder – Gertrudis - reeds poorter van Pamele waren. Daaruit volgt dat ook Woitin en de overige twee zonen van Gertrudis poorters van Pamele zouden geweest zijn. De kans bestaat dat zij genoteerd stonden in de verloren gegane poortersrol die inschrijvingen bevatte die tussen 1280 en 1301 geboekstaafd werden. Hoewel de Van Meerhaghes vanaf de 15de eeuw, op één enkele uitzondering na, allemaal poorters van de stad Oudenaarde werden, waren verschillende naamgenoten uit de eerste drie, vier generaties eveneens poorters van Pamele, het tweelingstadje van Oudenaarde dat op de andere Schelde-oever gelegen was.

Misschien was Fierin Van Meerhaghe de vader van onderstaande zoon die eveneens poorter van Pamele was :

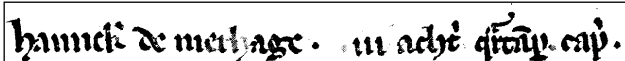
1. HANNIN VAN MEERHAGHE

volgt onder IV.2

Midden maart betaalde Fierin Van Meerhaghe in totaal zeven deniers *wingard ghelde* voor zijn akkers die zich in de roepen van *Boidinus Potewin*, *Theodia Addin* en *Stephanus de Prato* (= Steven Vander Meersch) situeren. In de laatste twee roepen is er sprake van *Firinus de Merhage et sui* d.w.z. *Fierin Van Merhage en de zijnen*. Dit kan betekenen dat hij op dat moment reeds erfgenamen had, tenzij met *de zijnen* zijn drie voornoemde broers bedoeld worden?

Omstreeks Kerstmis, op Sint-Stefaansdag leverde hij, net als zijn buur Woitin Vanden Dorpe, twee broden en één hoen in de roep van *Arnout Mussche*. Ook hier vinden we hem terug in de roepen van *Boidinus Potewin* en *Stephanus de Prato*, die ieder vier broden en twee hoenders moesten ophoesten. Tenslotte moest Firinus, samen met *Stephanus Faber* (Steven Desmet), twee *leden* of transportdiensten leveren in de roep van *Boidinus Potewin* en samen met Woitin Vanden Dorpe één *leed* in de roep van *Arnout Mussche* ³².

III.5. HANNEKIN VAN MEERHAGHE

Hannekin (Jan) Van Meerhaghe wordt vermeld in de Inventaris van 1281 en 1288. Hij werd vermoedelijk omstreeks 1260 te Wortegem geboren als zoon van Walterus of Wouter Van Meerhaghe (II.2).

Net als Walterus gebruikte Hannekin uitsluitend gronden gelegen in de *nova wastina* en hij leverde daarvoor o.m. *drie achtelings* of 3/8 van een mud graan ³³.

³¹ P. VAN BUTSELE, Poortersboek van Oudenaarde-Pamele (1319-1593), 1993, f° 3 r.

³² RAG, St.-Pieters, I, 459, f° 3 r, f° 3 v, f° 5 v, f° 6 v, f° 8, f° 9 v.

³³ RAG, St.-Pieters, I, 125, f° 32 + St.-Pieters, I, 459, f° 12 r.

III.6. IMMA VAN MEERHAGHE

Imma de merhaghe.

Imma Van Meerhaghe wordt vermeld in de Inventaris van 1281 en 1288. Ze werd vermoedelijk omstreeks 1260 te Wortegem geboren als dochter van Wouter Van Meerhaghe (II.2). Ook zij gebruikte gronden in de *nova wastina* waarvoor ze één *halster* haver leverde ³⁴.

SAMENVATTING

De Inventarissen van 1281 en 1288 wijzen uit dat die eerste Van Meerhaghes geografisch in twee groepen uiteenvallen:

- In de “**census van de Nova Wastina**”, woonden en werkten alleen Wouter, Hannekin en Imma Van Meerhaghe.
- In de “**census van Walem**” woonden de overige zes naamgenoten: Gertrudis, Woitin, Lammin, Coppin, Fierin en Jan Van Meerhaghe.

De akkers van Gertrudis, Lammin, Coppin en Woitin situeren zich voornamelijk in een drietal roepen : in de roep van *Gertrudis Van Meerhaghe* zélf en in die van *Stephanus Stoutkin* en *Olbaldu Daie*.

Fierin lijkt buiten dit kerngebied te wonen. Zijn gronden liggen verspreid in vier roepen, waar geen andere Van Meerhaghes genoemd worden. Hij woonde dus wat verderop, doch nog steeds binnen de heerlijkheid van Walem.

Van de vier vermoedelijke broers treden vooral Woitin en Fierin op de voorgrond. Beiden betaalden heel wat meer rente aan de Sint-Pietersabdij dan hun overige naamgenoten.

Het in elkaars gezelschap genoemd worden, het wonen in elkaars nabijheid, het bewerken van akkers die in dezelfde roepen liggen, dit alles wijst op nauwe familiebanden. Vandaar dat we twee kerngezinnen onderscheiden, enerzijds het gezin van Wouter en de zijnen op de *nova wastina* en anderzijds dat van Gertrudis en de haren binnen de census van Walem zelf.

Hierna zullen we zien hoe Francois, Willem, Jan en Zoetin Van Meerhaghe, de erfgenamen van Gillis Van Meerhaghe (VI.1), die tot de VIe generatie behoren, in 1369 rente betaalden voor het gebruik van gronden gelegen in de roepen van *Willem Vander Meersch* (Willem de Prato), van *Stevin Stoutin* (Stephanus Stoutkin) en in *Hoolbodeye* (Olbaldu Daie). Daarnet zagen we dat de gronden van Woitinus Van Meerhaghe in 1288 in diezelfde roepen gesitueerd werden. Daaruit leiden we, altijd onder voorbehoud, af dat Woitin hun overgrootvader kan zijn, van wie ze die bezittingen, via vader Gillis en grootvader Jan Van Meerhaghe, geërfd hadden (zie : stamtafel 1).

³⁴ RAG, St.-Pieters, I, 125, f° 33 + St.-Pieters, I, 459, f° 12 r.

GENERATIE IV

IV.1. JAN VAN MEERHAGHE

Jan Van Meerhaghe wordt slechts éénmaal vermeld in de Inventaris van 1288 en wel in het gezelschap van Woitin Van Meerhaghe (III.1), van wie hij wellicht de zoon was ³⁵. De naam van Jan werd genoteerd in een ander en jonger handschrift dan het oorspronkelijke en dateert dus van na 1288. Daarom plaatsen we hem in de IVe de generatie, als opvolger en erfgenaam van Woitin Van Meerhaghe. Jan betaalde met Kerstmis vier deniers baar geld voor zijn gronden in de roep van *Willem de Prato* (= Willem Vander Meersch). Hij zou dan te Wortegem geboren zijn omstreeks 1280. Zijn zoon Willem betaalde in 1369 rente voor een stuk grond dat eveneens in de roep van *Willem Vander Meersch* gelegen was.

Met wie hij huwde is niet bekend. Zijn kinderen :

1. **GILLIS VAN MEERHAGHE** volgt onder V.1.
2. **WILLEM VAN MEERHAGHE**

Willem Van Meerhaghe werd omstreeks 1310 te Wortegem geboren, als zoon van Jan Van Meerhaghe (IV.1) ³⁶. Van hem vonden we vier archiefsporen terug, waarvan twee zich te Gent situeren. Daarmee wordt meteen ontkracht dat onze verre voorouders hun leven lang niet onder de schaduw van de dorpskerk vandaan kwamen. In de aanhef van de staat van goed die na zijn dood werd opgemaakt, wordt hij omschreven als *Willem van Merhaghe de clerc*. Hij droeg dus de bijnaam *de clerc*. Aangezien hier het tussenvoegsel *gheseit* (gezegd) ontbreekt, betreft het geen klassieke aliasnaam zoals er toen zoveel waren, maar de omschrijving van de functie die uitoefende ³⁷. Het komt zeer zelden voor dat de functie of het beroep van een persoon in de poortersboeken vermeld wordt. Wellicht fungeerde Willem als griffier of klerk van de dorpsheerlijkheid van Wortegem of van de heerlijkheid van Walem. Hij was dus per definitie een geletterd man. Hij moet ook zeker poorter van Oudenaarde geweest zijn, maar zijn inschrijving in het Groot Poortersboek van Oudenaarde ontbreekt.

In 1341 treffen we Willem Van Meerhaghe aan in de Stadsrekeningen van Gent. In dat jaar stelde hij zich, samen met *Joes van der Haghe*, *Willem van den Burne*, *ver Ghertrud van Gherardsberghe*, *Jan van der Bile en Staes de Schietere*, borg voor *Ostellier* (hostelier, hotelhouder, makelaar) Jan van Rons ³⁸. Hieruit kunnen we opmaken dat Willem een bemiddeld man moet geweest zijn. Ook zijn compaan en dorpsgenoot Staes of Eustaes De Schietere was dat ³⁹. Jan Vander Bile kan eveneens een streek- en zelfs een dorpsgenoot geweest zijn. In het Groot Poortersboek van Oudenaarde treffen we immers halfweg de 14de eeuw ene *Frans vanden Bile*, *Jans sone van den Hoede* aan, onmiddellijk gevolgd door *Jan Vanden Bile*, *Jans sone*, die poorter van oere was ⁴⁰. Was Vanden Bile een aliasnaam voor Vanden Hoede of omgekeerd? Verderop zullen we zien hoe de Vanden Hoedes te Wortegem een prominent geslacht vormden waartoe de

³⁵ RAG, St.-Pieters, I, 459, f °3 r; jonger handschrift en doorgehaald.

³⁶ Recente archiefvondsten wierpen een nieuw licht op Willem Van Meerhaghe, zodat de tekst die over hem verscheen in de Genealogie Van Meirhaeghe in de Handelingen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring Oudenaarde werd bijgewerkt en hij zelf een generatie eerder wordt geplaatst.

³⁷ Zo droeg de Wortegemse familie De Clerck in die dagen de aliasnaam Giselin.

³⁸ N. DE PAUW & J. VUYLSTEKE, Rekeningen der Stad Gent, 1340-1345, deel 2, p 546.

³⁹ Staes De Schietere wordt niet genoemd in de Histoire de la Famillie de Schietere.

⁴⁰ P. VAN BUTSELE, GPO, p. 21, f° 6v; p. 366, f° 220 v.

toenmalige baljuw van Walem behoorde. Hoe kwam Willem in Gent terecht? Verbleef hij in het *hotel* of de herberg van Jan van Rons, toen hij voor zaken in Gent moest zijn? En welke zaken kunnen dat dan geweest zijn? Aangezien hij griffier was, ging het misschien om juridische of administratieve aangelegenheden i.v.m. de heerlijkheid van Walem die, zoals we zegden, eigendom was van de Gentse Sint-Pietersabdij. Bij zijn bezoeken aan Gent zal hij in een plaatselijk *hostel* gelogeed hebben, leerde hij zo de waard kennen en was hij bereid zich financieel borg voor hem te stellen.

Volgens een renteboek van de heerlijkheid van Walem en de Sint-Pietersabdij uit 1369 leverde *Willem van merhaghe over Janne van merhaghe 1,5 halster (graan) en 1 capoen*. Hij bezat o.m. een halve bunder land, eveneens gelegen in de roep van *Willem Vander Meersch*⁴¹. Die halve bunder land had hij blijkbaar van zijn vader Janne Van Meerhaghe geërfd.

Dertig jaar later wordt de reeds bejaarde Willem Van Meerhaghe een tweede maal in Gent signaleerd. Hij had toen tegen de pastoor van Wortegem een rechtszaak aangespannen bij de Raad van Vlaanderen die op 12 maart 1373 te Gent uitspraak deed. Het conflict was ontstaan omdat pastoor Willem Hyoens (Eyoens, Yoens) aan Willem Van Meerhaghe *5 honderd lands hout en 12 opgaande bomen* had ontzegd, hout waar Van Meerhaghe blijkbaar recht op had⁴². Zou het hier om hout kunnen gaan dat op de tiendegronden van de dorpskerk groeide en zou Willem Van Meerhaghe die tienden gepacht hebben? Beide partijen waren niet van plan om deze zaak langer te laten aanslepen en *om de meeste gerechtskosten te schuwen* kwamen ze tot een vergelijk. De pastoor betaalde voor het kwestieuze hout en de bomen onmiddellijk twee *schilden* aan Willem Van Meerhaghe, boven de 12 groten die hij reeds betaald had⁴³. De pastoor moest ook beloven om Willem en de zijnen niet meer te *mesdoene* (misdoen).

Van den heessche (eis) van Willem van Meeraghe, die hi dede here Willem Hyoens, prochiepape (dorpspastoor) van Wortighem, als van V-c houts ende XIJ upgaende bome, die hi hem onthouden hadde, also hi zeide; ghehoort de were (verweer) van here Willem, so spraken soverre de heeren tusschen partien, dat zifs an beeden ziden bleven sijn ten heeren waert, om de meeste costen te scuvene ende de minste moeyenese, ende beloofden, up haerlieder segghe. Ende, mids desen, so wijsden (veroordeelden) de heeren, dat de vorseide here Willem (Hyoens) den vorseiden Willem (Van Meerhaghe) gheven ende betalen soude, over alle heessche die hi hem ghedaen hadde van den vorseiden houte ende bomen, IJ scilde, boven XIJ groten die hi voortijts hem ghegheven hadde. Ende, stappans ter stede (onmiddellijk), so gaf here Willem (Hyoens) ende betaelde hem de vorseide IJ scilde, ende Willem (Van Meerhaghe) kende hem vernouch (tevreden), in presencien van den heeren; ende voort, te Willems (Van Meerhaghe) versouke, so versekerde here Willem (Hyoens), over hem, sine kindere ende maghe, hem ende de sine niet te mesdoene.

Wellicht is Willem Van Meerhaghe kort daarna overleden. Uit zijn staat van goed van 1404 blijkt dat er vroeger al een verdeling had plaatsgevonden, waarover onenigheid was ontstaan. Die is echter niet in de staten van goed van Oudenaarde opgenomen. Aangezien de oudste staten van goed dateren van 1378 zou Willem omstreeks 1373-1377 kunnen overleden zijn. Willems staat van goed is een van de eerste uit onze familiegeschiedenis. Hij draagt als hoofding: *Van Willems alven Van Merhaghe de clerc*

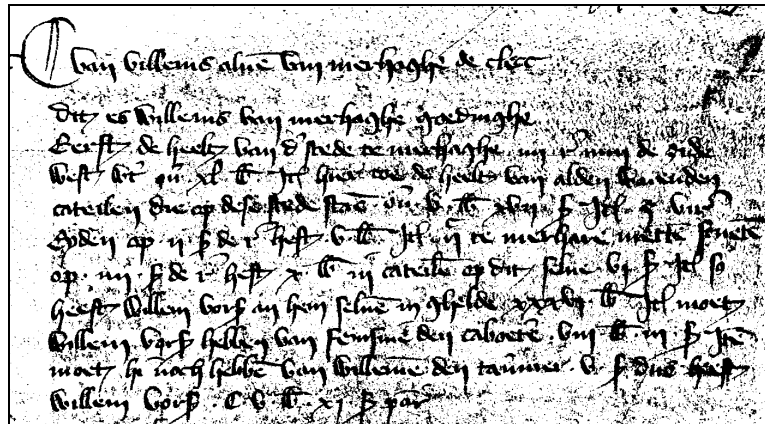
⁴⁴.

⁴¹ RAG, St.-Pieters, I, 407.

⁴² Voor zover ik weet betreft het hier de oudst bij naam gekende pastoor van Wortegem. Yoens is een typisch Gentse familienaam, denken we maar aan de Gentse volksleider en bondgenoot van Jacob Van Artevelde, Jan Yoens, stadsontvanger en schepen van Gent (1317-1379).

⁴³ N. DE PAUW, Bouc van der Audiencie, deel I, p 433, f° 102 v, zaak nr 911.

⁴⁴ SAO, SvGO, deel 2, f° 29 r/v.

aanhef staat van goed van Willem Van Merhaghe de clerc

Zijn nalatenschap werd verdeeld tussen de kleinkinderen van zijn vermoedelijke broer Gillis Van Meerhaghe. Dit betekent dat Willem zelf ofwel kinderloos was, ofwel dat zijn kinderen op het ogenblik van de verdeling reeds overleden waren. Willem zou, als hoogbejaarde, dan zijn kinderloze kinderen overleefd hebben. Hoe dan ook, de acht erfgenamen van Willem waren : de twee kinderen van de inmiddels overleden Francois Van Meerhaghe fs Gillis, met name Willem Van Meerhaghe en diens zuster die met Feinsin De Caboeter gehuwd was; de twee kinderen van Jan Van Meerhaghe fs Gillis, m.n. Gillis Van Meerhaghe en Clara Van Meerhaghe, echtgenote Willem Tavernier; en de vier zonen van Zoetin Van Meerhaghe, echtgenote Matthijs Bellanc (zie verder). De boedelbeschrijving wijst uit dat Willem op dat moment in totaal nog om en bij de twee bunder land bezat, waarvan de diverse percelen gelegen waren *te cauborre, tdoelaghen* (de oude, 13de eeuwse roep *Hologhe*), *inde breede weede, inden huevel en te merhage*. Zijn hofstede - **d'erstede te merhage** - werd op 80 pond parisis geschat. De kans is groot dat het hier nog om de oorspronkelijke *erstede* van stammoeder Gertrudis Van Meerhaghe gaat, die uiteraard op de *Meerhage* stond. De ene helft van deze hoeve kwam toe aan Willem Van Meerhaghe fs Francois; de andere helft aan Tassin, Jan en Busteel Bellanc. Daarenboven viel er tussen de acht erfgenamen in baar geld 144 pond te verdelen. Deze laatsten verklaarden te zijn *vernoucht, ghepait ende verheffent* (vergenoegd, tevreden en vereffend) *van al de faute vande landte dat sij adden ghelijc haerlieder brief verclaert, te vele of te lettelt na den eersten deel*. Zoals gezegd waren er bij een eerdere verdeling vergissingen begaan en komt het nu tot een onderling akkoord. De acht erfgenamen vergoedden elkaar wederzijds in baar geld om tot een evenwichtige verdeling te komen.

3. MARIE VAN MEERHAGHE

In het Groot Poortersboek van Oudenaarde noteren we onder *Wartighem*: *Jan, Piet Joeris sone die hi hadde bi Marie van Meerhaghe* ⁴⁵. Of Marie Van Meerhaghe, die omstreeks 1305-1310 te Wortegem geboren werd, gehuwd was met **PIETER JOERIS**, is onduidelijk. Ze had in ieder geval een – misschien buitenechtelijk - kind van diezelfde Pieter Joeris. Deze laatste *versochte zijn poertersceep int jaer mccc xxxi (1331) in palmsondaghe* ⁴⁶. Pieter Joeris had dus met Marie Van Meerhaghe minstens één zoon: **Jan Joeris**. Bij Anneese Van Rode – een eerdere echtgenote ? - had Pieter nog twee zonen : Wouter en Gillis Joeris ⁴⁷.

Marie Van Meerhaghe kan de zuster geweest zijn van Gillis (V.1) en Willem Van Meerhaghe (IV.1.2). Deze hypothese bouwen we op basis van bepaalde eigendommen

⁴⁵ P. VAN BUTSELE, GPO, p. 3, f° 1 v.

⁴⁶ P. VAN BUTSELE, GPO, p. 88, f° 53 v.

⁴⁷ P. VAN BUTSELE, GPO, p. 3, f° 1 v.

die in latere erfenissen vermeld worden en blijkbaar binnen het familiepatrimonium gebleven waren. Zo kwam een kleinzoon van Willem (V.1), Willem Van Meerhaghe fs Francois (VII.1), bv. in het bezit van *Jan Joerisstede*, of de boerderij van Jan Joeris, zijn achterneef.

4. MERGRIETE VAN MEERHAGHE

Misschien was ook zij een dochter van Jan. Haar naam vinden we éénmaal terug in een renteboek uit 1368-1369 dat als titel draagt: *Dit es de rente die de kercke van sente Pieters bi Ghend ende de voocht hebben ghemeene te Walem up Sente Jansdach te kersavonde*. Daarin wordt ze vermeld in het gezelschap van Jan, Willem, Zoetin en Calle Van Meerhaghe, met wie ze heel zeker nauw verwant was (zie verder) ⁴⁸.

Zij huwde met **JAN DEN HOEDEMAEKRE**, poorter van Pamele. In hetzelfde poortersboek staat Mergriete Van Meerhaghe vermeld als poorter *van oere* in het gezelschap van haar man *Jane Hoedemakere* ⁴⁹. Wellicht is hij de *Janne den hoedemaekere* die met Sint-Jansmis 1336 te Wortegem genoemd wordt als betaler van *wandelcoop* aan de abdij van Sint-Pieters ⁵⁰. Ze hadden minstens deze dochter: **Wouborghe Hoedemaekers**. Jan *Soedemakers* overleed in 1371 en in 1372 werd de staat van goed van het sterfhuis door de Weesheren van Pamele geregistreerd ⁵¹.

IV.2. HANNIN VAN MEERHAGHE

Hannin (Jan) *Van Meraghe* staat genoteerd als poorter van Pamele op de derde dag van de braakmaand (juni) in het jaar 1303 ⁵². Hij is poorter *van oire*, wat betekent dat zijn vader reeds poorter was. De enige van wie we met zekerheid weten dat hij poorter van Pamele was, is Fierin of Olivier Van Meerhaghe (III.4), die zijn vader zou kunnen zijn.

Misschien was Jan Van Meerhaghe de vader van onderstaande zoon die eveneens poorter van Pamele was :

1. GOESIN VAN MEERHAGHE

Goesin Van Meerhaghe wordt op f° 8 verso van het Poortersboek van Pamele, dat een aanvang neemt in 1319, vermeld als poorter *van oere* ⁵³. Ook hij had dus zijn poorterschap geërfd van zijn door ons niet met zekerheid geïdentificeerde vader. We dateren deze vermelding omstreeks 1360-70.

In het Groot Poortersboek van Oudenaarde lezen we : *Jan van Meerhaghe van Wartighem cochte sijn poertersceep int jaer mccc xiv svriendages naer sente martints dach inden winter* ⁵⁴. Jan kocht dus zijn poorterschap de vrijdag na Sint-Maarten - 11 november - in 1314. Wellicht was hij daarvóór poorter van Pamele en stapte hij over naar de poorterij van Oudenaarde. Hij – of een andere *voornaamgenoot* - wordt nog eens vermeld tussen de *poerteres van buten* of buitenpoorters onder de rubriek *Wartighem* of Wortegem ⁵⁵. In 1314 moet Jan zeker reeds meerderjarig – toentertijd 25 jaar - geweest zijn en hij werd dus geboren te Wortegem vóór 1289.

⁴⁸ RAG, St.-Pieters, I, 407.

⁴⁹ P. VAN BUTSELE, Poortersboek Oudenaarde-Pamele A° 1319-1593, 1993, f° 14 r.

⁵⁰ RAG, St.-Pieters, I, 143, f° 19 e.v.

⁵¹ SAO, Staten van Goed Pamele (SvGP), P 1, nr 22 (1352-1594), f° 32 r.

⁵² De Middelaar, Lijst poorters Pamele-Oudenaarde 1^odecennium 14de eeuw, pp 129-140, f 3v.

⁵³ P. VAN BUTSELE, Poortersboek Oudenaarde-Pamele A° 1319-1593, f° 8 v.

⁵⁴ P. VAN BUTSELE, GPO, p. 43, f° 18 v.

⁵⁵ P. VAN BUTSELE, GPO, p. 370, f °222.

GENERATIE V

V.1. GILLIS VAN MEERHAGHE

Gillis Van Meerhaeghe, werd omstreeks 1310 te Wortegem geboren. Hij wordt niet meer genoemd in het Walemse renteboek van 1368-1369, waaruit we concluderen dat hij vóór 1368 overleed. Op 14 mei 1346 – naamfeest van de H. Mattheus - verscheen hij voor de Oudenaardse magistraten om er zijn poortersrecht te kopen: *Gillis van meerhaghe van Wartighem cochte sijn portersceep Int Jaer ons heeren m.ccc ende xlvj In sente mattheus daghe ende heeft vuldaen datter toe behoert*. Zo werd hij buitenpoorter van de stad Oudenaarde ⁵⁶. Was ook hij eerder al poorter van Pamele?

Gillis Van Meerhaghe zal omstreeks 1340 gehuwd zijn. Bij zijn echtgenote, van wie de naam niet achterhaald kon worden, won hij twee zonen en één dochter:

1. **FRANSOIS VAN MEERHAGHE** volgt onder VI.1.
2. **JAN VAN MEERHAGHE** volgt onder VI.2.
3. **ZOETIN VAN MEERHAGHE**

Zoetin (Heylzoete, Avezoete) Van Meerhaghe huwde met **MATTHIJS BELLANC** (Bellonc, Bellanghe, Bellanx, Van Bellande), die zijn poorterschap van Oudenaarde kocht in januari 1356 : *Math. bellonc cochte sijn portersceep Int Jaer xiiij-c lvj in de laumaend ende heft vuldaen*. Hun vier zonen die eveneens in het poortersboek vermeld staan : *Bustiel, Dierlay, Tassin, Jan, Mathijs bellonx kindre* ⁵⁷.

a. Busteel Bellanc, buitenpoorter van Oudenaarde.

Zijn niet bij naam bekende echtgenote overleed te Wortegem in 1412 ⁵⁸. Zij schonk hem drie kinderen: **Clais**, **Annekin** en **Calle Bellanc**. Dochter Calle Bellanc ontving bij haar huwelijk als bruidschat o.m. drie honderdlands gelegen te **Meerhage**.

b. Tassin Bellanc, buitenpoorter van Oudenaarde.

Tassin of Eustaes *Ballanghe* verkocht in 1399 aan zijn broer Busteel een *plexkin erven* waarvoor hij 6 schellingen en 6 deniers *wandelkoopgeld* betaalde ⁵⁹. Wandelkoopgeld moest aan de Sint-Pietersabdij betaald worden wanneer cijnsgrond van eigenaar veranderde door verkoop, ruil of schenking.

c. Jan Bellanc, buitenpoorter van Oudenaarde.

Hij huwde **Beelen** (Isabelle/Elisabeth) **Van Bovenstraten** die omstreeks 1451 overleed. Op het ogenblik van haar overlijden waren er twee kinderen in leven die niet bij naam genoemd worden. In de nalatenschap is sprake van een te verdelen hofstede ⁶⁰.

⁵⁶ P. VAN BUTSELE, GPO, p. 68, f° 39 v.

⁵⁷ P. VAN BUTSELE, GPO, p. 84, f° 51 + GPO, p. 314, f° 190 v.

⁵⁸ Stadsarchief Oudenaarde (SAO), Staten van Goed Oudenaarde (SvGO), deel 2, f° 205 r.

⁵⁹ RAG, St.-Pieters, I,143, f° 28 v.

⁶⁰ SAO, SvGO, deel 6, f° 204 v.

d. Dierlay Bellanc, buitenpoorter van Oudenaarde.

Hij huwde met **Griele De Schietere**, dochter uit het tweede huwelijk van Jan De Schietere en Alise N⁶¹. Dierlay Bellanc erfde in 1400, na de dood van zijn schoonzuster Calle De Schietere, echtgenote van Wouter Vander Beken, vijf honderdlands. Griele De Schietere was dus wel degelijk gehuwd met Dierlay Bellanc en niet met Eustaes Vanden Dorpe, zoals in de genealogieën De Schietere en Van Dorpe gesteld wordt⁶².

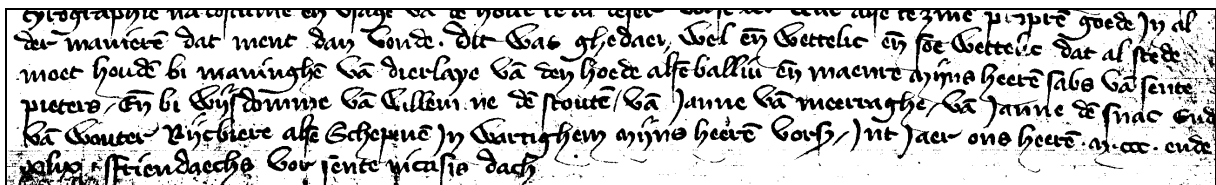
Dierlay en Griele hadden twee dochters: **Clemme** (Clemence) en **Lijse** (Alice) **Bellanc**. Laatstgenoemde kreeg trouwens de doopnaam van haar grootmoeder Alise N. mee.

In 1414 pachtte Dierlay Bellanc, voor de som van 76 pond 6 schellingen 8 deniers parisis en 2 *steen* vlas, het leengoed *ten Woestenhuus* te Wortegem van Andries Crupenninc, het weeskind van Gillis Crupenninc en Kateline vanden Hoede (zie V.4.1). Het bedrijf – leen en cijnsgrond - besloeg toen een kleine 20 bunder of zo'n 28 hectaren aan akkerland, bossen, weiden, boomgaard en vijver⁶³. Daarmee behoorde Dierlay Bellanc tot de grootste landbouwers van het dorp. Griele De Schietere overleed te Wortegem in 1419 en Dierlay Bellanc volgde haar in 1425⁶⁴.

Zoetin Van Meerhaghe leverde volgens een renteboek van Sint-Pieters anno 1368-1369, drie halsters, 2 ½ mud en drie kapoenen (gesneden haantjes) aan de abdij⁶⁵. Haar erfgenamen, *Soetins oer*, gebruikten anderhalve bunder land dat zich situeerde in de roep van *Willem Vander Meersch* (vroeger Willem de Prato). Zoetin wordt genoemd in het gezelschap van haar broer Fransois en Willem Van Meerhaeghe. Haar man *Mathise Bellanc* betaalde dan weer zes *modekens* evene en een halve kapoen aan de abdij⁶⁶.

V.2. JAN VAN MEERHAGHE

Het is een onmogelijke opdracht om al die Jannen en Hannins die in de voornoemde renteboeken genoemd worden, van elkaar te onderscheiden. Hoe dan ook, omstreeks 1368 bezat ene Hannin of Hannekin (Jan) Van Meerhaghe tien honderdlands in de roep *Hoolbodeye* en één bunder in de roep van *Boydin Poytevin*⁶⁷. Dezelfde of een andere Jan Van Meerhaghe bezat dan weer gronden in de roep *Hologhe*.

⁶¹ SAO, SvGO, deel 1, f° 122 r : verdeling na de dood van Gillis Busteels te Wortegem dd. 25 braakmaand 1391; de niet bij naam genoemde weduwe heeft een dochter Grielkin Schieters. Was die weduwe soms Alije N, de tweede echtgenote van Jan De Schietere? Zie ook : 't Meerminneke, 1984, nr 14, p. 12-13.

⁶² F. en A. VAN DORPE, De Familie Van (den) Dorpe, 1980, p 9 + A. de SCHIETERE de LOPHEM, Histoire de la Famille de Schietere, Tablettes des Flandres, Brugge, 1968, Recueil 9.

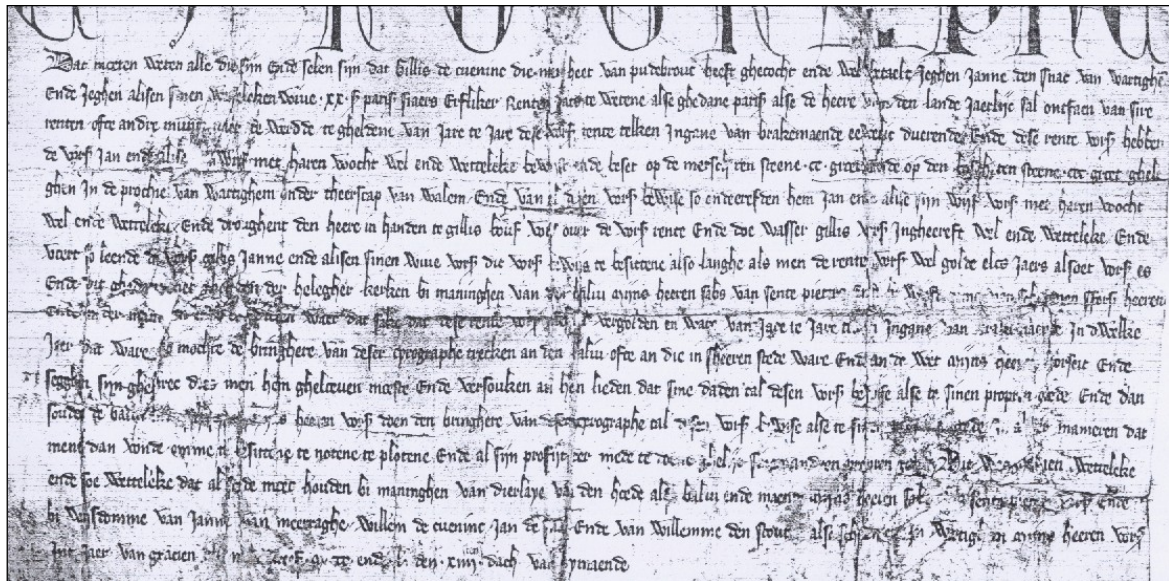
⁶³ E. VERROKEN, Lenen en Leenmannen in Petegem en Moregem in de Late Middeleeuwen, 1250-1500, Handelingen Geschied- en Oudheidkundige Kring Oudenaarde (HGOKO), deel. XLI, 2004, p. 63.

⁶⁴ SAO, SvGO, deel 3, f° 145 r + SAO, SvGO, deel 4, f° 71 v.

⁶⁵ RAG, St.-Pieters, I, 407, f° 9; datering circa 1369.

⁶⁶ RAG, St.-Pieters, I, 407.

⁶⁷ RAG, St.-Pieters, I, 407.

Wellicht is hij de *Janne van Merhaghe* of *Janne van Meerraghe* die respectievelijk op 1 en 15 november 1349, op 12 december 1349 en op 14 juli 1350 in een viertal oorkonden van die data, vermeld wordt als één van de vier schepenen van de heerlijkheid van Walem, onder het baljuwschap van respectievelijk Willem De Stoute en Dierlay Vanden Hoede (zie bovenstaande illustraties : oorkonden waarin Jan Van Meerhaghe als schepen genoemd wordt, resp. in de derde laatste en voorlaatste regel) ⁶⁸. In die hoedanigheid waarmerkte hij de officiële stukken en bezat hij dus een zegel met zijn familiewapen, dat helaas verloren is gegaan. Zou hij met een meermin gezegeld hebben? Jan Van Meerhaghe is de eerste van een lange reeks naamgenoten die tot op het einde van het Ancien Régime zullen zetelen in het bestuursapparaat van de heerlijkheid van Walem. Dat hij het schepenenambt vervulde betekent dat hij tot de dorpsnotabelen behoorde. Hij zou de vader kunnen zijn van :

1. KATELINE VAN MEERHAGHE

Kateline of Calle Van Meerhaghe werd omstreeks 1340 te Wortegem geboren. Volgens het renteboek van 1368-1369 betaalde Calle Van Meerhaghe achttien deniers en leverde in natura 13 mud haver en drie kapoenen ⁶⁹. Zowel Calle als haar echtgenoot worden steeds genoemd in het gezelschap van ene Jan Van Meerhaghe, wat betekent dat ze zijn dochter zou kunnen zijn, temeer daar we de twee bunders, die Jan bezat in de roep *Hologhe*, later terugvinden in de boedelbeschrijving die na Calles dood werd opgemaakt.

Zij huwde met Ser (Heer) **JACOP VANDEN HOEDE**, zoon van Zegher. De bruidegom, die heel zeker nauw verwant was met Dierlay Vanden Hoede die in 1350 baljuw was van Walem, was al eens eerder gehuwd geweest, doch de naam van zijn eerste echtgenote is niet bekend. Ser Jacop Vanden Hoede had vijf kinderen die allen huwden met vermogende partners uit Oudenaarde: Jacop (x Kateline De Visschere); Kateline (x Gillis Crupenninc); Marie (x Daneel Vanden Bossche); Mergriete (x Dierlay Crupenninc) en Wouborghe (Wouter Vander Meeren) ⁷⁰.

Ser Jacop Vanden Hoede was leenman van het *Goed ten Boemgaerde* te Wortegem. Dit leengoed, dat in 1396 14 bunder of zo'n 20 hectaren groot was, kwam naderhand toe

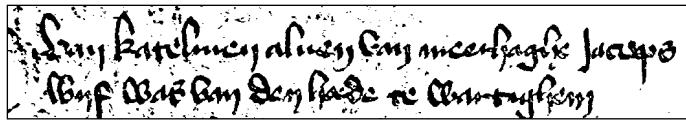
⁶⁸ M. COORNAERT, De verkoop van renten in de heerlijkheid Walem et Wortegem, JB.Gaverstreke, jrg 14, 1986, p. 225-233; SAO, Fonds Varlez, Wortegem; schepenen : Janne Van Meerraghe, Willem De Ceuninc, Jan De Snac.

⁶⁹ RAG, St.-Pieters, I, 407, f° 9.

⁷⁰ E. VERROKEN, o.c., p. 61.

aan zijn oudste zoon Jacop Vanden Hoede ⁷¹. In 1391 ontvingen Jacop en zijn vader Zegher Vanden Hoede, na een *zoendinc* (juridische verzoening) schadeloosstelling vanwege Wortegemnaar Roegier Vranke en zijn handlangers die Janne Vanden Hoede gedood hadden ⁷².

Bij het overlijden van Kateline Van Meerhaghe omstreeks 1395, werd een staat van goed opgemaakt onder de hoofding : *Van katelinen*

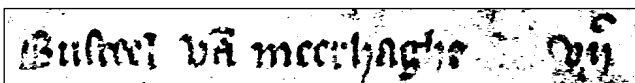

alven van meerhaghe, jacops wijf was van den hoede te Wartighem (zie illustratie) ⁷³. Dochter Grielen (Mergriete) Vanden Hoede erfde gronden *die Jacop ende Kateline te gader cochten*: o.m. *de zide west wert* (westwaarts) *in de twee bundere in Hoelhaeghe, 15 honderdlands groot; de zide oest wort* (oostwaarts) *van de heelt* (helft) *van den bossche die Goesin Rycmans was; 1 vierendeel boven sBackers stede; 1 vierendeel te cautborre en tviverkin bi den bossche*. Verder werd bepaald dat *Griele mach driven ende varen* (rijden) *met eenen waghene over harer broeder ende zusteren erve* en dat *Griele moet gheven haren broeders ende zusteren 10 schellingen en 4 deniers*.

2. WOUBORGHE VAN MEERHAGHE

Zij wordt in het voornoemde renteboek uit 1368-1369 genoemd in het gezelschap van Jan en Hannin Van Meerhaghe in de roep *Hoolbodeye*, d.i. het 13de eeuwse *Olbaldu Daie* ⁷⁴. Wellicht is ook zij een dochter van (een van de) Jan(en) Van Meerhaghe.

V.3. BUSTEEL VAN MEERHAGHE

leen ⁷⁵. Dit is de enige vermelding die we van hem vonden. Kreeg hij zijn doopnaam van Busteel Bellanc die misschien zijn peter was? Was ook hij een zoon van Gilles Van Meerhaghe?

Volgens een renteboek van omstreeks 1394 bezat Busteel Van Meerhaghe zeven honderdlands in *Willem Smeyers*

V.4. MICHEL VAN MEERHAGHE

Hij enige spoor van Michiel troffen we in Gent aan waar ene *Michiel van der Meerhaghen die men eedt* (heet, noemt) *In laets niet*, vermeld wordt in het jaarboek van de Keure van 1376-1377 ⁷⁶. Hij blijkt dus de aliasnaam *In laets niet* te dragen. Geen idee wat deze bijnaam mag betekenen... Michiel moet minstens omstreeks 1350 geboren zijn. Verhuisde hij van Wortegem naar Gent of was hij alleen maar occasioneel in Gent?

⁷¹ E. VERROKEN, o.c., p. 61.

⁷² SAO, SvGO, deel 1, f° 124 v.

⁷³ SAO, SvGO, deel 1, f° 167 v + SAO, SvGO, deel 1, f° 181 r Jacop vanden Hoede-Wortegem.

⁷⁴ RAG, St.-Pieters, I, 407.

⁷⁵ RAR, Archief Kasselrij Oudenaarde, nr 3028.

⁷⁶ *Doubles noms de familles gantoises aux XIVe et XVIe siècle*, Handelingen Koninklijke Commissie Geschiedenis, 1889, Internet, Jaarboek der Keure Gent, 1376-1377, f° 7v; bij het scannen werden sommige letters door andere vervangen, waardoor talloze foutieve spellingsvormen, zo ook hier, vermoeden we. In het betreffende Jaarboek van de Keure vonden we op f° 7v deze vermelding echter niet terug...

SAMENVATTING

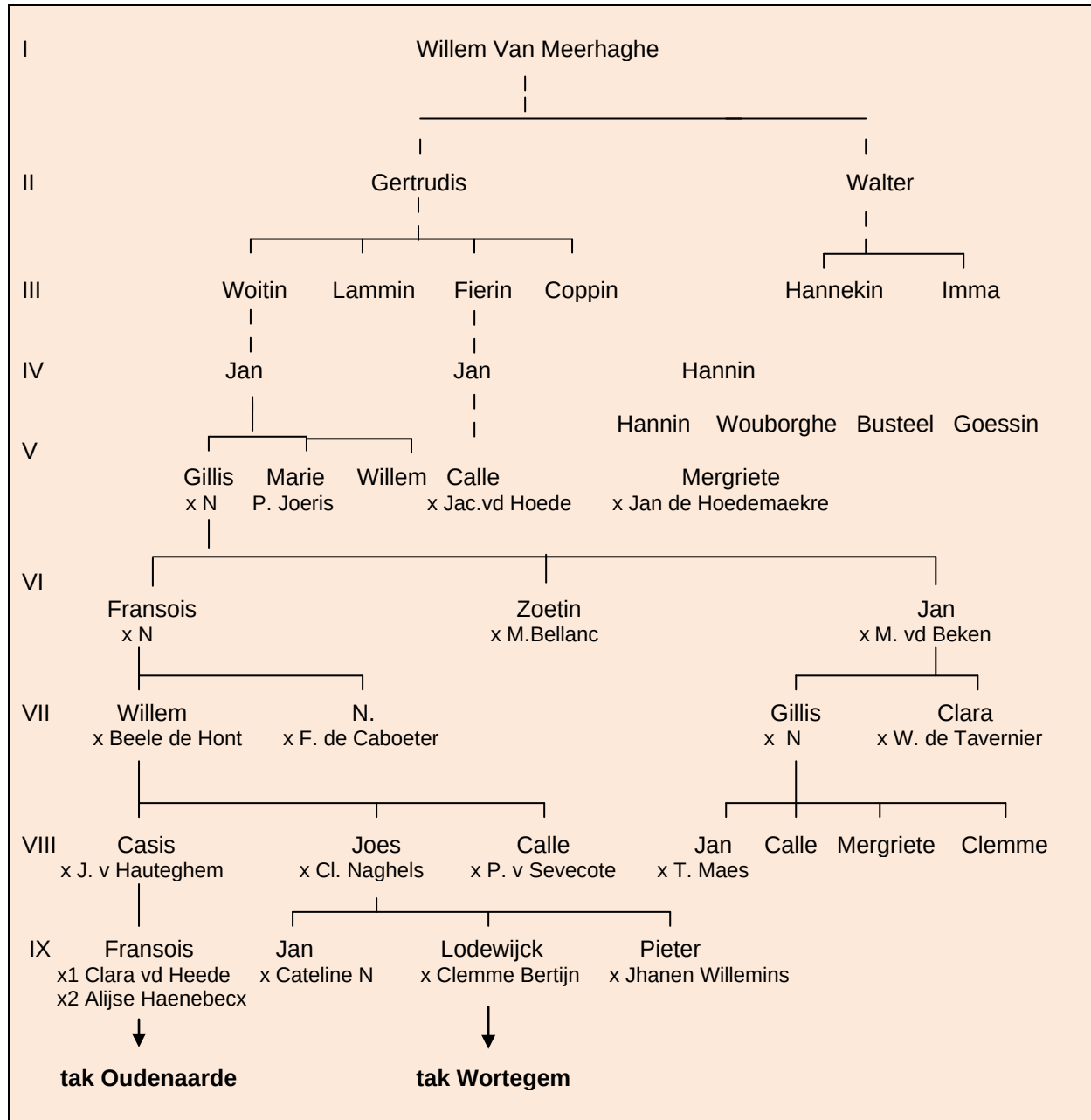
Uit wat voorafgaat blijkt dat de stam Van Meirhaeghe in de 13de en 14de eeuw te Wortegem reeds stevig geworteld en vertakt was. Omstreeks 1290 leefden er minstens zeven of acht naamgenoten, waarvan zes mannen die in principe allen het geslacht konden voortzetten.

In de eerste helft van de 14de eeuw komen daar nog eens vijf vrouwelijke en een tiental mannelijke Van Meirhaeghes bij. Deze tien potentiële stamvaders lijken een vruchtbare toekomst te garanderen. Toch constateren we dat alleen Gillis Van Meerhaghe (V.1) het geslacht zal continueren... Zijn kleinzonen Willem (VII.1) en Jan (VII.2) zijn de enige stamhouders die de drempel van het jaar 1400 zullen overschrijden. Wat was er gebeurd? Hadden die overige Van Meirhaeghes alleen maar dochters? Of stierven hun zonen vroegtijdig? Of was hun huwelijk telkens kinderloos?

Eigenlijk worden we hier, binnen onze familie, geconfronteerd met de demografische achteruitgang of algemene bevolkingsafname die zich tijdens de 14de eeuw in heel Europa manifesteerde. Overleefde een aantal Van Meirhaeghes de grote hongersnood van 1315-1317 niet? Had de Zwarte Dood – de pest - onze familie danig gedecimeerd? Het onzalige jaar 1348 was namelijk een pestjaar op wereldschaal en sommige historici beweren dat één derde van de toenmalige wereldbevolking daar het slachtoffer van werd. Anderen stellen dan weer dat Vlaanderen grotendeels aan deze epidemie ontsnapte. Hoe het ook zij, feit is dat alleen Gillis Van Meerhaghe (V.1) blijvend nakomelingschap voortbracht. Het scheelde dus weinig of het geslacht Van Meirhaeghe was zeshonderd jaar geleden reeds definitief uitgestorven...

Deze familiestudie wijst uit dat alle naamgenoten die in de loop der volgende eeuwen geboren worden en die vandaag de dag waar ook ter wereld wonen, afstammelingen zijn van deze ene stamvader Gillis Van Meerhaghe (V.I). Na hem en met ingang van de VI° generatie, houdt het gissen omtrent mogelijke familierelaties tussen naamgenoten ook definitief op en kunnen we met volstrekte zekerheid iedere Van Meirhaeghe identificeren en hem/haar de juiste plaats geven binnen het gezin waarin hij/zij geboren werd.

STAMTAFEL 1

GENERATIE VI

VI.1. FRANSOIS VAN MEERHAGHE

Fransois Van Meerhaghe, werd omstreeks 1342 te Wortegem geboren als zoon van Gillis Van Meerhaghe (V.1). Hij was buitenpoorter van Oudenaarde. Fransois huwde omstreeks 1370. De naam van zijn echtgenote is niet bekend. Hun twee kinderen werden te Wortegem geboren omstreeks 1370:

1. **WILLEM VAN MEERHAGHE**, volgt onder VII.1.
2. **N. VAN MEERHAGHE**, een dochter.

Zij huwde met **FEINSIN DE CABOETER** uit Petegem a/d Schelde ⁷⁷. Feinsin (Vincent) was, samen met Jan, Pieter en Jacop, één der vier kinderen van Willem De Caboeter (De Cabooter, Kaboeters, De Caboere, Caboets) en Marie Boens. Dit laatste echtpaar bezat gronden en eigendommen te Petegem en te Ooike ⁷⁸.

Hij is het wellicht die in 1361 genoemd wordt in een renterol van Oudenaarde : *Item op Fissent de Caboetre huus ende erve anden houc vander steenpoorten dat Jan Danoets was*. Over dit huis dat aan de Steenpoort te Oudenaarde gelegen was, betaalde hij op *kerssavonde* twee kapoenen ⁷⁹. Woonden Feinsin en zijn echtgenote niet langer te Petegem of te Wortegem, maar binnen de stad? Of gaat het hier om een naamgenoot? Een kleinzoon, *Feynsin de Cabotere* fs Jacobs, kreeg in op 14 *laumaent* (januari) 1453 toestemming van de stad om drie jaar lang binnen Gent te gaan wonen waar hij een kamer betrok bij Pieter de Caboetre. Op 28 november 1459 kreeg hij nogmaals dezelfde toestemming: *es gheconsenteert drie jaer lanc te wonene binnen de stede van Gendt ende heeft zinen camere ghenomen te Pieters de Caboetre*. Laatstgenoemde, wellicht zijn oom, woonde blijkbaar ook te Gent. Op 22 april 1458 kreeg *Jan de Caboitre Pieters zone* toestemming om voor drie jaar te *Valenches* (Valenciennes) te gaan wonen en nam er een kamer *ten huus van Michael Cane* ⁸⁰. Waren deze mobiele De Caboeters zakenlui?

Verder zullen we zien dat Feinsin aan zijn schoonbroer Willem Van Meerhaghe 14 honderdlands grond te Wortegem had verkocht. Op 31 juli 1389 verkocht hij ook, samen met zijn vader Willem De Cabboere, aan Jan Vanden Berghe een rente van 40 schellingen parisis per jaar die ze gekregen hadden op *Wauters stede Van Huddighem*, gelegen te Petegem ⁸¹.

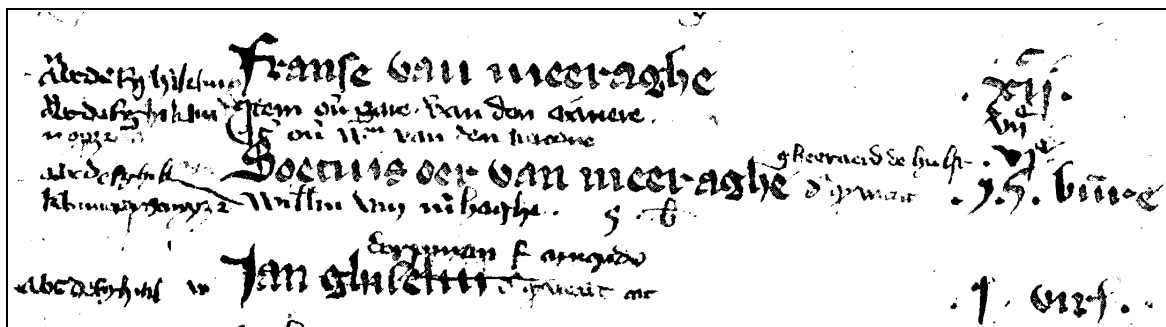
⁷⁷ Tenzij anders vermeld, gaat het in deze studie telkens om Petegem a/d Schelde en niet om Petegem bij Deinze.

⁷⁸ SAO, SvGO, deel 3, f° 145 r. + SAO, SvGO, deel 1, f° 108.

⁷⁹ K. VAN HOECKE, *Bouwstenen voor de kennis van de 14de- eeuwse economie in Oudenaarde*, HGOKO, deel XXXIX, 2002, p. 200.

⁸⁰ M.-J. TULLEKEN, *Uit het Boek van Consenten* (SAO, nr 954, poorterie 60), HGOKO, deel XXII, 1985, pp 116, 118, 119.

⁸¹ RAG, St.-Pieters, I, 407, 1, f° 108 v.

rentenboek heerlijkheid van Walem:
Franse van meeraghe en Soetins oer van meeraghe

Volgens het al eerder genoemde rentenboek van Sint-Pieters van omstreeks 1368-1369 (zie illustratie), hield *Franse van Meeraghe* ruim zes hectaren land in gebruik, gelegen in de roepen *Stevin Stoutin* en *Willem Vander Meersch* ⁸². De gronden van zijn overgrootvader *Woitin Van Meerhaghe* (III.1) waren in 1288 eveneens in deze roepen gelokaliseerd. Meer dan de helft van *Fransois'* landerijen situeerde zich in *Wouter Sraetsvelt*. *Fransois Van Meerhaghe* overleed te Wortegem vóór 1400.

VI.2. JAN VAN MEERHAGHE

Jan Van Meerhaghe werd te Wortegem omstreeks 1345 geboren als zoon van *Gillis Van Meerhaghe* (V.1). In het poortersboek van Oudenaarde staat hij onder de rubriek *Wortighem* ingeschreven als *Jan van Merhaghe fs Gillis* ⁸³.

Jan Van Meerhaghe huwde omstreeks 1370 met **MERGRIETE VANDER BEKEN** die hem twee kinderen schonk:

1. **GILLIS VAN MEERHAGHE**, volgt onder VII.2
2. **CLARA VAN MEERHAGHE**,

Zij huwde met **WILLEM DE TAVERNIER**. Misschien is hij het die zijn poorterschap kocht op 17 mei 1393 ⁸⁴. Het echtpaar vestigde zich te Bevere waar hun kinderen geboren werden ⁸⁵:

- a. **Jan De Tavernier**, stierf kinderloos omstreeks 1453.
- b. **Willem De Tavernier**, huwde met **Lijsbette De Clerc** en vestigde zich op de *Pennincxstede* aan de Volckaertsbeek te Bevere, waar hij omstreeks 1446 overleed.
- c. **Beatrijsen De Tavernier**, huwde **Jan Rullins** uit Bevere.
- d. **Truden De Tavernier**, huwde **N. De Queeckere** en **Loy Lathouwers** en overleed te Huddegem-Bevere omstreeks 1455.

Willem De Tavernier erfde van Willem Van Meerhaghe, bijgenaamd *de cleric* (IV.1.2) 75 roeden land gelegen *te cauborre* en 3 honderdlands *tdoelaghen*. In het jaar 1400 verkocht Willem zes vierendelen land aan Kerstoffel Illoers en in 1408 zes roeden aan Wouter Wante, waarvoor hij respectievelijk 6 pond & 14 schellingen en 18 schellingen & 9 deniers *wandelcoopgeld* betaalde aan de abdij van Sint-Pieters ⁸⁶.

⁸² RAG, St.-Pieters, I, 407, f° 23 e.v.

⁸³ P. VAN BUTSELE, GPO, p. 300, f° 189.

⁸⁴ P. VAN BUTSELE, GPO, p. 200, f° 130 bis v.

⁸⁵ K. VAN HOECKE, De miniaturist Jan Tavernier en de Oudenaardse schilderkunst in de 15de eeuw. HGOKO, deel XLI, 2004, p. 190-191.

⁸⁶ RAG, St.-Pieters, I, 143, (1400-1401) f° 28 v; (1408-1409) f° 32.

In het jaar 1398-'99 ontving de abdij van Sint-Pieters 40 schellingen van *dootcoope van Janne van Merhaghe ende van zijnen wijve* ⁸⁷. Bij overlijden moest immers een bepaald bedrag betaald worden aan de heer. Jan leverde ook vijf halsters haver, vijf capoenen en *tsesdedeel* capoen. Ene Willem De Stoute – naamgenoot van de eerder genoemde baljuw van Walem van een halve eeuw eerder - leverde drie mud haver en een halve kapoen over *Jans oer van Merhaghe en over Grielen Vander Beke, Jans van Merhaghe weg* ⁸⁸.

Mergriete Vander Beken overleed te Wortegem in 1413. Voor de oppervoogden van Oudenaarde werd een boedelbeschrijving opgemaakt waarvan de tekst hieronder, in een herschikte en, vooral wat munten en maten betreft, hertaalde versie, integraal volgt ⁸⁹. De analyse van deze staat van goed illustreert wat een rijke bron van informatie deze is inzake de familiale toestand, de woonplaats, het beroep, de bezittingen en het vermogen, de status en de levenswijze van onze voorouders.

Van Mergrieten alven Vander Beken Jans wijf was Van Meerhaghe

Dit es Gillis Van Meerhaghe, Jans ende Mergriete sone, goedinghe ende lot :

- *Eest so es Gillis vorseid ghepait ende verghenought als van zinen deele van alden inaeleken cateilen (onroerende goederen) vanden coerne (koren) ende vanden coybeesten;*
- *Item hier toe bernaerts velt, een bundre lants 5 schellingen (de roede), heft: 100 pond;*
- *Item op tcot, vi vierendeelen lants op 6 sch.: 120 pond;*
- *Item de heelt (helft) vanden hoolenmersch, iii vierendelen groet op 3 sch.: 45 pond;*
- *Item den buelc vor de hofstede, 7 honderd lants groet, op 2 sch: 17 pond, 10 sch.;*
- *Item in waienden cateilen op dit selve: 4 pond, 10 schellingen;*
- *Item op den huevel de heelt van eenen alven bundre, op 3 schellingen, heft: 30 pond;*
- *Item de heelt vanden buelke opde merghelput, een half vierendeel, op 5 schellingen: 12 pond, 10 schellingen;*
- *Item op den heelt oestwert (oostwaarts) in cateilen: 3 pond, 16 schellingen;*
- *Item inde hofstede, 3,5 honderd lants, op 6 schellingen: 26 pond, 10 schellingen;*
- *Item een wonhuus op dese vorseide stede over: 36 pond;*
- *Item eene poest over: 7 pond;*
- *Item een hovenbuer over: 2 pond;*
- *Item alle de waiende (catheilen) vanden wonhuuse ende vanden hovenbuere oestwert over: 12 pond;*
- *Item alle de waiende catheilen daer dwonhuus op staet over: 3 pond, 12 schellingen.*

Item voert so es Willem de Tavernier over ende inden name van zine wive, Jans ende Mergrieten dochter was, wel ghepait ende verghenoucht als van al zinen deele dat hem ende zine wive toecommen ende verstorven mach zijn van Janne ende Mergrieten bovenghenomt. Ende mids desen hebben Jan ende Willems wijf ende Willem over hare als haer wettelic man ende voeghd elc anderen quite ghescollen ter kennessen van ons Willem Cabbelliau ende zine ghesellen. Ende mids desen so moet Jan Van Meerhaghe Willem den Tavernier gheven 20 ponden ende die te betaelne te twee paimente, dats te wetene, deen heelt ende deerste payment te sente Jans daghe in midden somer als men scriven sal 1413 ende dander heelt ende dander paiement te Sint Martins messe int selve jaer."

⁸⁷ RAG, St.-Pieters, I, 143, f° 73.

⁸⁸ RAG, St.-Pieters, I, 407.

⁸⁹ SAO, SvGO, deel 2, f° 225 r.

Analyse van deze staat van goed

Gezinssituatie:

Deze boedelbeschrijving toont ons hoe het gezin van Jan Van Meerhaghe was samengesteld op het ogenblik van het overlijden van zijn echtgenote. Wetende dat in de oude bronnen vrouwen veel minder vaak genoemd worden dan mannen, plukken we hier een eerste belangrijk gegeven: de naam van zijn echtgenote. Jan Van Meerhaghe was gehuwd met Mergriete Vander Beken. Zij was een dochter uit een plaatselijk poortersgeslacht dat tijdens de 15de eeuw – en ook later - verschillende schepenen van de heerlijkheid van Walem voortbracht. Beide struiken waren, zoals verder zal blijken, door verschillende huwelijken met elkaar verbonden. Wanneer Mergriete (Griete, Griele) Vander Beken in 1413 overlijdt, blijken er twee meerderjarige kinderen in leven te zijn: een zoon, Gillis Van Meerhaghe, die naar zijn grootvader genoemd werd, en een dochter Clara die gehuwd was met Willem De Tavernier die hier optreedt *inden name van zine wive, Jans ende Mergrieten dochter*. Jan en Mergriete zullen wellicht meer dan twee kinderen gehad hebben, die – gezien de hoge kindersterfte - op jonge leeftijd reeds gestorven waren. Toen moeder Vander Beken stierf, moet zij ongeveer 65 jaar oud geweest zijn. Jan Van Meerhaeghe bleef dus achter als weduwnaar en trok wellicht in bij zijn zoon Gillis.

Bezittingen en vermogen:

Uit de erfverdeling blijkt dat zoon Gillis Van Meerhaghe de onroerende goederen erfde, met name de ouderlijke hoeve en het bijbehorende land. Deze hoeve bestond uit een *woonhuis*, een *poest* of stal en een *ovenbuur* of bakhuis en 4 ½ bunder of ruim 6 hectaren land, waarvan 71 % akkerland en 29 % weide, *meers* of *bilk*.

<u>Gebouwen</u>	<u>geschatte waarde</u>
woonhuis	36 pond
poest	7 pond
<u>bakhuis</u>	<u>2 pond</u>
Totaal	45 pond
<u>Gronden</u>	<u>oppervlakte</u>	<u>waarde per roede</u>	<u>geschatte waarde</u>
bernaertsvelt	1 bunder	5 schellingen	100 pond
op tcot	6 vierendelen	4 schellingen	120 pond
holenmersch	3 vierendelen	3 schellingen	45 pond
buelc hofstede	7 honderdlands	2 schellingen	17 pond 10 sch.
opden huevel	½ bunder	3 schellingen	30 pond
buelk merghelput	½ vierendeel	5 schellingen	12 pond 10 sch.
<u>inde hefstede</u>	<u>3 ½ honderdlands</u>	<u>6 schellingen</u>	<u>26 pond 10 sch.</u>
Totaal	4,5 bunder		351 pond 10 sch.
- Waaiende catheilen (bomen, hagen, struiken, gewassen): totaal : 23 pond 18 schell.

De gronden die bij de hoeve horen, zijn opgedeeld in een zevental percelen die, naar aloud gebruik, een specifieke naam dragen die eeuwenlang in gebruik bleef. De waarde van de percelen stond uiteraard in verhouding tot de kwaliteit van de grond. Zo werd de verwilderde *bulk voor de hofstede* op 2 schellingen per roede en de vruchtbare akkers op *bernaertsvelt* op 5 schellingen de roede *geprijsd*.

De hoeve met alles erop en eraan werd geschat op 420 pond en 8 schellingen. Met zijn hoeve van meer dan zes hectaren behoorde Jan Van Meerhaghe tot de middelgrote landbouwers van het dorp.

Als we de afzonderlijke bedragen van nabij bekijken, valt het ons op hoe relatief laag de gebouwen geschat werden: 45 ponden. Dat is slechts zoveel als de waarde van de *hoolenmersch*, een stuk weide van ongeveer 1 hectare. Het woonhuis dat Jan en Mergriete betrokken, zal heel zeker een bescheiden bouwsel geweest zijn waarvan de muren niet uit baksteen, maar in leem waren opgetrokken. Het kapitaal van boer Van Meerhaghe zat voornamelijk in de grond. Welke gewassen hij op zijn akkers teelde, wordt niet gespecificeerd. We hebben ook geen idee van zijn grootte van of de variëteiten binnen zijn veestapel. Wel is er in de openingsparagraaf sprake van *koren* en *koeibeesten*. De roerende goederen – meubels, huisraad, landbouwmateriaal – werden evenmin in detail beschreven.

De klerk die deze akte opstelde, verzuimde ook om de woonplaats van de overledene te boekstaven. Dat ze wel degelijk te Wortegem woonde, kunnen we opmaken uit de boedelstaat die werd opgemaakt na de dood van zoon Gillis, die drie jaar later reeds – in 1416 – overleed ⁹⁰. De aanhef van zijn staat van goed luidt immers *van Gillis van Merhaghe te Wartighem* en verder is er sprake van de voornoemde percelen die hij van zijn ouders geërfd had : *bernaertsvelt, hoolenmersch en opden huevele*. Een tekst uit 1451 laat ons toe die percelen - en dus ook de ligging van de hoeve van Jan Van Meerhaghe - nader te situeren binnen het dorp. In dat jaar betaalden de kleinkinderen van Jan immers drie schellingen en vier deniers rente *van tien vierendelen lants ligghende in Ghertruut van Merhaghe, in diverse placken, te wetene, de herstede, den langhen buelc ende up bernaertvelt* ⁹¹. Het is dus duidelijk dat de erfgronden van deze Van Meerhaghes nog steeds in de aloude roep van Gertrudis Van Meerhaghe lagen.

Schoonzoon Willem De Tavernier verklaarde tevreden te zijn met het part en deel dat hem en zijn vrouw toeviel: de som van 20 ponden. Zoon Gillis Van Meerhaghe erfde de hoofdmoot en, ter compensatie, verbond vader Jan Van Meerhaghe er zich toe om aan zijn dochter en schoonzoon Willem in twee termijnen de som van 20 pond te betalen : de eerste helft van dit bedrag op Sint-Jansdag (24 juni) en de tweede helft op Sint-Maarten (11 november) 1413.

Deze boedelstaat leert ons ook een en ander over de landbouwpraktijk uit die tijd. Jan bezat een vierendeel *buelke*, gelegen in de *merghelput*. Dit toponiem wordt in middeleeuwse teksten vaak aangetroffen en verwijst naar de gewoonte om het land te *mergelen*, een gebruik dat de Oude Belgen reeds kenden. Mergel is vette, kalkhoudende klei en mergelen is in feite het bemesten van de aarde met dit soort aarde. Vooral in leemstreken werden bodems waarop graangewassen werden geteeld, gemergeld. Men deed dit omdat deze vochthoudende gronden makkelijk verzuren en broodgranen zijn zeer gevoelig voor een te zure grondreactie. Om die zuurte te neutraliseren werd de grond met een calciumconcentraat, met mergelgrond dus, gemest. De *merghelput* was een plek waar de mergel werd opgedolven.

Deze staat van goed werd opgemaakt *ter kennessen van Willem Cabbelliau ende zine ghesellen*. Willem Cabilliau was tijdens het eerste kwart van de 15de eeuw een stedelijk topfunctionaris die onder meer burgemeester en schepen van Oudenaarde was. Hier treedt hij op als oppervoogd van de stad en de kasselrij en in die functie moet hij toezicht houden houden op het goede beheer van de weesgoederen.

Jan Van Meerhaghe overleed te Wortegem omstreeks 1420.

⁹⁰ SAO, SvGO, deel 3, f° 59 v.

⁹¹ RAG, St.-Pieters, I, 407, f° 3 v.

GENERATIE VII

VII.1. WILLEM VAN MEERHAGHE

Willem Van Meerhaghe, werd te Wortegem geboren omstreeks 1370 als zoon van Fransois (VI.1). In het Groot Poortersboek van Oudenaarde lezen we onder de rubriek *Wortighem: Willem, Fransois zone van merhage* en daar onmiddellijk onder *“Joes, Fransois, Casin, Kateline, alle Willems getraude kindre van merhage”*⁹².

Omstreeks de eeuwwisseling huwde Willem met **BEELLEN DE HONT** (Isabelle; Honts, Sonts), dochter van Casis. De bruid was afkomstig van buurdorp Nokere. Dit concluderen we o.m. op basis van gronden die, volgens de latere boedelbeschrijving, te Nokere gelegen waren en heel zeker uit de erfenis De Hont voortkwamen. In de poorterij vinden we overigens onder de rubrieken Nokere diverse De Honts, o.a. Casis (Nicasis) De Hont, zoon van Heyndrick, die zijn poorterschap kocht in 1392⁹³. Hij overleed te Nokere omstreeks 1428 en was de vader van Casis, Gillis, Joes, Betten, Trisen en Beelen die met Willem Van Meerhaghe huwde⁹⁴.

De vier kinderen van Willem en Beele werden te Wortegem geboren omstreeks 1400:

1. **CASIS VAN MEERHAGHE** volgt onder VIII.1.

2. **FRANSOIS VAN MEERHAGHE**

Genoemd naar zijn grootvader. Hij overleed te Wortegem als jongeman tussen 1417 en 1422.

3. **JOES VAN MEERHAGHE** volgt onder VIII.2.

4. **CALLE VAN MEERHAGHE**

Calle of Kateline huwde **PIETER VAN ZEVECOTE**, zoon van Oste Van Zevecote en Beelen Cnuds (Cnudde). Schoonvader Oste Van Zevecote was anno 1395 pachter van het *Tjoensgoed* te Nokere⁹⁵. De boedelstaat die in 1387 werd opgesteld na de dood van Beelen Cnuds, vertelt dat Oste Van Zevecote grond bezat te Nokere, Wannegem en te Zevecote, een wijk in het naburige Kruishoutem⁹⁶.

Pieter Van Zevecote, die al eens eerder gehuwd was, had uit zijn tweede huwelijk met *Katelinen van Meerhaghen* drie zonen en een dochter:

- a. **Pieter Van Zevecote**
- b. **Gillen Van Zevecote**
- c. **Adriaekin Van Zevecote**
- d. **Jhanen Van Zevecote**

⁹² P. VAN BUTSELE, GPO, p. 296, f° 184.

⁹³ P. VAN BUTSELE, GPO, p. 203, f° 133 bis v.

⁹⁴ SAO, SvGO, deel 14, f° 165 v.

⁹⁵ J. GOEMINNE, Plaatsnamen te Kruishoutem; Bijdragen tot de Geschiedenis der Stad Deinze, 1968, dl. XXXV, p. 46.

⁹⁶ SAO, SvGO, deel 1, f° 81 r.

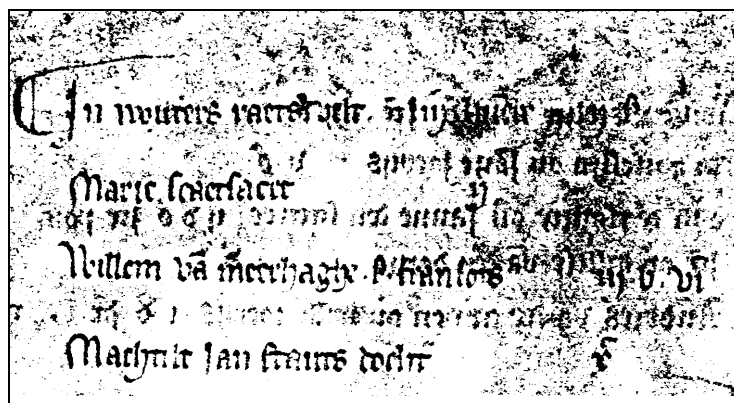
De boedelbeschrijving uit 1441 wijst uit dat dit gezin gronden bezat te Wortegem en dat het dus ook aldaar gevestigd was ⁹⁷.

Het Groot Poortersboek vermeldt, naast de vier *ghetraude* kinderen van Willem – d.w.z. zijn wettige kinderen die binnen het huwelijk verwekt werden - ook nog *Wouter, zijn bastarde zone bi Callen van der broucke* ⁹⁸ :

5. WOUTER VAN MEERHAGHE

Willem had dus, naast zijn vier kinderen die hij had met zijn echtgenote Beele De Hont, ook nog deze bastaardzoon Wouter. Die had hij verwekt bij **Calle Vanden Broucke**. De Vanden Brouckes waren een aloud en bemiddeld geslacht uit het naburige Kruishoutem waarover ik elders een en ander publiceerd ⁹⁹. Calle zou wel eens de bastaarddochter kunnen zijn van Francois Vanden Broucke bij Mergriete Loeni(n)s, die op haar beurt de bastaarddochter was van Maes Loenis ¹⁰⁰. Mergriete Loenis had, naast Calle Vanden Broucke, nog een tweede buitenechtelijk kind, met name Pieter Vander Helst alias De Bisschop, zoon van Symoen Vander Helst alias De Bisschop, die van 1411 tot 1442 pachter was van het goed te Cauborre ¹⁰¹. Laatstgenoemde was gehuwd met Heylsoete Loenins, duidelijk een verwante van Mergriete, met wie hij dus ook een bastaardkind had (zie ook VIII.2) ¹⁰². Dit zou betekenen dat de moeder én de grootmoeder van Wouter Van Meerhaghe allebei bastaardkinderen waren... Zoals we verder zullen zien, was het hebben van buitenechtelijke kinderen, in navolging van de adel, een soort statussymbool bij gefortuneerde landbouwers of herenboeren. Van Wouter Van Meerhaeghe vonden we geen verdere sporen, noch nageslacht terug. Hij overleed wellicht als ongehuwde jongeman.

Willem Van Meerhaeghe was een ondernemend landbouwer die zijn hoeve al tijdens de eerste jaren van zijn huwelijk uitbreidde. Zo betaalde hij in 1402 aan de abdij van Sint-Pieters 7 schellingen en 6 deniers *wandelkoopgeld* voor het land dat hij gekocht had van Lippine (Philippe) den Tsatter ¹⁰³. In 1405 betaalde hij 9 schellingen voor 30 roeden land *die Willem cochte jeghens Margriete Van Waereghem* ¹⁰⁴.

Uittreksel rentenboek Sint-Pieters : Willem van meerhaghe fs Francois

⁹⁷ SAO, SvGO, deel 5, f° 217 v – 218 r.

⁹⁸ P. VAN BUTSELE, GPO, p. 296, f° 184.

⁹⁹ I. DHUYVETTER & H. MEIRHAEGHE, Het geslacht Dhuyvetter in en om Kruishoutem, deel 1, Jaarboek 2008 van de Kruishoutemse Heem- en Geschiedkundige Kring Hultheim, p. 68-70.

¹⁰⁰ P. VAN BUTSELE, Alfabetische Klappers met genealogische analyses op de Staten van Goederen van Pamele-Oudenaarde, Stad Oudenaarde, 1980, (P. Van Butsele, AK-SvGP) nr 68, 1436-1472, p. 210, f° 308' r.

¹⁰¹ E. VERROKEN, o.c., p. 37, 59.

¹⁰² SAO, SvGO, deel 7, f° 14 v.

¹⁰³ RAG, St.-Pieters, I,143, f° 31.

¹⁰⁴ RAG, St.-Pieters, I,143, f° 32 v.

Willem Van Meerhaghe was geen vijftig jaar oud wanneer hij op 13 mei 1417 te Wortegem overleed en vier minderjarige kinderen achterliet. Er wordt in de archieven hoogst uitzonderlijk melding gemaakt van de doodsoorzaak, tenzij die doodsoorzaak zelf uitzonderlijk was... En dit was hier het geval. Willem stierf immers een gewelddadige dood : hij werd vermoord.

Op folio 24 r° van de Acten en Contracten die voor de Schepenen van de Stad Oudenaarde werden gebracht, lezen we: *Int jaer XIIIJ-c ende XVIII den XXVII dach in meije (27.5.1418) So claeghede balliu wettelik over eenen Raesse Ghiselins ende Gillis Ghiseline, Jan Ghiselins kindre, hulpers ende medepleghers, dat sij bi daghe liepen op gh..en eenen Willem Van Merhaeghe hebben, hebben hem ghegheven open wonden ende rennende bloet in felheden ende in evele, van welken Willem Van Merhaeghe vorseide ghevaren es van live ter doot, den dach te XIIIJ nachten...*¹⁰⁵

Raes en Gillis, zonen van Jan Ghiselins, worden hier aangeklaagd omdat zij Willem Van Meerhaghe bij een steekpartij *open wonden en lopende bloed* hebben toegebracht, waardoor hij veertien dagen later *van leven naar dood was gevaren*. Het motief voor deze moord wordt niet genoemd. Familievete? Banale vechtpartij? Misschien moeten we opteren voor een burenruzie. Op het fragment van een renteboek van Sint-Pieters (zie illustratie bij Francois VI.1), volgt de naam van Jan Ghiselin onmiddellijk op die van Willem Van Meerhaghe, waaruit blijkt dat ze in elkaars buurt moeten gewoond hebben en wellicht zelfs naaste burens waren. We konden niet achterhalen tot welke straf de broers Ghiselins eventueel veroordeeld werden. Hun naam vinden we terug in het Poortersboek van Oudenaarde : daar staat genoteerd dat Jan Ghiselins in 1393 vrijpoorter werd *bij letteren van de prins*¹⁰⁶. In zijn gezelschap worden zijn vier zonen genoemd: *Torre, Raesse, Heyne, Gillis, alle Jan Ghiselins kindre van Pervinch* en zijn dochter *Marie Ghiselin* die gehuwd was met Andries Hulaghen. Ze waren wellicht nieuwkomers te Wortegem, want Jan Ghiselin blijkt uit *Pervinch* (Pervijze? Péruwelz? Perwez?) afkomstig te zijn. Op folio 234 vinden we, onder de rubriek *Worteghem: Torre, Raesse, Heyne, Gillis, alle Jan Ghiselins kinderen*¹⁰⁷. Het gaat hier wellicht om een andere Jan Ghiselin dan zijn naamgenoot Jan van der Scaghen alias Ghiselin die in 1410 baljuw van Walem was¹⁰⁸. Laatstgenoemde pachtte in 1397, samen met Willem de Karlier, voor periode van negen jaar, het goed van Walem en in 1398 pachtte hij samen met Bernaert Naghels, voor periode van drie jaar, de Tienden van Anzegem¹⁰⁹.

Aangezien er minderjarige kinderen in het sterfhuis achterbleven, werd een staat van goed opgemaakt : *Van Willems alven van meerhaghe te Wartighem* :

*Wel es te wetene dat de wedewe van Willem(m)e bove(n) heeft an hare ghesleghen alle de inaeleke cateile en(de) alle de cateile die men driven en(de) draghen mach, zaet en(de) dricht, de cateile ghelost op hare erve, scult van baten, scult van com(m)ere, huutvaert, ghifte ende dootcoop, hier af moet de wedewe haer vier kinder bij Willeme vors(eid) quiten van al tal ende hier bove(n) so blijft so haren kindren sculdech boven allen com(m)eren CLXIIJ (164) ponden, heft elcx deel vanden vieren XLI (41) ponden*¹¹⁰.

¹⁰⁵ K. VAN HOECKE, Akten en Contracten van Oudenaarde, HGOKO, dl XXXVI, 1999, p. 173 (f° 24 r).

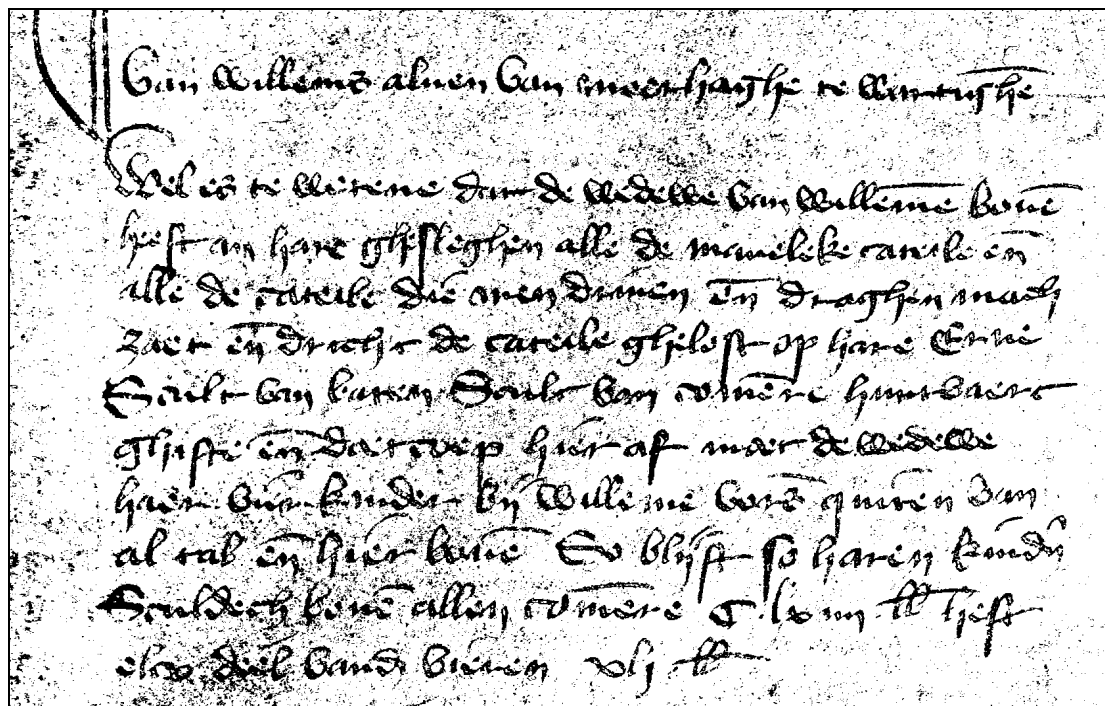
¹⁰⁶ P. VAN BUTSELE, GPO, p. 201, f° 132 bis.

¹⁰⁷ P. VAN BUTSELE, GPO, p. 395, f° 234.

¹⁰⁸ RAG, St.-Pieters, I, 562, f° 47.

¹⁰⁹ RAG, St.-Pieters, I, 125 bis.

¹¹⁰ SAO, SvGO, deel 3, f° 114 v.

Staat van goed van Willem Van Meerhaghe

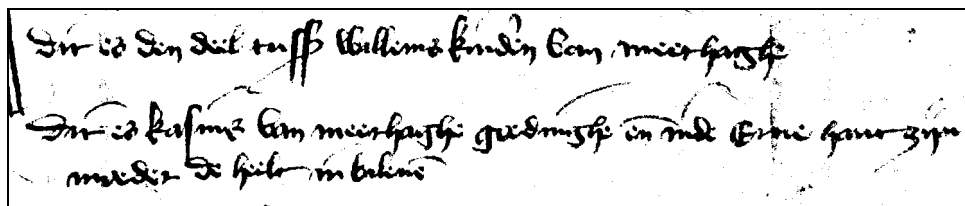
Deze boedelbeschrijving leert ons dat wijlen Willem Van Meerhaghe, met zijn hoeve van 18 bunders of 25 hectaren, zeker tot de herenboeren van Walem en Wortegem behoorde. De overgrote meerderheid moest immers zien rond te komen met een *koeiplekje* of *doeningske* van vijf hectaren of minder. Willem bezat zelfs twee hoeven: *Jan Joerisstede* en de *erstede* met de daarbij horende 8 bunders, die hij van zijn vader Fransois geërfd had. Tijdens zijn huwelijk had hij, naast de tien bunders, waarvan enkele percelen te Moregem (wellicht Oud-Moregem) en te Nokere (*te meulestede*, *anden doerne*) lagen, ook nog *Jan Joerisstede* gekocht. Deze Jan Joeris was, als zoon van Pieter en Marie Van Meerhaghe (V.2), een neef van Willem.

Verder blijkt dat Willem 14 vierendelen gekocht had van zijn schoonbroer Feinsin De Caboeter (VI.1.2) die indertijd deze gronden geërfd had van oom Willem Van Meerhaghe *de clerc* (IV.1.2). We constateren eveneens dat er een perceel van vijf honderdlands grensde aan het land van Jacop Vanden Hoede die gehuwd was met Calle Van Meerhaghe (V.4.1). Een ander perceel lag *neffens Inghels lant Vanden Dijke*, die in 1418 ontvanger was van de abdijrenten van Sint-Pieters te Wortegem en te Anzegem. Tot het patrimonium behoorde ook nog één vierendeel gelegen te *Meeraghe*. Merken we terzijde nog op hoe bijna ieder stukje land in die dagen een kleurrijke naam droeg: *den leenhacker*, *den puttebrouc*, *den keerenpotte*, *de warande*, *den woubrecht*, *den crommen keersel*, *bernaerts velt*, *den ganspoel*, *beneden den heckine*, *te meulestede*, *op de slaect* enz...

Alle roerende en onroerende goederen samen werden geschat op 1837 ponden. Om een idee te hebben van wat dit bedrag voorstelt, wijzen we er op dat de hofstede met de daarbij horende twee hectaren land, op 240 ponden *geprijsd* werd. De weduwe behield de helft van het vruchtgebruik – *bileven*, *bilevinghe* - in alle bezittingen van haar kinderen.

Vier jaar later, in 1422, noteren we de verdere afwikkeling van deze erfdeling tussen Casin, Joes en Callen, de drie erfgenamen van Willem Van Meerhaghe die op dat moment nog in leven zijn: *Dit es den deel tusschen Willems kinderen Van Meerhaghe* ¹¹¹.

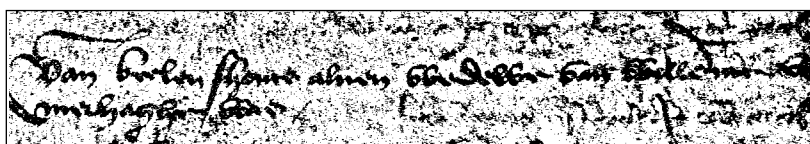
¹¹¹ SAO, SvGO, deel 4, f °14 r/v.

verdeling tussen de kinderen van Willems Meerhaghe

Deze staat van goed werd wellicht opgesteld na het overlijden van hun broer Francois. Zij kregen respectievelijk 5 ½ bunder, 3 bunder en 4 ½ bunder toegewezen. Er werd ook gestipuleerd dat Casis bij de dood van zijn moeder 108 ponden zal *inbringhen* over de helft van de renten die afgekocht waren op de 14 honderdlands die van Feinsin Den Caboeter waren gekocht. Ook moesten de kinderen elk hun deel inbrengen van de rente jegens ene Gheraert Raephoefts, zo lang deze leefde. Laatstgenoemde was een vooraanstaand burger van Oudenaarde, waar hij het ambt van klerk van de schepenbank uitoefende. Hij was gehuwd met Jane Van Gricoert die in 1417 overleed. In datzelfde jaar verkochten de oppervoogden van Oudenaarde, in naam van de wezen van Gheraert en Jane, een erfelijke rente van 12 pond parisis aan de erfgenamen van Willem Van Meerhaghe. Het is deze rente, waarin Gheraert Raephoeft de helft behield tot aan zijn dood, die in de boedelbeschrijving van het sterfhuis Van Meerhaghe vermeld wordt ¹¹².

Weduwe Beele De Hont overleefde haar echtgenoot met twintig jaar en wanneer zij in 1438 overleed, werd nogmaals

een boedelbeschrijving opgemaakt: *Van Beelen Shonts alven weduwe van Willemme van Merhaghe was* (zie illustratie) ¹¹³. Daaruit blijkt dat haar beide zonen Casis en Joes reeds overleden zijn... De kinderen van Casis erfden één bunder, de erfgenamen van Joes twee bunder en Pieter Van Sevecote *in causen van sinen wuve Calle* (vanwege zijn vrouw Calle) ongeveer 3 ½ bunder. Met deze eindafrekening verklaarden de erfgenamen zich allen *wel ghepait ende vernoucht* (tevreden).

VII.2. GILLIS VAN MEERHAGHE

Gillis Van Meerhaghe werd omstreeks 1370 te Wortegem geboren als zoon van Jan en Mergriete Vander Beken (VI.2). *Gillis van Merhaghe Janszone* was buitenpoorter van Oudenaarde ¹¹⁴. Hij huwde omstreeks 1400, doch de naam van zijn echtgenote werd nergens vermeld. Hun huwelijk werd met vier kinderen gezegend, één zoon en drie dochters:

1. JAN VAN MEERHAGHE, geboren te Wortegem omstreeks 1400.

Jan, ook *Hannin van Merhaghe* genoemd, huwde met **TRIJSKIN MAES**. Hun huwelijk bleef kinderloos en daarmee dooft deze lijn dan ook uit. Jan Van Meerhaghe overleed te Wortegem omstreeks 1451 ¹¹⁵. Uit de boedelbeschrijving blijkt dat Jan Van Meerhaghe, samen met zijn schoonbroer Pieter Vanden Dorpe, *in ghemeensaemhede*, een hoeve bezat. De erfenis werd verdeeld tussen zijn weduwe Trijskin (Theresia) Maes en zijn drie

¹¹² K. VAN HOECKE, *Bouwstenen voor de kennis van de 14de eeuwse economie in Oudenaarde*, HGOKO, dl XXXIX, 2002, p. 149.

¹¹³ SAO, SvGO, deel 5, f° 134 r/v.

¹¹⁴ P. VAN BUTSELE, GPO, p. 310, f° 189.

¹¹⁵ SAO, SvGO, deel 6, f° 195 v – 196 r.

schoonbroers, Pieter en Jan Vanden Dorpe en Jan Van Ceunebroeck. De diverse percelen worden gesitueerd *in bernevelt, int cot, inden langhen buelc en up den huevele* : bekende toponiemen die we reeds aantreffen tussen de bezittingen van Jans grootouders, Jan Van Meerhaghe en Mergriete Vander Beken (VI.2).

2. CALLE VAN MEERHAGHE, geboren te Wortegem omstreeks 1400.

Calle (Catelijne) huwde met **PIETER VANDEN DORPE**, alias **OGIERS**, zoon van Rogier Vanden Dorpe, wiens bijnaam werd afgeleid van de voornaam van zijn vader : (R)ogier. De Vanden Dorpes vormen een van de oudste geslachten van Wortegem waarvan de wortels eveneens terugreiken tot in de 13de eeuw. Ze behoorden tot de gegoede clans van het dorp waaruit baljuws, schepenen en dorpspastoors voortkwamen. De Vanden Dorpes zijn via talrijke huwelijken verbonden en verwant met de Van Meerhaghes (zie verder). Pieter Vanden Dorpe en Calle Van Meerhaghe hadden zeker één dochter:

- a. **Ysabeele Vanden Dorpe**, die achtereenvolgens huwde met **Pieter De Hondt** en **Fransoys Vander Meersch**, met wie ze respectievelijk drie en vijf kinderen had ¹¹⁶.

Calle Van Meerhaghe overleed te Wortegem omstreeks 1487. In haar staat van goed worden haar acht kleinkinderen als erfgenamen genoemd : Hannekin, Boykin en Callekin De Hont en Grietkin, Stoffelkin, Willekine, Kersten en Jorinkin Vander Meersch ¹¹⁷. Er is sprake van gronden aan de molen te Walem.

3. MERGRIETE VAN MEERHAGHE, geboren te Wortegem omstreeks 1405.

Zij huwde met **JAN VAN CEUNEBROECK**.

4. CLEMME VAN MEERHAGHE, geboren te Wortegem omstreeks 1405.

Clemme of Clemenche Van Meerhaeghe huwde, net als haar zuster Calle, met een zoon van Ogier Vanden Dorpe, m.n. met **JAN VANDEN DORPE**, *gheseyt OGIERS*, broer van voormelde Pieter. Hun kinderen ¹¹⁸ :

- a. **Pieter Vanden Dorpe**, huwde **Clemmen Tsatters**.
- b. **Stassin Vanden Dorpe**, overleden in 1478.
- c. **Beele Vanden Dorpe**, huwde **Willem De Clerck**.
- d. **Oste Vanden Dorpe**, overleden in 1472.
- e. **Jhanen Vanden Dorpe**, huwde **Michiel Scaepcoemans**.

Jan Vanden Dorpe overleed te Wortegem in 1473 ¹¹⁹. Zijn weduwe *Clemensien Van Merraghe* volgde hem in 1484 ¹²⁰. Hun oudste zoon, Pieter Vanden Dorpe, erfde o.m. gronden gelegen *int bernevelt, inden huevele en inden houc*, gronden die duidelijk uit het Van Meerhaghe-patrimonium stammen.

In 1399 *vercochte Gillis van Merhaghe aan Rassen van Hauteghem een vierendeel ende LX (60) roeden lants, waer af sproost recht drouch XL (40) schellingen* ¹²¹. In 1402 betaalde hij nog eens zes schellingen wandelkoopgeld aan de *proost* van Sint-Pieters van een *stickine*

¹¹⁶ F. en A. VAN DORPE, o.c., p. 26.

¹¹⁷ SAO, SvGO, deel 9, f° 132 r/v.

¹¹⁸ F. en A. VAN DORPE, o.c., p. 26-27.

¹¹⁹ SAO, SvGO, deel 8, f° 217 r/v.

¹²⁰ SAO, SvGO, deel 9, f° 220 v.

¹²¹ SAO, SvGO, deel I, 143, f° 28 v.

landts dat hij vercochte aan Andries Hulhaeghen" ¹²². Laatstgenoemde was gehuwd met Marie Ghiselin, de zuster van de moordenaars van Willem Van Meerhaghe. Van Willem Van Meerhaghe *de clerc*, erfde Gillis in 75 roeden land te Cauborre en 3 honderdlands *tdoelaghe*. Hiervoor zeiden we reeds dat hij in 1413 van zijn ouders de hofstede met de 4 ½ bunders land erfde.

Gillis' vier kinderen waren nog minderjarig wanneer hij, drie jaar na de dood van zijn moeder Mergriete Vander Beken, te Wortegem overleed in 1416. Op 5 december 1416 werd de boedelstaat opgemaakt *Van Gillis alven van Merhaghe te Wartighem* ¹²³. Het erfdeel waar Gillis *ervachtich ute verstaerf* en dat onverdeeld bleef tussen weduwe en de vier kinderen, omvatte een hofstede met woonhuis (5 honderdlands), 13 honderdlands *vor thof*, één bunder *in bernaerde velt*, 2 honderdlands *in den houc*, 3 vierendelen int cot, 3 vierendelen op *de halemersch* en een halve bunder *op den huevele*. Al bij al een bescheiden hoeve van een kleine zes hectaren. Tien jaar later, in 1425, werd nog een boedelbeschrijving opgemaakt waarbij de voor genoemde erfgronden finaal tussen de vier kinderen – Jan, Calle, Griete en Clemme Van Meerhaghe - verdeeld werden ¹²⁴.

Omstreeks 1451 betaalden de erfgenamen of *doer van Gillise van merhaghe* drie schellingen en vier deniers rente *van 10 vierendelen lants ligghende in Ghertruut van Merhaghe, in diversche placken, te wetene, de herstede, den langhen buelc ende up bernevelt* ¹²⁵. Dit leert ons dat het patrimonium van ook deze Van Meerhaghes, zes generaties en 180 jaar later, nog altijd in de *Meerhage* lag, meer bepaald in de roep van *Gertrudis Van Meerhaghe*.

GENERATIE VIII

VIII.1. CASIS VAN MEERHAGHE

Casis (Kasis, Casin of Nicasis) Van Meerhaghe werd te Wortegem geboren omstreeks 1400 als zoon van Willem en Beelen De Hondt (VII.1). Hij kreeg zijn voornaam van grootvader Casis De Hont. Casis Van Meerhaghe huwde omstreeks 1425 met **JHANEN VAN HAUTEGHEM**, dochter uit een gefortuneerd Wortegems geslacht dat met die andere notabele Wortegemse geslachten – Vanden Dorpe, Vande Woestijne, Van Heilbouck – via huwelijken verbonden was. Jhanen was één van de tien kinderen van Raes Van Hautighem die omstreeks 1443 overleed ¹²⁶. Raes was, samen met Jan en Mergriete (huwde Fransois Van Heilbrouck), een van de drie kinderen van Jan Van Hautighem die te Wortegem overleed omstreeks 1424 ¹²⁷.

Casis en Jhanen hadden één kind dat te Wortegem werd geboren omstreeks 1430:

1. FRANSOIS VAN MEERHAGHE volgt onder IX.1.

Dat Casis en Jhanen (Joanna) slechts één zoon hadden, was uiteraard niet het gevolg van gepland ouderschap, maar was te wijten aan de hoge kindersterfte én aan zijn vroegtijdige dood. In die dagen overleed minstens de helft van de kinderen vóór ze de volwassen leeftijd bereikt hadden. Hoogstwaarschijnlijk zullen er tijdens hun tien jaar durende huwelijk toch wel een viertal kinderen geboren zijn, waarvan er slechts ééntje overleefde, Fransois.

¹²² RAG, St.-Pieters, I, 143, f° 31.

¹²³ SAO, SvGO, deel 3, f° 59 v.

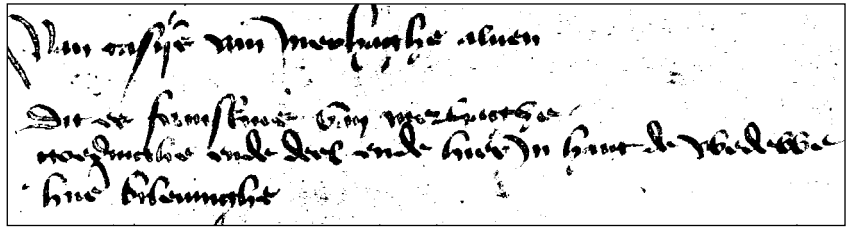
¹²⁴ SAO, SvGO, deel 4, f° 52 r.

¹²⁵ RAG, St.-Pieters, I, 407, f° 3 v.

¹²⁶ SAO, SvGO, deel 6, f° 48 v – 49 r.

¹²⁷ SAO, SvGO, deel 4, f° 65 r.

Casis Van Meerhaghe was geen veertig jaar oud, toen hij omstreeks 1436 te Wortegem overleed. In datzelfde jaar werd een boedelstaat van het sterfhuis opgemaakt: *Van Casijs van Merhaghe alven* (zie illustratie)¹²⁸. Daaruit blijkt dat Casis een hofstede met 7 bunders of 10 hectaren land uitbaatte. Daarvan had hij 5 bunders geërfd van zijn vader

Willem, nl. 3 honderdlands op de *wouborch*, 5 honderdlands en 12 roeden op *den ganspoel neven* (naast) *Inghels lant Vanden Dijcke*, 14 vierendelen *die gecocht waren jeghens Feinsin den Caboeter*, één vierendeel heide *beneden den heckine*, één vierendeel en 10 roeden *boven bernards veldt*, 9 honderdlands *in de warande*, één vierendeel **te merhaghe** en 5 honderdlands *an Jacobs land Vanden Hoede*. Verder blijken Casis ende zijn wijf tegader - tijdens hun huwelijk - één vierendeel gelegen in *doestevelt* gekocht te hebben. De erfenis ging integraal naar enige zoon *Franskin van Merhaghe* en de weduwe *haut hierin huer bilevinghe* of het vruchtgebruik. Ontnam het noodlot Franskin Van Meerhaghe op prille leeftijd al zijn vader, toch zal het feit dat hij de enige zoon en erfgenaam is, van hem een welvarend man maken, die de stamvader werd van de meest welvarende tak van dit geslacht.

Na de dood van Casis Van Meerhaghe hertrouwde weduwe Jhanen Van Hauteghem met **JAN VANDE MEULEBROUCKE**, een telg uit een vermogend geslacht uit het Oudenaardse. Ze hadden samen een zoon :

2. JAN VANDE MEULEBROUCKE

Deze halfbroer van Fransois Van Meerhaghe huwde met **SOETIN WINDELS** met wie hij twee kinderen had:

a. Jan Vande Meulebroucke

b. **Jehanne Vande Meulebroucke**, zij is vermoedelijk dezelfde als *jonkvrouwe Janen Vande Meulebroucke* die huwde met **Roegier Illoirs**, een zoon uit een gefortuneerd Oudenaards geslacht, met wie ze minstens twee kinderen had: Coppene (Jacop) en Froekene (Godefroot) Illoirs. Laatstgenoemde zullen we verder nog ontmoeten (zie IX.1 Fransois V.M.). Jonkvrouw Janen Vande Meulebroucke overleed omstreeks 1509 en uit de boedelbeschrijving blijkt dat dit echtpaar gronden bezat te Wortegem, Nokere, Elsegem, Kaster, Ouwegem en de *molen ten Haute*¹²⁹.

Naast deze *wettige* kinderen had Jan Vande Meulebroucke ook nog twee bastaardkinderen. Na zijn overlijden hertrouwde Soetin Windels met **ADRIAEN BAERT**, met wie ze nog dochter had : **Grietkin Baert**. Soetin Windels overleed omstreeks 1481 te Eine en schoonbroer Fransois Van Meerhaghe, halfbroer van haar eerste echtgenoot, werd als voogd aangesteld over de beide weeskinderen¹³⁰.

¹²⁸ SAO, SvGO, deel 5, f° 102 r.

¹²⁹ SAO, SvGO, deel 12, f° 245 v.

¹³⁰ P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, nr 55, 1472-1483, p 300, f° 86 r/v - 87r.

Jhanen Van Hauteghem overleed omstreeks 1454. In de boedelbeschrijving van het sterfhuys is sprake van gronden te Ooike, Wortegem, Elsegem en Kaster ¹³¹. Samen met *Hannekin vanden Muellinbroucke*, kind uit haar tweede huwelijk, wordt ook *Fransen vander Merhaghen*, Jhanens zoon bij haar eerste man *Nicasis vander Merhaghen* als erfgenaam genoemd.

VIII.2. JOES VAN MEERHAGHE

Joes (Joos of Judocus) Van Meerhaghe werd omstreeks 1400 te Wortegem geboren als zoon van Willem en Beelen De Hondt (VII.1). Hij huwde omstreeks 1425 met **CLEMMEN NAGHEL**. Clemme of Clemmenche Naghels werd te Wortegem geboren als dochter van Bernaert Naghels en Heylzoete Loenins (Loins), dochter van Claus, die bij zijn overlijden omstreeks 1397 gronden bezat te Wortegem, Ooike en Wannegem ¹³².

Haar vader, Bernaert Naghels, kocht zijn poorterschap in 1391 ¹³³. In 1396 trad hij op als verwant van Mergriete Naghels, weduwe van Dierlay Vanden Hoede ¹³⁴. Hij pachtte, samen met baljuw Jan Vander Schaghen van 1398 tot 1404 *de tiende van Ansdeghem* (Anzegem), afhankelijk van de Gentse Sint-Pietersabdij ¹³⁵. Te Wortegem bezat hij omtrent tien hectaren grond in diverse percelen, o.m. *in wiskins velt, den hauden driesch, up den Eynaert, boven hulhaeghe, te Walem up de cautere ande muelestede* ¹³⁶. Van het leenhof van Petegem hield hij een leen van 1 vierendeel en 17 roeden, dat naderhand toekwam aan Jane Naghels, oudste dochter uit zijn eerste huwelijk ¹³⁷.

Bernard Naghels was anno 1400 - 1401 ontvanger van de renten op de cijnsgronden die de Sint-Pietersabdij te Wortegem bezat. De rekening die hij opstelde bleef bewaard: *Rekeninghe Bernaerd Naghels van al dat hi ontfanen ende ute gheghevene heeft, van mijns heeren sproets (proost) weghe van sente pieters van walem, kerssavont int jaer XIII-c* ¹³⁸. Zoals blijkt uit volgend citaat was hij in 1403-1404 ook jarenlang *kerckendienaere* geweest, d.i. de *Heilige-Geestmeester* die o.m. instond voor de armenzorg binnen het dorp: *vanden besten hoofde bleven naer bernaerde naeghel twelck waer een gwaede meerie laten composeren mits dat hij meenich jaer de kerckendienaere gheweest hadde* ¹³⁹.

Bernaerd Naghels overleed te Wortegem in 1404 en liet uit zijn tweede huwelijk met Heylzoete Loenins vier minderjarige dochters na: Grielkine Naghels; Betkine Naghels die huwde met Gillis Fladiers; Beelkine Naghels die huwde met Jan Speleers; en Clemmekine Naghels die huwde met Joes Van Meerhaghe ¹⁴⁰. Bij Zoetin Vander Wale had Bernard ook nog een bastaardzoon, Jan Naghels. Bernard Naghels was zeker een vermogend man en een prominent figuur in het dorp. Zijn dochter Clemme, wiens hand Joes Van Meerhaghe veroverde, was dus minstens in materieel opzicht een begerenswaardige partij. Na de dood van haar man hertrouwde Heylzoete Loenijns met Simoen Vander Elst alias De Bisschop met wie ze nog een zoon had: Gillis Vander Elst-De Bisschop (zie ook: VII.1.5). Zij overleed omstreeks 1453 ¹⁴¹.

¹³¹ SAO, SvGO, deel 7, f° 52 v – 53 r.

¹³² SAO, SvGO, deel 1, f° 183 v – 184 r.

¹³³ P. VAN BUTSELE, GPO, p. 198, f° 129 bis v.

¹³⁴ E. VERROKEN, o.c., pp 30, 37, 38, 46, 74, 76, 85.

¹³⁵ RAG, St.-Pieters, I, 125 bis. + St.-Pieters, Rekeningen nr. 2261.

¹³⁶ SAO, SvGO, deel 3, f° 18 v.

¹³⁷ E. VERROKEN, o.c., pp 30, 85.

¹³⁸ RAG, St.-Pieters, Rekeningen, nr 2241.

¹³⁹ RAG, St.-Pieters, I, 143, f° 89 e.v., "Beste hoofd".

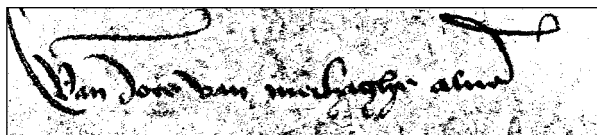
¹⁴⁰ SAO, SvGO, deel 2, f° 60 v.

¹⁴¹ SAO, SvGO, deel 7, f 14 v.

Joes Van Meerhaghe en Clemme Naghels kregen drie zonen die omstreeks 1425-1430 te Wortegem ter wereld kwamen:

1. **JAN VAN MEERHAGHE,** volgt onder IX.2.
2. **LODEWIJC VAN MEERHAGHE,** volgt onder IX.3.
3. **PIETER VAN MEERHAGHE,**

Pieter huwde omstreeks 1460 met **JHANEN WILLEMINS** en vestigde zich op een hoeve *ter haustraten* te Wortegem. In 1466 en 1472 was Pieter Van Meerhaghe schepen van de heerlijkheid van Walem, onder het baljuwschap van Lodewijk Vanden Dijcke ¹⁴². Het echtpaar verhuisde later naar Oudenaarde, waar Jhanen (Joanna) Willemins omstreeks 1494 overleed. *Ghestorven up den Meynaert*, zo zegt de boedelbeschrijving, waarin o.m. sprake is van een hofstede *te Haustraten* in Wortegem. Het echtpaar bezat ook nog eigendommen te Waregem, Potegem en te Nokere. Er blijken geen kinderen in leven te zijn ¹⁴³. Pieter Van Meerhaghe hertrouwde met de niet bij naam genoemde weduwe van Loy De Witte. Uit dit huwelijk werden evenmin kinderen geboren. Pieter Van Meerhaghe overleed omstreeks 1508 op de Meinaert. De kinderen van zijn broers Jan en Lodewijck Van Meerhaghe en halfzuster Lysbetten Mostaerts verdeelden zijn nalatenschap ¹⁴⁴.

Net als zijn broer Casis, stierf ook Joes Van Meerhaghe voortijdig. Hij was geen 40 jaar oud wanneer hij omstreeks 1437 te Wortegem overleed. Uit de staat van goed van 1439 (zie illustratie) blijkt dat het gezin

Van Meerhaghe zich gevestigd had op de *herstede met Jan Joerisstede* ¹⁴⁵. Daarenboven had hij nog *een stedekin ende mersschelkine dermede ghecocht jeghen Levijne Van Audenaerde, groot zeven honderdlands*. *Derve daer Joes hute verstorven es*, bedroeg ruim drie bunders. Borgen voor de weeskinderen waren de al eerder genoemde Semoen De Bisscop alias Vander Elst, de echtgenoot van Heylzoete Loenijns, en Robbin Bruneel echtgenoot van Marie Mostaert, zuster van Lodewick Mostaert met wie weduwe Clemme Naghels inmiddels hertrouwd was.

Elf jaar later, in 1450, werd een nieuwe staat van goed opgesteld - *Van Joes van Merhaghe alven, dit es den deel vanden ghemeensaemheden* - waarbij de *herstede, dwonhuus* (woonhuis), *schuere, langhe poest* (koeienstal), *poestkin, stal ende dovenbuer* met de vijf bunders bijbehorende grond (akkerland, meers, bosch), tussen de drie zonen *Hannekin, Loykin en Pieterkin van Merhaghe* verdeeld worden. Elke zoon erfde de geschatte waarde van 254 pond, 16 schellingen. Toponiemen uit deze staat van goed: *de muelin stede, Jan Joerisstede, bernevelt, Nijs Backersstede* ¹⁴⁶.

Ondertussen was Joes Van Meerhaghes weduwe, Clemme Naghels, zoals gezegd, hertrouwd met **LODEWICK MOSTAERDE** alias **CORREELS** (Correls, Coreelmakere, Quareelbackere) alias **DE HASE** (s'Hasen, den Haze, s'Aesen). Hij was samen met Arent, Jacop (x Cateline Ghevaert) en Marie (x Robbin Bruneel), één der vier kinderen van Gillis Mostaerts *gheseyt de coreelmakere* en Lysbetten Lamont uit Leupegem ¹⁴⁷. Een staat van goed uit 1397 wijst uit dat *Gillis de Correlmakere* de zoon was van Jacop Coreelmakers met

¹⁴² RAR. J. VERSCHAEREN, Requesten Abdij van Beaulieu, p 81, nr 187 (A° 1466), 188 (1467), 192 (1472).

¹⁴³ SAO, SvGO, deel 10, f° 91 r/v.

¹⁴⁴ SAO, SvGO, deel 12, f° 186 v.

¹⁴⁵ SAO, SvGO, deel 5, f° 158 r.

¹⁴⁶ SAO, SvGO, deel 6, f° 183 v – 184 r.

¹⁴⁷ SAO, SvGO, deel 6, f° 120 r/v.

wie hij samenwoonde en bakstenen vervaardigde te Leupegem ¹⁴⁸. Lodewick Mostaerts moeder, Lysbetten Lamont, was samen met Jan Lamont (x Jonkvrouw Agnees Van Heilbrouck) en Lodewic Lamont, één van de kinderen van Jan Lamont *gheseyt Raes* en Marie Vivins, die eveneens in Leupegem woonden ¹⁴⁹. De Lamonts ontleenden hun bijnaam *Raes* wellicht aan de voornaam van hun stamvader *Rase Lamont*, poorter van Pamele in 1331 ¹⁵⁰.

Lodewick Mostaert stamde dus uit een Leupegemse familie van koreelsteenbakkers, waaraan ze trouwens hun bijnaam *Correels* ontleenden, die ze reeds in de 14de eeuw droegen. In de Poorterie van Oudenaarde worden te Leupegem vermeld: Wouter Mostaert de quareelmakere (in 1314); Michiel de quareelmakere Jacops zone die men heet Mostart ¹⁵¹. In de Wezerij van Pamele noteren we te Leupegem: Jacop Mostaerts gheseyt de quareelbackere (in 1469) en Arent Mostaerts gheseyt Koreels (in 1485) ¹⁵². In de staten van goed van de familie Mostaert is er sprake van *de kalkoven te Leupegem, de koreeloven te Leupegem en huis en koreeloven op het koreelstuk te Leupegem*.

Uit het tweede huwelijk van Clemme Naghels met Lodewyck Mostaert werd omstreeks 1440 nog een dochter geboren:

4. LIJSBETTE MOSTAERT

Zij huwde naderhand met **BRIXIS DE RAED** (sRaes) alias **LAMONT** ¹⁵³. Er was heel zeker bloedverwantschap tussen bruidegom en bruid, aangezien de grootmoeder van Lijsbette Mostaert eveneens een Lamont alias Raes was ¹⁵⁴. Hun zoon :

- a. **Arent De Raed** huwde met **Mergriete Vander Muelen** fa Jan. Dat dit echtpaar - op 20 mei 1518 - een huwelijkscontract afsloot, wijst erop dat ze vermogend waren ¹⁵⁵.

Lijsbette Mostaert - de halfzuster van Jan, Lodewijck en Pieter Van Meerhaghe - deelde na de dood van moeder Clemme Naghels die te Leupegem overleed omstreeks 1456, mee in de erfgronden te Wortegem ¹⁵⁶. Zij erfde o.m. *eenen halven buendere up cauborre, 60 roeden bosch te Bouveloe en 50 roeden int half buender beneden den vivere*. Zoon Lodewijck Van Meerhaghe en zijn broer Jan Van Meerhaghe worden in 1460 vermeld als erfgenamen in de staat van goed van Coppin De Hase en zijn vader Jacop De Haze die werd opgesteld na hun overlijden te Kaster ¹⁵⁷.

Tijdens de tweede helft van de 15de eeuw treffen we in de archiefstukken slechts één Lodewijck Mostaert aan, die naast en met zijn bijnaam *Correels*, nog een tweede aliasnaam droeg : *de Hase*. We gaan er dan ook van uit dat hij het is die na het overlijden van Clemme Naghels, nog driemaal in het huwelijk trad. Lodewic de Haze hertrouwde achtereenvolgens nog met **Mergriete s'Brechts**, met **Marie s'Bleeckers**, dochter van Gillis De Bleeckere en

¹⁴⁸ SAO, SvGO, deel 1, f° 189 r.

¹⁴⁹ P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, nr 68, 1436-1472, p. 202, f° 147 r/v ; P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, invent. 1, 1396-1421, f° 95 r; f° 140 v-141 r.

¹⁵⁰ P. VAN BUTSELE, Het Poortersboek van Pamele, HGOKO, dl XV, 1ste afl., 1967, p. 95, f° 10.

¹⁵¹ P. VAN BUTSELE, GPO, p. 50, f° 25 v; p. 95, f° 57 v; p. 307, f° 188; p. 383, f° 226 v.

¹⁵² P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, nr 68, 1436-1472, p. 223, f° 154 r/v + p. 223, f° 292'v -293'r; AK-SvGP, nr 70, 1483-1496, p. 435, f° 17 + f° 18 r/v.

¹⁵³ SAO, SvGO, deel 9, f° 143 v + P. Van Butsele, AK-SvGP, nr 70, 1483-1496, p. 435, f° 18 r/v.

¹⁵⁴ SAO, SvGO, deel 6, f° 120 r/v.

¹⁵⁵ SAO, Acten&Contracten (A&C), deel 9, f° 13.

¹⁵⁶ SAO, SvGO, deel 7, f° 109 v.

¹⁵⁷ SAO, SvGO, deel 7, f° 203 r/v.

Jonkvrouw Kateline Van Willebeke, en met **Kateline Mijs**¹⁵⁸. Uit deze huwelijken werden vier kinderen geboren: Mergriete de Haze; Dolin de Haze (x Jaquimine s'Moyen, huwelijkscontract 14.1.1486); Hannekin de Haze (x Mergriete s'Moyen); en Maye de Haze (x Gillis Blommaert, eigenaar van brouwerij *De Zwaene* te Pamele)¹⁵⁹.

In die dagen werd de familie Mostaert getroffen door een gevreesde ziekte. In 1448 zond de Oudenaardse overheid vier van melaatsheid verdachte *lazarussen* naar Gent om er opnieuw medisch onderzocht te worden¹⁶⁰. Een eerder onderzoek te Doornik had het vermoeden van melaatsheid bij de betrokkenen vastgesteld, maar te Gent werden ze gezond bevonden. Eén van hen was *Lodewijk de Haese, gezegd Mostaert, de Coreelmakere*. Deze besmettelijke ziekte had twee jaar eerder al een ander familielid aangetast. We lezen immers dat Jan Mostaert alias Correelmaker gekleed werd toen hij in 1446 de *lazarie* binnenkwam¹⁶¹. Het is twijfelachtig of de diagnose van de Gentse dokters omtrent Lodewijcks ziekte correct was, want twintig jaar later overleed zijn derde echtgenote, Marie s'Bleeckers, omstreeks 1467 in de *Lazarienhof* te Edelare¹⁶². Wellicht was zij opgenomen in dit ziekenhuis voor melaatsen, waar ze ook overleed. Hannekin de Hase, zoon van Lodewick en Marie s'Bleeckers, overleed omstreeks 1506 en in zijn staat van goed wordt hij omschreven als *sieck man*¹⁶³. Nu wordt er in de wezerij-acten, zoals gezegd, uitzonderlijk melding gemaakt van de gezondheidstoestand of de doodsoorzaak, tenzij het om iets ongewoons ging. Dat laatste kan hier het geval geweest zijn : hoogstwaarschijnlijk was ook Hannekin de Hase *lazarus* of melaats. In de staat van goed van zijn broer Dolin s'Aesen (De Haese), die omstreeks 1510 in de Bergstraat te Pamele overleed, lezen we dan weer: *twee huizen met erf gepacht van de lazare*¹⁶⁴. Blijkbaar had deze familie gedurende meer dan een halve eeuw met deze hardnekkige en ongeneeslijke ziekte af te rekenen. Dat belette Lodewijck Mostaert alias Correels alias De Haze echter niet om viermaal in het huwelijksbootje te stappen en drie echtgenotes te overleven...

Lodewijck Mostart overleed tenslotte omstreeks 1481¹⁶⁵. In datzelfde jaar treffen we de staat van goed aan van *Lodewijc Mostarts gezegd Correls* te Etikhove. Bij de verdeling van de nalatenschap, stellen Pieter Van Meerhaghe en Brixis s'Raes zich *borghe* voor zijn erfgename Lijsbette Mostaert, dochter uit zijn huwelijk met Clemme Naghels, de weduwe van Joes Van Meerhaghe. Het is merkwaardig dat dan weer de staat van goed van Lodewic s'Hasen op 26 mei 1481 in de Wezerij van Pamele opgenomen werd. Daarin worden Kateline Mijs en de drie kinderen Hannekin, Dolin en Marie de Haze genoemd en het sterfhuis wordt in de Baarstraat te Pamele gesitueerd¹⁶⁶. Zou het hier dan toch om twee verschillende Lodewijcken gaan?

¹⁵⁸ P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, nr 68, 1436-1472, p. 175, f° 245 v; AK-SvGP, nr 68, 1436-1472, p. 173, f° 285 v-286 r; f° 304' v; AK-SvGP, nr 55, 1472-1483, p. 327, f° 85 v – 86 r.

¹⁵⁹ SAO, A&C, deel 3, f° 153; P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, nr 70, 1483-1496, p. 394, f° 14 r.

¹⁶⁰ Annales du Cercle Archéologique et Historique d' Audenaerde, 1912, 4, 1, p. 18.

¹⁶¹ Annales du Cercle Archéologique et Historique d' Audenaerde, 1912, 4, 1, p. 22, voetnoot.

¹⁶² P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, nr 68, 1436-1472, p. 173, f° 284 v – 286 r.

¹⁶³ P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, nr 74, 1504-1510, p. 552, f° 79 r.

¹⁶⁴ P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, nr 74, 1504-1510, p. 552, f° 152 v.

¹⁶⁵ SAO, SvGO, deel 9, f° 143 v.

¹⁶⁶ P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, nr 55, 1472-1483, p. 327, f° 85 v – 86 r.

GENERATIE IX

IX.1. FRANSOIS VAN MEERHAGHE

Fransois Van Meerhaghe werd te Wortegem geboren omstreeks 1430 als enige zoon van Casis Van Meerhaghe en Jhanen Van Hauteghem (VIII.1). Fransois zal zijn maatschappelijke positie aanzienlijk uitbouwen en versterken. Bekijken we eerst hoe hij te Wortegem van start ging. We zagen reeds dat hij, als enige erfgenaam van zijn vader, ruim tien hectaren erfde. Dit is de basis van zijn vermogen dat hij tijdens zijn leven minstens zal verdrievoudigen. Een renteboek van de Sint-Pietersabdij vertelt ons wat hij anno 1450-1460, net voor zijn huwelijk, bezat : 1 bu(nder) en 7 hl (honderdlands) *up bernevelt in Ghertruut van Merhaghe*; 6 vd (vierendelen), 2 hl en 16 roeden (roe) *gelegen in Ghertruut van Merhaghe*; 1 bu, 71 roe *in Ghertruut van Merhaghe ande Meraghestrate*; 3 vd. *lants in Stevin Vander Meersch an Bellanx hofstede*; 10 ½ hl *in Musschen genaamd den langen buelc*; 10 ½ hl *in Musschen in twee sticken an Lodewijck Van Merhaghe lant*; ½ bu *in Boidin Potewin* en 5 vd *tusschen Zegher Rombauts ende Pieter van Merhaghe lant*; 9 hl *in Ramar up walem de cautere in twee sticken*; 1 vd *up woestinveld an Maercx Vanden Dorpe lant* ¹⁶⁷. In totaal bezat Fransois omtrent 12 ½ hectaren, waarvoor hij 14 schellingen en 12 deniers rente betaalde aan de abdij van Sint-Pieters. Bemerkt dat verschillende percelen nog steeds in de aloude roep van **Ghertruut Van Merhaghe** gesitueerd zijn en dat één ervan **ande Meraghestrate** grenst.

Fransois Van Meerhaghe huwde omstreeks 1460 met **CLAREN VANDEN HEEDE**. Claren of Clara was de dochter van Symoen Vanden Heede en Jehanne Tsaghels uit Elsegem ¹⁶⁸. Claren had nog één zuster, Neese (Agnes), en twee broers, Jacoppe en Arende Vanden Heede. Ze was de kleindochter van Lodewijck Vanden Heede en Jonkvrouw Marie Van Heilbrouck, die zes kinderen hadden: Symoen, Jan, Lodewic, Janen, Anneesen en Mergriete Vanden Heede ¹⁶⁹. Tussen de pastoors van Elsegem noteren we Gillis Vanden Heede (a° 1455) en Joes Vanden Heede (a° 1491), bloedverwanten van Clara. Haar kinderen Symoen en Ysabeele Van Meerhaghe worden genoemd in de erfverdeling van laatstgenoemde heer Joes Vanden Heede, die omstreeks 1494 op de Meinaert overleed ¹⁷⁰. De Vanden Heedes zetelden in het Oudenaardse stadsbestuur. Zo vervulden Pieter, Jacob en Joris Vanden Heede tijdens het laatste kwart van de 15de eeuw te Oudenaarde de ambten van schepen, ontvanger of oppervoogd ¹⁷¹.

Fransois Van Meerhaghe was de eerste naamgenoot die het boerenbuitendorp Wortegem achter zich liet om zich in de stad, meer bepaald te Oudenaarde te vestigen. Tot het einde van de 16de eeuw vormde Oudenaarde met Pamele, die zich respectievelijk op de linker en rechter Scheldeoever ontwikkelden, een soort dubbelstad, ieder met een eigen bestuur en een eigen Poortერი en Wezerij. Pamele, waar vooral de ambachtelijke activiteiten ingeplant waren en waar het goedkope wonen was dan op de andere oever, werd almaar meer ondergeschikt aan het expansieve Oudenaarde, waar het tenslotte mee eengemaakt werd. Fransois Van Meerhaghe settelde zich te Oudenaarde in een periode - tweede helft van de 15de eeuw - van troebelen en crisissen. Zoals we verder zullen zien, maakten zijn kinderen en kleinkinderen betere tijden mee, aangezien Oudenaarde tijdens de 16de eeuw een grote bloeiperiode kende dankzij de tapijtnijverheid, waarin ook de Van Meerhaghes actief waren.

¹⁶⁷ RAG, St.-Pieters, I, 407, f° 10.

¹⁶⁸ P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, nr 68, 1436-1472, p. 179, f° 135 r.

¹⁶⁹ P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, nr 68, 1436-1472, p. 177, f° 48 r/v.

¹⁷⁰ SAO, SvGO, deel 10, f° 171 r – 172 v.

¹⁷¹ W. ROGGE, De Politieke elite van Pamele en Oudenaarde tijdens de Bourgondische periode (1453-1500), HGOKO, dl XXXVIII, 2001, p. 167-269.

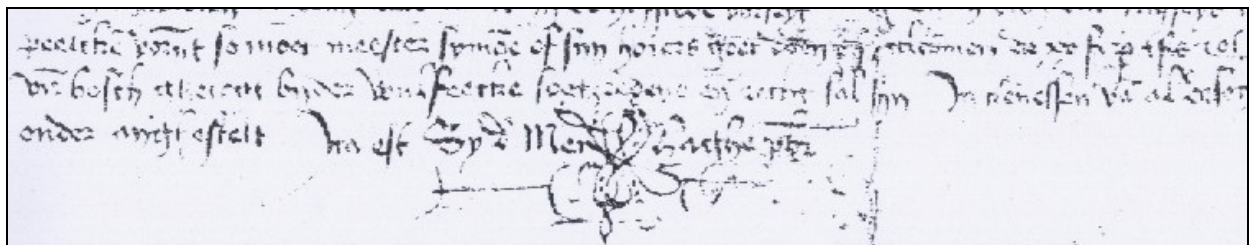
Onze naamgenoten veroverden zich een plaats binnen de politieke en sociale elite van de stad, doch hun rol was er na twee generaties uitgespeeld, enerzijds wegens het ontbreken van mannelijke nakomelingen én anderzijds vanwege migratie omwille van zakelijke en godsdienstig-ideologische redenen. De zonen en kleinzonen van Francois Van Meerhaghe bekleedden functies in het bestuur van de stad en in diverse plaatselijke broederschappen en gilden of kozen voor het priesterschap. Zijn dochters en kleindochters werden uitgehuwelijkt aan zonen uit vooraanstaande geslachten en droegen de aanspreektitel *Jonkvrouw*, wat op zich reeds een verwijzing naar hun status inhoudt.

Uit het huwelijk van Francois Van Meerhaghe en Clara Vanden Heede werden tussen 1460 en 1470-75 zes kinderen geboren:

1. SYMOEN VAN MEERHAGHE

Hij kreeg zijn doopnaam van grootvader Symoen Vanden Heede. Na de dood van zijn vader erfde hij ongeveer twee bunder land, waarvan 275 roeden gelegen te *Elseghem bij den muelin en ter Bercstraete bij Ghyselbrechtighem*, onroerend goed dat van zijn grootvader Symoen Vanden Heede afkomstig was.

Meester Symoen Van Meerhaghe werd pastoor van het voorouderlijke Wortegem. In die dagen werden de dorpsgeestelijken gerecruteerd uit de plaatselijke notabele geslachten. In 1519 verschijnt heer Symoen voor de schepenen van Oudenaarde om er de aankoop van een rente te laten registreren ¹⁷². Van vijf jaar eerder dateert een *tsartere* of oorkonde, geschreven in het schitterende handschrift van Symoen zelf ¹⁷³. Daarin staat beschreven hoe hij in 1514 van Gillis De Boc een erfrente van 24 pond parisis had gekocht. Hij besloot de acte als volgt: *in kennessche der waerheden so hebbe ic mijn hantteeken en ghestelt ende mijn zeghel hier an huytghehanghende*. Onder de tekst prijkt inderdaad de sierlijke handtekening van *her Symoen van Merhaghe* en onderaan het document *uithangende* zijn gaaf **zegel met zijn familiewapen : de meermin** (zie ook supra hoofdstuk Heraldiek, Familiewapen Van Meirhaeghe)

handschrift en handtekening van Meester Symoen Van Meerhaghe

Meester Symoen was een geletterd man en had duidelijk een goede opleiding genoten, doch het is niet bekend waar hij zijn priesteropleiding volgde. Ging hij naar de Latijnse school te Oudenaarde en trok hij naderhand naar de Universiteit van Leuven of Douay? Meester Symoen Van Meerhaghe overleed te Wortegem omstreeks 1519 ¹⁷⁴. Zijn nalatenschap – *Callen Bulteels hofstede* van één bunder, met gronden te Wortegem, Nokere, Elsegem en Berchem - werd verdeeld onder zijn twee broers Jacop en Jan en zijn zuster Ysabeele Van Meerhaghe. Tijdens de *jaargetijden* of herdenkingsmissen in Wortegemse dorpskerk werd telkens voor dertig schellingen brood uitgedeeld aan de armen van de parochie ¹⁷⁵. Dit was in 1563, bijna een halve eeuw na zijn overlijden, nog

¹⁷² SAO, A&C, deel 10, f° 74.

¹⁷³ SAO, Fonds Varlez-Wortegem, 1 charter, 1514.

¹⁷⁴ SAO, SvGO, deel 14, f° 34 v – 35 r.

¹⁷⁵ RAG, Archief Sint-Baafs, B. 2175, Wortegem, rekening "aermengoede", a° 1563.

altijd het geval. Hij schonk ook nog een halve bunder land, gelegen *upt heyke*, aan de kerk van Wortegem ¹⁷⁶.

2. JANEN VAN MEERHAGHE

Janen (Joanna, Jeanne) Van Meerhaghe huwde met **JACOP DE LEEUWERE** alias **VANDER BEKEN**. Hij was, samen met Arent, Adriaen, Gillis, Beerekin (Bernaert), Claerkin, Callekin (Catelijntje) en Janen, één van de acht kinderen van Phelips De Leeuwere alias Vander Beken uit buurdorp Ooike ¹⁷⁷. Een naamgenoot, Beernaert Vander Beken alias De Leeuwere, was tussen 1484 en 1500 verschillende keren schepen van Oudenaarde ¹⁷⁸.

Janen Van Meerhaghe was nauwelijks dertig jaar oud wanneer ze omstreeks 1490 kinderloos overleed. Haar staat van goed, waarin vooral geld verdeeld werd tussen de weduwnaar en schoonvader *Franssois vanden Meerhaghe* en diens kinderen heer Symoen, Coppin, Margriete, Hannekin en Beelkin Van Meerhaghe, werd overgebracht voor de oppervoogden van Pamele ¹⁷⁹.

3. JACOP VAN MEERHAGHE volgt onder X.1.

4. JAN VAN MEERHAGHE volgt onder X.2.

5. YSABEELE VAN MEERHAGHE

Ysabeele huwde omstreeks 1490 met **ADRIAEN VANDER STICHELEN**. Hij was, samen met Mergriete (x Lauwereins Weyns) en Pieter, één van de drie kinderen van Willem Vander Stichelen, die omstreeks 1480 op de Meynaert te Oudenaarde overleed ¹⁸⁰. Diens staat van goed spreekt van gronden te Eine, Nukerke en Moregem; zijn weduwe hertrouwde met Daneel Mesdach.

Adriaen Vander Stichelen en Ysabeele Van Meerhaghe hadden vijf kinderen:

- a. **Heer Simoen Vander Stichelen**, die priester werd en wiens dooppeter heel zeker pastoor Symoen van Meerhaeghe zal geweest zijn.
- b. **Neeskin (Agnes) Vander Stichelen**
- c. **Drieskin (Andries) Vander Stichelen**
- d. **Margriete Vander Stichelen**, huwde **Jacob Vander Muelene** ¹⁸¹.
- e. **Jhanneken Vander Stichelen**, overleden omstreeks 1540 ¹⁸².

Na haar vaders dood erfde Ysabeele in 1493 drie bunders land, waarvan zeven honderdlands gelegen te Elsegem *anden herwech*, haar toekomend vanwege grootvader Simoen Vanden Heede.

Adriaen Vander Stichelen overleed reeds omstreeks 1509. In de boedelbeschrijving van het sterfhuis is er sprake van een huis op de Meynaert en een huis in de Nederstraat te Oudenaarde én van akkerland en bos te Wortegem ¹⁸³. Jan Van Meerhaghe, broer van de weduwe, stelde zich borg voor het sterfhuis en de weeskinderen.

¹⁷⁶ RAG, St.-Pieters, I, 409, f° 135 r..

¹⁷⁷ P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, nr 70, 1483-1496, p. 427, f° 25 v – 26 r/v.

¹⁷⁸ W. ROGGE, o.c., De Politieke elite van Pamele en Oudenaarde.

¹⁷⁹ P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, nr 70, 1483-1496, p. 428, f° 54 v – 55 r.

¹⁸⁰ SAO, SvGO, deel 9, f° 105 r.

¹⁸¹ SAO, A&C, deel 40, f° 8 r.

¹⁸² SAO, SvGO, deel 19, f° 16 r/v + SAO, SvGO, deel 19, f° 99 v – 100 r.

¹⁸³ SAO, SvGO, deel 12, f° 215 v.

Schoonzoon Jacob Vander Muelene bezat anno 1557 te Walem een hofstede met ongeveer twee bunder land, afkomstig uit de nalatenschap van zijn schoonmoeder Ysabeele Van Meerhaghe. De hofstede zelf, die met de noordzijde aan de **Merhaegestraete** grensde en zich situeerde in de aloude roep van *Gertrudis Van Meerhaghe*, stamde nog uit de erfenis van Fransois Van Meerhaghe, de vader van zijn schoonmoeder ¹⁸⁴.

Ysabeele Van Meerhaghe stierf omstreeks 1541. Haar man was dan al overleden. Aan de Gentse Sint-Pietersabdij werd 32 schellingen *dootcoop* betaald over twee bunder rentegrond ¹⁸⁵. In haar staat van goed is sprake van gronden te Nokere en te Edelare en van één zesde van een huis op de Meynaert te Oudenaarde die Adriaen en Ysabeele samen gekocht hadden. Tijdens hun huwelijk hadden ze eveneens land en bos gekocht *beneden de armenmolen te Wortegem*. Van vaderszijde erven de wezen verder nog gronden te Bevere ¹⁸⁶.

6. MERGRIETE VAN MEERHAGHE

Mergriete erfde van haar vader twee bunder land gelegen te Wortegem *up waelem de cautere, in windels buelc en te vrancaerde*.

Zij huwde, net als haar zuster Janen, met een Vander Beken, meer bepaald met diens broer **ADRIAEN VANDER BEKEN** alias **DE LEEUWERE**. Adriaen was immers, net als de voormelde Jacop (IX.1.2), één van de acht kinderen van Phelips De Leeuwere uit Ooike.

Net als haar zuster was ze geen dertig jaar oud wanneer ze omstreeks 1493 te Ooike overleed. Ook hier werd de nalatenschap – gronden te Wortegem en te *Merssche* - verdeeld tussen de weduwnaar en de broers en zusters van de overledene. De weduwe van vader Fransois Van Meerhaghe kreeg het vruchtgebruik ¹⁸⁷.

Clara Vanden Heede overleed omstreeks 1470 en liet Fransois Van Meerhaghe achter met zes kinderen jonger dan tien jaar. Halfbroer Jan Vande Meulebroucke stond, samen met neef Pieter Van Meerhaghe, borg voor het sterfhuis ¹⁸⁸.

Fransois Van Meerhaghe hertrouwde met **ALIJSE HAENEBECKX**. De roots van de familie Haenebecx situeren zich te Kruishoutem ¹⁸⁹. Uit dit tweede huwelijk werden omstreeks 1470-1480 nog vijf kinderen geboren:

7. **JOOS VAN MEERHAGHE** volgt onder X.3.

8. **PIETER VAN MEERHAGHE**, als jongeman overleden.

9. **GILLIS VAN MEERHAGHE** volgt onder X.4.

10. CATHELYNE VAN MEERHAGHE

Jonkvrouw Cathelyne Van Meerhaghe huwde omstreeks 1490 met **GILLIS HOSTE** (Oste). Hun zes kinderen :

¹⁸⁴ RAG, St.-Pieters, I, 409, f° 96 v, 120 v + RAG, St.-Pieters, I, 408, f° 15 v, 125 v.

¹⁸⁵ RAG, St.-Pieters, I, 143, f° 73 e.v. *doodkoop*.

¹⁸⁶ SAO, SvGO, deel 20, f° 25 r/v – 26 r.

¹⁸⁷ P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, nr 70, 1483-1496, p. 427, f° 15' v – 16' r/v.

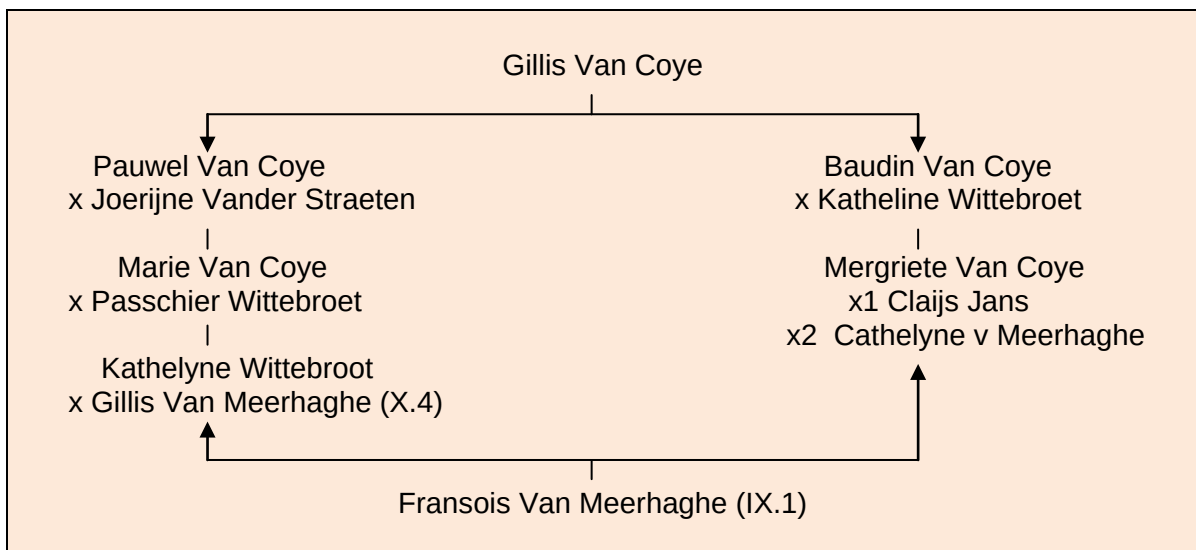
¹⁸⁸ SAO, SvGO, deel 8, f° 165 r.

¹⁸⁹ P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, nr 46, 1421 – 1436, p. 38-39, f° 237 r/v – 238 r/v; f° 238 v -239 r; f° 143 r. + o.c. nr 68, 1436 – 1472, p. 168, f° 124 r/v; f 86 v.

- a. **Joos Hoste**; hij betaalde later rente aan Sint-Pieters over *Katelen Van Meerhaghe zijnder moedere* van zes honderdlands en tien roeden van *hueren stede up waelemcautere* te Wortegem ¹⁹⁰.
- b. **Symoen Hoste**
- c. **Roegier Hoste**
- d. **Jacop Hoste**
- e. **Joezijne Hoste**
- f. **Calle Hoste**

Gillis Hoste werd in 1503 als borg aangesteld over de weeskinderen van zijn schoonbroer Jan Van Meerhaghe. Toen hij omstreeks 1518 overleed, stelden zijn schoonbroers Jan en Joes Van Meerhaghe zich borg voor het sterfhuys ¹⁹¹.

Jonkvrouw Cathelyne Van Meerhaghe hertrouwde omstreeks 1520 met schrijnwerker **CLAIJS JANS**, zoon van Pieter Jans. Het echtpaar sloot een huwelijkscontract op 30 oktober 1520 ¹⁹². Clays Jans was de weduwnaar van **MERGRIETE VAN COYE**, een van de zeven kinderen van Baudin Van Coye, gezworene van Pamele, en Katheline Wittebroet, die te Pamele op Tussenbruggen woonden ¹⁹³. Mergrietes broer, Ghylein Van Coye, was eveneens met een Wittebroet getrouwd, nl. met Mergriete Wittebroet ¹⁹⁴. Haar zuster Juliaene Van Coye was gehuwd met meester chirurgijn Jan Vande Vivere ¹⁹⁵. Mergrietes moeder, Kateline Wittebroet, was de dochter van Arend Wittebroet en Marie s'Meulanders die te Pamele in de Baarstraat woonden ¹⁹⁶. Over de verwantschap Van Coye-Wittebroet-Van Meerhaghe: zie ook Gillis Van Meerhaghe (X.4.) en onderstaande stamtafel.

¹⁹⁰ RAG, St.-Pieters, I, 408, f° 61 r.

¹⁹¹ SAO, SvGO, deel 14, f° 78 v.

¹⁹² SAO, A&C, deel 11, f° 94 v.

¹⁹³ P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, P 9, nr 64, p. 39, f° 13 v – 14 r.

¹⁹⁴ P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, P 9, nr 64, p. 39. + P 38 a, f° 114 r.

¹⁹⁵ M. VERMEIREN – VANWELDEN, De familie Van Coye, HGOKO, dl 39, 2002, p. 83–109.

¹⁹⁶ P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, nr 55, 1472 – 1483, p. 382, f° 4 r/v – 5 r.

Uit zijn eerste huwelijk had Claijs Jans zeven kinderen: Franskin (+), Anneken (Jan), Kerstiaen, Griete, Calle, Tanne (+) en Fransijnke Jans. Zijn eerste echtgenote, Mergriete Van Coye, overleed te Pamele omstreeks 1518¹⁹⁷. Zijn huwelijk met Cathelyne Van Meerhaghe bleef kinderloos. Claijs Jans overleed omstreeks 1535 in de Nederstraat te Oudenaarde. Hij bezat eveneens een huis naast *De Helm* in Pamele¹⁹⁸.

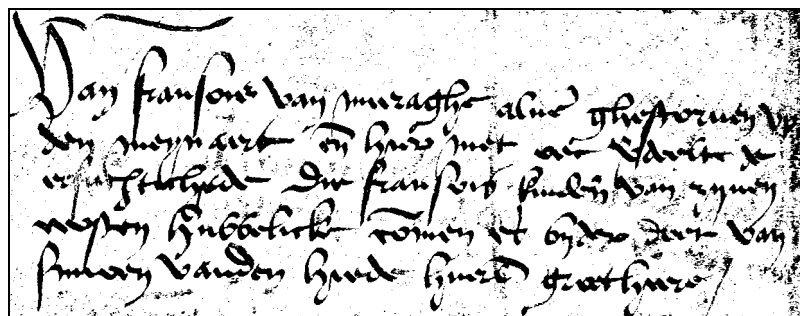
11. ARENT VAN MEERHAGHE

Van Arekin van Meerhaghe fs Fransoeys vonden we slechts één vermelding. Hij overleed als kind omstreeks 1491.

Vader Francois Van Meerhaghe was zeker de meest gefortuneerde uit de eerste vier à vijf eeuwen familiegeschiedenis. De volgende gegevens laten over de status en het vermogen van Francois geen twijfel bestaan. In 1488 was de stadskas van Oudenaarde zo goed als leeg. Teneinde de schulden te delgen die door de koninklijke heffingen en belastingen veroorzaakt werden, besloot de stad tot de verkoop van lijfrenten. Om aan kapitaal te geraken, ontboden de schepenen de rijkste buitenpoorters naar de stad. Meer dan honderd inwoners uit heel de kasselrij werden op de 25ste van de lauwmaand 1488 te Oudenaarde verzameld. Op verzoek van de magistraat verkozen zij onder elkaar de 24 *rijxte en soffisantste* (rijkste en meest vermogende) personen die het kapitaal moesten ophoesten. Tot die selecte groep behoorde ook Francois Van Meerhaghe¹⁹⁹.

In de staat van goed van Marie Vander Stockt, echtgenote van *pattinmaker* Antheunis Van Haertsberghe, die dateert van 1478, wordt *Franssoys Van Meraghe* genoemd als één van de talrijke erfgenamen, vanwege zijn echtgenote Alijse Haenebec. Bij die gelegenheid vertegenwoordigt hij ook zijn zwagers Joesse en Sander Haenebec²⁰⁰.

Fransois Van Meerhaghe overleed te Oudenaarde *up den Meynaert* – dit is het huidige Tacambaroplein - omstreeks 1492. In januari 1491 had hij zich nog, samen met schoonzoon Jacop Vander Beken, borg gesteld voor Franssoys Vander Stichelen, na het overlijden van diens vrouw Wouborghe Van Huddeghem²⁰¹.

Staat van goed

Van Francois Van Meraghe alven ghestorven up den Meynaert

De staat van goed vertelt ons dat Francois Van Meerhaghe o.m. drie hoeven bezat : *de herstede up den Meynaert*, *de stede te Nokere* en ***daude hofstede te Meraghe***. Zijn dertig hectaren eigendommen situeren zich te Wortegem en in de omliggende dorpen Nokere, Petegem, Elsegem, Ooike en Gijzelbrechtegem²⁰².

¹⁹⁷ P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, P 9, nr 64, p. 76, f° 75 v.

¹⁹⁸ SAO, SvGO, deel 17, f° 93 v – 94 r.

¹⁹⁹ SAO, A&C, deel 3, f° 305 v.

²⁰⁰ SAO, SvGO, deel 9, f° 54 v.

²⁰¹ SAO, SvGO, deel 10, f° 30 r/v.

²⁰² SAO, SvGO, deel 10, f° 55 v – 57 v.

François' weduwe, Alijse Haenebecx, was in maart 1493 reeds hertrouwd met **LODEWIJCK CRUPENNINC** (Crudepenninck), een telg uit een aloud Oudenaards patriciërs geslacht. Hij was, samen met Jacop (x1 Andrine Vanden Haleeuwe, x2 Lysbette Penninck), Jan (x1 Lysbette Van Heurne, x2 Jaene Vander Riede fa Walin; twijfder in de Hoogstraat) en Raes, één van de vier kinderen van Jan Crupenninck, die te Bevere overleed in 1481 en o.m. gronden bezat te Elsegem, Gijzelbrechtegem en Bevere²⁰³. Lodewijck Crupenninc was al eens eerder gehuwd met Catelinen Van Huddeghem, die te Bevere overleed in 1485. In haar staat van goed is sprake van een nieuw huis te Bevere en gronden, o.a. bij de Merrevijvers²⁰⁴.

Alijse Haenebecx overleed een paar jaar later reeds te Oudenaarde omstreeks 1495²⁰⁵. Haar erfgenamen *Catelinen, Joeskin en Gillekin Van Meerhaghe* verdeelden gronden te Ooike, Nokere, Kruishoutem en Wortegem. Oom Jacop Crupenninc werd voor hen als borg aangesteld. Lodewijck Crupenninc hertrouwde met de niet bij naam genoemde weduwe van Loy Ammeleers. Lodewijck Crupenninc overleed te Oudenaarde in 1522. In zijn staat van goed, die dateert van 29 april 1522, is sprake van een hofstede en de helft van de voorouderlijke hofstede in de Beverestraat én van een hofstede en gronden te Elsegem²⁰⁶. Dit alles werd verdeeld tussen de kinderen van zijn broers Jan en Raes Crupenninc. Zijn weduwe behield de huizen in de Neerstraat en op de Markt van Oudenaarde.

Tussen het gezin van François Van Meerhaghe en **GODEFROOT ILLOYRS** (Illoers, Illoirs, Ylloers), zoon van Roegier en Jonkvrouw Janen Vande Meulebroucke, moeten ook familiebanden bestaan hebben, want zijn naam duikt veelvuldig op in een kluwen van verdelingen en uitgrotingen, waarbij bezittingen van hem o.m. tussen de kinderen van François Van Meerhaghe (IX.1) - Jan, Joes en Gillis Van Meerhaghe – en hun kinderen, verdeeld worden (zie ook: X.2.2)²⁰⁷. Deze Van Meerhaghes zijn hier betrokken partij *van de moederlijke zijde*. Wellicht ligt sleutel tot de oplossing bij de familie Vande Meulebroucke. We weten immers, dat de moeder van François Van Meerhaghe – Jhanen Van Hauteghem - hertrouwde met ene Jan Vande Meulebroucke en dat de moeder van Godefroot Ylloers ook een Vande Meulebroucke was (zie supra VIII.1. Casis V.M.). Hoe dan ook, uit al deze acten blijkt dat Godefroot Ylloers, die te Gent overleed omstreeks 1545, een zeer kapitaalkrachtig man was²⁰⁸. De familie Illoirs behoorde overigens tot de politieke elite van de stad. Zo was Roegier Illoirs, wellicht de vader van Godefroot, in 1488 en 1492 respectievelijk schepen en oppervoogd van Oudenaarde. Gillis Illoirs en Danneel Illoirs waren respectievelijk in 1486 en 1493 schepen en oppervoogd²⁰⁹.

IX.2. JAN VAN MEERHAGHE

Jan Van Meerhaghe werd omstreeks 1425 te Wortegem geboren als zoon van Joes en Clemme Naghels (VIII.2). Hij huwde omstreeks 1455 met **CATELINE N.**, familienaam onbekend. Hun twee dochters werden te Wortegem geboren omstreeks 1460:

1. LOWIJSE VAN MEERHAGHE

Zij huwde met **JAN KETELS** (Ketele). Het echtpaar vestigde zich te Moregem waar hun vijf kinderen geboren werden:

²⁰³ SAO, SvGO, deel 9, f° 128 v - 129.

²⁰⁴ SAO, SvGO, deel 9, f° 248 r.

²⁰⁵ SAO, SvGO, deel 10, f° 137 v.

²⁰⁶ SAO, SvGO, deel 14, f° 190 r/v.

²⁰⁷ SAO, SvGO, deel 12, f° 245 v. + deel 7, f° 101 r/v, 163 v, 154 v – 155 r.

²⁰⁸ SAO, Rekeningen en Likwidaties (RUL), 68, f° 154 v.

²⁰⁹ W. ROGGE, o.c., De Politieke elite + Auden. Mengelingen, 1846, p. 174 – 233.

- a. Cathelijne Ketele, huwde met **Jacob De Wachtere**.
- b. **Jan Ketele**
- c. **Pieter Ketele**
- d. **Adriaen Ketele**
- e. **Julyanen Ketele**

Op 18 december 1511 werd, na het overlijden van *Loysen van Merraghen*, de staat van goed opgemaakt voor de Weeskamer van Pamele²¹⁰. Daarin is sprake van gronden te Wortegem en te Nokere en van de hofstede te Wortegem waar hun suikernonkel *Pieter van Merhaghe* (VIII.2.3) ooit woonde.

Op 6 september 1514 noteren we een nieuwe verdeling waarbij de hofstede te Moregem en gronden te Wortegem genoemd worden. Lowijse had namelijk na de dood van haar vader Jan Van Meerhaghe 2 ½ bunder land geërfd, gelegen *up cauborre cautre* en *an wallops cautre* te Wortegem²¹¹.

2. FRANSOISE VAN MEERHAGHE

Zij huwde met **LAUWEREINS TSAMMELS** (Tsammele, Tjammels, Sammels), zoon van Meester Joes Tsammels en Cateline Vande Woestijne²¹². Tsammels en Vande Woestijne, alweer twee vooraanstaande geslachten uit Wortegem en omgeving die via diverse huwelijken met de Van Meerhaghes verbonden en verwant zijn en over wie ik reeds een en ander publiceerd²¹³. Hun kinderen:

- a. **Pieter Tsammels**, huwde **Woube Vander Straeten**.
- b. **Arent Tsammels**

Fransoise Van Meerhaghe overleed omstreeks 1494²¹⁴. De staat van goed - *van Fransoisen van Meeraghe alven dwijf was Lauwereins Tsammels ghestorven in Wortighem* - somt op wat haar kinderen *Pieterken* en *Areken Tsamele* van moeders- en grootvaderszijde erven : *de heerstede een alf bundre groet daer Jan van Meeraghe up woende ende de zelve in huwelyke gaf metten wayenden cateilen daer upstaende; een vierendeel daer an west waert ande buelc end mersch en noch een alf bundre lants gheheeten ten borrekine*. De hoeve zelf grensde west ande *doelachstraete*.

Een halve eeuw later hadden Pieter en Arent Tsammels nog steeds 2 ½ bunders akkerland in uitbating, die ze van hun grootvader Jan Van Meerhaghe geërfd hadden. Zo was Pieter Tsammels in 1546 de uitbater van de *stede daer Jan van Meeraghe up woonde*²¹⁵.

Jan Van Meerhaghe en zijn echtgenote Cateline overleden beiden te Wortegem in hetzelfde jaar als hun dochter Fransoise, in 1494²¹⁶. Deze drie overlijdens binnen hetzelfde jaar laten vermoeden dat Jan Van Meerhaghe, zijn vrouw en zijn dochter het slachtoffer werden van een epidemische ziekte die toen de ronde deed.

Uit de staat van goed - *Van Jans van Meeraghe ende Catelinen zijn wijfs alven in Worteghem* - blijkt dat de gronden van Jan zich voornamelijk situeerden *an wallops cautre* te

²¹⁰ P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, nr 74, 1504-1510, p. 568, f° 156 r.

²¹¹ P. VAN BUTSELE, AK-SvGP, nr 74, 1504-1510, p. 569, f° 189 v.

²¹² SAO, SvGO, deel 9, f° 285 r.

²¹³ H. MEIRHAEGHE, Vande Woestijnes in de kasselrij Oudenaarde, 13de – 18de eeuw, HGOK Oudenaarde, Jaarboeken 47 – 52, 2010-2015.

²¹⁴ SAO, SvGO, deel 10, f° 101 r.

²¹⁵ RAG, St.-Pieters, I, 408, f° 2.

²¹⁶ SAO, SvGO, deel 10, f° 101 r.

Wortegem. Jacop Illoers stelde zich borg voor Jan Ketele, echtgenoot van Lowijse Van Meerhaghe, en Lauwereins Tsammels voor zijn twee zonen Pieter en Arent.

IX.3. LODEWIJCK VAN MEERHAGHE

Lodewijck (Lodewic, Loy, Loyc, Loic, Eloy) Van Meerhaghe werd omstreeks 1425 te Wortegem geboren als zoon van Joes en Clemme Naghels (VIII.2) Hij was nog een knaap wanneer zijn vader overleed en zijn moeder hertrouwde met Lodewijck Mostaert, die zijn stiefvader werd.

Lodewijck Van Meerhaghe huwde omstreeks 1450 met **CLEMMENCHE BERTIJN** (Bertin). De bruid, die afkomstig was uit buurdorp Ooike, was samen met Kateline Bertijn (x Pieter Vanden Borre); Roegier Bertijn; Mergriete Bertijn (x Gheeraert Reyniers) en Zoetkin Bertijn, één van de vijf kinderen van Jan Bertijn die gronden bezat aan de molen te Ooike ²¹⁷. In de staat van goed van Lodewijck Van Meerhaghe (a° 1480) is er sprake van *2 honderdlands ande meulin te Oodeke*. Deze grond was duidelijk afkomstig uit het patrimonium van zijn schoonfamilie Bertijn. In de boedelbeschrijving van Truden Berchmans, vrouw van Joes Bertin (dd. 14.12.1432), is er eveneens sprake van *grond bachten de nieuwe molen* ²¹⁸. *Grond bij de molen te Ooike* wordt al vermeld in een boedelbeschrijving van januari 1406 waarin de broers Leyns, Arend en Jan Bertijn genoemd worden ²¹⁹. Ook in de staat van goed van Pieter Bertijn van 4 oktober 1404, is er sprake van de molen te Ooike ²²⁰. De Bertijns waren duidelijk generaties lang een geslacht van molenaars. Ooike lijkt de bakermat te zijn van deze struik. We treffen er de eerste Bertijn uit het Groot Poortersboek : *Gillis Bertijn van Oedeke*, die zijn poorterschap kocht in 1313. Hij wordt er genoemd in het gezelschap van zijn zonen Segherkin (Zegher) en Arnekin (Arent) Bertijn ²²¹. Verder lezen we onder de rubriek *Oedeke* hoe Alise Loefs, de weduwe van Gillis Bertijn, haar *poertersceep versochte* in 1332 na de dood van haar man. Dit echtpaar had negen kinderen : Jan, Leins, Pieter, Gillis, Zoetin, Griele, Calle, Marie en Matte Bertijn ²²². De oudste Bertijn vonden we eveneens te Ooike en wel in een renteboek van het Hospitaal van Oudenaarde uit 1291. Daarin wordt gezegd dat *Arnout Bertin 12 deniers siaers betaalt op een stickelkin lands dat heet speltacker* ²²³.

Van Lodewijck Van Meerhaghe en Clemmenche Bertijn werden omstreeks 1455 te Wortegem vier zonen geboren:

1. **ROEGIER VAN MEERHAGHE** volgt onder X.5.
2. **LODEWIJCK VAN MEERHAGHE** volgt onder X.6.
3. **FRANSOIS VAN MEERHAGHE** volgt onder X.7.
4. **PIETER VAN MEERHAGHE**

Hij huwde op rijpere leeftijd met **MARTIJNE DE RAED** (Raeds). Hun huwelijkscontract werd op 28 december 1522 geregistreerd bij de Oudenaardse schepenbank ²²⁴. Op dat ogenblik moet Pieter reeds omtrent 60 jaar oud geweest zijn. Was Pieters echtgenote een bloedverwante van Brixis De Raed (sRaes) die gehuwd was met Lijsbette Mostaert

²¹⁷ SAO, SvGO, deel 8, f° 74 r/v.

²¹⁸ SAO, SvGO, deel 4, dd. 14.12.1432.

²¹⁹ SAO, SvGO, deel 2, f° 79 r.

²²⁰ SAO, SvGO, deel 2, f° 27 r/v.

²²¹ P. VAN BUTSELE, GPO, p. 42, f° 18.

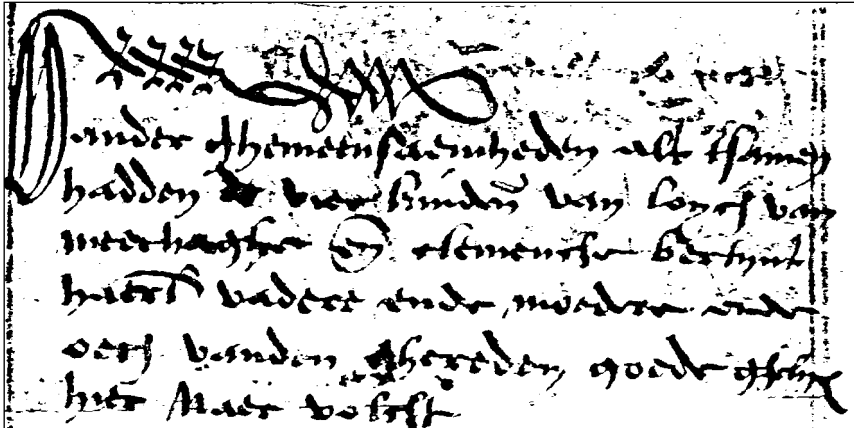
²²² P. VAN BUTSELE, GPO, p. 15, f° 5 + Bertijn: p. 280, f 178, p. 311, f° 189; p. 429, f° 263 v.

²²³ M. GYSSELING, Corpus Middelnederlandse Teksten, dl 1-3, p. 1591, renteboek hospitaal Oudenaarde.

²²⁴ SAO, A&C, deel 13, f° 108.

(VIII.2.4), dochter uit het tweede huwelijk van Clemme Naghels, de grootmoeder van Pieter Van Meerhaghe ? Van Pieter en Martijne vonden geen nakomelingen terug.

In 1513 was Pieter Van Meerhaeghe borgsteller ten sterfhuize van zijn broer Lodewijck Van Meerhaghe en 1519 wordt hij genoemd in een late erfverdeling van zijn ouders ²²⁵. In 1521 betaalde hij aan de abdij van Sint-Pieters 24 pond *wandelcoopgeld* voor de rentegronden die hij verkocht had aan zijn broers Fransois en Lodewijck ²²⁶. Pieter Van Meerhaghe overleed na 1522.

Het echtpaar Lodewijck Van Meerhaghe – Clemmenche Bertijn vestigde zich op het Goed te Cau(wen)borre. Naar deze hoeve werd het Wortegems gehucht Cauborre genoemd, dat grenst aan de buurdorpen Petegem en Moregem. Wellicht kreeg hij het Goed te

Cauborre, dat omstreeks 1430 elf bunder groot was, in zijn bezit via zijn moeder Clemme Naghels en zijn grootmoeder Heylzoete Loenins, die na de dood van haar eerste man Bernaert Naghels, hertrouwde met Symoen De Bisschop, alias Vander Elst ²²⁷. Laatstgenoemde was immers van 1410 tot 1442 pachter van het Goed te Cauborre. Symoen De Bisschop overleed omstreeks 1453 en omstreeks die tijd trouwde Lodewijck Van Meerhaghe, die dus een stek zocht om aan de slag te gaan. In 1451 betaalde Lodewijck 5 schellingen en 9 deniers rente voor zijn vier bunder en 120 roeden cijnsgrond. In datzelfde jaar betaalde *Loin Van Merhaghe III pond.p. van II bunders die hij huutgaft* (uitgaf) *in renten lijfrente* ²²⁸. Lodewic en zijn broer Jan Van Meerhaghe worden vermeld tussen de vele erfgenamen in de staat van goed van Jacop De Hase en zijn zoon Coppin s'Hasen die te Kaster overleden, resp in 1455 en 1460 ²²⁹. Zij worden hier genoemd vanwege hun stiefvader Lodewijck Mostaert alias Correels alias De Hase.

Lodewijck Van Meerhaghe overleed te Wortegem omstreeks 1480 ²³⁰. Jan Dierins en schoonbroer Roegier Bertijn stelden zich *borghen vor de wedewe vanden sterfhuuse*. Laatstgenoemde was waarschijnlijk de dooppeter van Lodewijcks oudste zoon, die van hem zijn voornaam Roegier kreeg. Hij was de eerste Van Meerhaghe die deze doopnaam ontving en vanaf dat moment werd de naam *Roegier* in deze tak tot in de 15de generatie doorgegeven. De boedelbeschrijving toont aan dat Lodewijck Van Meerhaghe eigenaar was van een hoeve met ongeveer vijf bunder of zeven hectaren land, waarvan hij drie bunder tijdens zijn huwelijk verworven had. Van de vier bunder die hij van zijn ouders erfde, blijkt hij de helft verkocht te hebben. De *conqueste* of verworven bezittingen omvatten: *5 hl heyden vor de erstede ; 2 hl. bachten Marcx Vanden Dorpe ; 5 hl. an Clays Vanden Dorpe lant inden houc ; 10 hl. inde cleene heyde dat Symon Vanden Dorpe waer ; 6 hl. in wiskins velt ; up cauborre cautre 2 hl en 12 roeden ; 25 roeden lants inde eynaert up cauborre de cautre ; een alf bundre bij Jan Huugs ; 2 hl. ande meulin te Oodeke (Ooike) ; 5 hl. en 12 roeden an litins kere.*

²²⁵ SAO, SvGO, deel 13, f° 57.

²²⁶ RAG, St.-Pieters, I, 143, f° 44.

²²⁷ E. VERROKEN, o.c., p. 37, 59.

²²⁸ RAG, St.-Pieters, I, 143.

²²⁹ SAO, SvGO, deel 7, f° 82 v° en f° 203 r/v.

²³⁰ SAO, SvGO, deel 9, f° 108 r.

De staat van goed die in 1519 werd opgemaakt - *Vander ghemeensaemheden als tsamen hadden de vier kinderen van Loyck Van Meerhaghe ende Clemenche Bertijns, haerl. vadere ende moedere ende oeck vanden ghereden goede ghelijc hier naer volcht* - wijst uit dat de vier zonen onder elkaar meer dan 16 bunder of 22 hectaren te verdelen hadden (zie illustratie supra)²³¹. Dit betekent dat het erfgoed uit 1480 ondertussen meer dan verdrievoudigd was. De erfenis omvatte, naast twee hoeven, ook gronden te Wortegem, Oud-Moregem en Ooike. Enkele toponiemen uit de boedelbeschrijving : *de hofstede te cauwenborre, caudenborre de cautere, scaeps lochtynch, **den meerman**, te bosbrouck, an litenskeer, den paerdenbulck, up theyke, den ganspoel, ter haustrate, bisscops stede, sboens stede, lambertijns bulk, vyskens velt, den planckaert, den eynaert, ande muelene toycke*.

Samenvattend noteren we dat zoon Roegier 4 bunders en 247 roeden erfde; Loys 5 bunders en 147 roeden; Pieter 2 bunder en 239 roeden en Fransois Van Meerhaeghe 3 bunder en 189 roeden. De erfenis omvatte ook twee hofsteden, waarvan *de hofstede te cauwenborre* naar de kinderen van Roegier ging en *de hofstede ter herstrate* naar Lodewijck Van Meerhaghe. Er blijken in het sterfhuis 383 pond *baeten* (winst) te zijn en 424 pond *commeren* (schulden). Er is dus een tekort van 41 pond waarvan de vier partijen *elc zijn porcie* moet aanzuiveren.

SAMENVATTING

- We zegden reeds dat van de vijf tot zeven potentiële, mannelijke Van Meerhaghes uit de 14de eeuw, slechts **één stamhouder** - Gillis Van Meerhaghe (V.1) - het geslacht voortzette.
- Zijn zonen Fransois (VI.1) en Jan (VI.2) Van Meerhaghe waren in de VI-de generatie de **twee** enige stamhouders of naamgenoten met (mannelijk) nageslacht.
- De VII-de generatie telde eveneens slechts **twee** stamhouders: Willem (VII.1) en Gillis (VII.2) Van Meerhaghe, waarvan alleen Willem blijvend nageslacht had.
- De VIII-ste generatie telde alweer slechts **twee** stamhouders: Casis (VIII.1) en Joes (VIII.2) Van Meerhaghe.
- De IX-de generatie telde, aangezien Jan (IX.2) alleen dochters had, nog maar eens slechts **twee** stamhouders: Fransois (IX.1) en Lodewijck (IX.3) Van Meerhaghe.

Daaruit kunnen we besluiten dat de Van Meerhaghes zich tussen 1350 en 1500 niet echt numeriek vermenigvuldigden, maar zichzelf louter reproduceerden. Het voortbestaan van ons geslacht was dus gedurende deze anderhalve eeuw redelijk precair. Ziekte, hongersnood en oorlog konden deze prille boom makkelijk ontworteld hebben en deze drie risicofactoren, die vaak samen voorkwamen en elkaar onderling versterkten, waren tijdens deze periode overvloedig aanwezig. Tussen 1377 en 1482 situeerden zich immers 17 hongersinters. De situatie waarin er om de zes jaar hongersnood was, kan de vergelijking met de huidige situatie in de Derde Wereld doorstaan... Hongersnood werd veroorzaakt door misoogsten, die op hun beurt het gevolg waren van nadelige weers- en/of oorlogsomstandigheden. Grote graancrisissen vonden plaats in 1437-38, 1481 en 1491. Aangezien het hoofdbestanddeel van de voeding bestond uit brood – tarwebrood en voor de gewone man vooral grof roggebrood – aangevuld met meelpap, spek, erwten en bonen, kaas en eieren, gezouten vis en haring en bier - was de impact van deze graancrisissen en misoogsten uiteraard dramatisch. Tijdens de jaren 1438-39, 1456-59 en 1481-85 werd de verzwakte bevolking ook nog eens geteisterd door epidemische ziekten.

²³¹ SAO, SvGO, deel 14, f° 104 r.

Bovendien kenmerkte de tweede helft van de 15de eeuw zich eveneens door plaatselijke oorlogen, zoals de conflicten met Gent. Al deze factoren, samen met de “normale” kindersterfte die op 50% geschat wordt, zorgden voor een hoge mortaliteit die er zeker de oorzaak van was dat onze struik zich in anderhalve eeuw nauwelijks vertakt had. Daar zal vanaf het jaar 1500 en de X-de generatie duidelijk verandering in komen.

Op het platteland, dat toen nog helemaal *de boerenbuiten* kon genoemd worden, werd de plaats op de sociale ladder bepaald door de grootte van het bedrijf, of men nu eigenaar was of pachter. Er lag een wereld van verschil tussen de herenboer en de keuterboer. De versplintering van het grondbezit voltrok zich almaar verder en het was zo dat een gemiddelde familie minstens vijf hectaren landbouwgrond nodig had om van te leven. Meer dan drie kwart van de toenmalige bevolking moest het echter zien te rooien met *hofplekjes* van twee tot vijf hectaren. Daarmee leefde men op de rand van de armoede en er moest al niet veel gebeuren – en daarnet vertelden we dat er toen héél wat gebeurde - om ten onder te gaan. De Van Meerhaghes behoorden tot de beter gesitueerden van het dorp. Ze waren *herenboeren*. Willem Van Meerhaghe met zijn 25 hectaren en zijn kleinzoon Lodewijck met zijn 22 hectaren hoefden zich niet meteen zorgen te maken om in armoede te eindigen. En die andere kleinzoon, Fransois Van Meerhaghe, vestigde zich in de stad Oudenaarde, waar hij en zijn kinderen het helemaal maakten ²³².

²³² Met dank aan de historicus RIK CASTELAIN wiens talloze publicaties en bijdragen voor ons sedert jaar en dag een bron van inspiratie zijn waar we ons gretig aan gelaafd hebben.